

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Bomlottság.

Budapest, október 8.

(v.) A szabadelvűpártban teljes a bomlottság. Eddig csak nem tudták egymást megérteni. Most már nem is akarják egymást megérteni. Eddig egymás mellett voltak benne az ellentétes törekvések. Most már szembe kerültek és bírokra kelnek egymással. Eddig elvi köntöst öltöttek benne az egyéni aspirációk. Most már szüzanya meztelenen mutatkozik a többség frakciónak hatalmi vételkedése.

És ez a fordulat épp a mai napon állott be. Jellemző módon éppen ma, midőn Széll Kálmán a fejedelemmel való személyes érintkezés után azzal a meggyőződéssel érkezett Bécsből vissza, hogy a békés kibontakozás ügye korántsem olyan reménytelen, mint amilyennek látszik, — feltéve persze, hogy egyelőre legalább a szabadelvűpárt egységes állásfoglalásra tud jutni a hadügyi téren életbehivandó nemzeti reformok tárgyában. S hogy épp a mai napon lép a többség lappangó feloszlásának folyamata a tökéletes bomlottság stádiumába, ennél szomorubb jellemzését ugyan mi adhatná ama sivárlelkű, demoralizált gyülekezetnek? Béke, kibontakozás, a nemzet lelki egyensúlyának helyreállítása, a szellemek pacifikálása: — tördnek is ezek az ilyen dolgokkal! Azt a nemzeti mozgalmat nem ők csinálták, az nélkülük és ellenük csinálódott, belső dulakodásaik közben egy nőtt a fejükre az áradat, hogy mire észrevették, már usznok kellett a sodrában, ha csak végképp el nem akartak

benne merülni. Hát elfogadták a tényt, mely nélkülük és ellenük keletkezett: a felbért nemzeti szellemnek elszánt és viharos sora-közását. De nem azért fogadták el, hogy a nemzeti küzdelem mellé álljanak. Azért sem, hogy közvetítésükkel enyhítsék a feszültséget és megépítsék a hidat a trón és a nemzet között. Hanem egyedül azért, hogy, ügyeskedve és bujkálva, a köztöitük settenkedő hatalmi törekvések számára használják ki a nemzeti újjáébredés nagyszerű mozgalmát. Boldogságos isten, micsoda rideg kalmárlelek él ezekben az emberekben, akik egy egész nemzet lelkes felbuzdulásának láttára egyébre se tudtak gondolni, csak arra, hogy vajjon mekkora politikai profittal járna e hatalmas mozgalomnak kiaknázása. A Niagara-zuhatang harsogva tajtékzó, fenségesen borzalmas víztömegének láttára ambícióknak kis vizimalmaira gondolnak, amelyek számára itt bőségesen akadna hajtóerő s amelyekben ő milyen busásan folyhatna a jövedelmező vámszedés.

A többség egyik töredéke, amelynek zászlaját Tisza István tartja a kezében, a nemzeti mozgalom erőszakos megfékezésével akar boldogulni. A másik, amelynek Apponyi Albert a látható vezére, a nemzeti szellemmel való kacérkodás útján akar a hatalom polcára emelkedni. Az egyik felfelé spekulál, a másik lefelé játszik. Ime, a börze-üzem belevive e nemzet magasztos, lélekemelő küzdelmébe. Hausse és contremine vetekednek egymással a koncert, amely természetesen ebben az esetben is a nyelközönség fizet meg. Egymás ellen harcolnak, de a hadjárat költségeit mindig a

publikum tartozik fedezni. A börzén ez fair play volt mindig; a politikában ritkán, de annyira még soha, mint most. Ezért nem kell nekik a békés kibontakozás. Ha megszűnik a harc, akkor préda sincsen. Tehát rajta vannak, hogy az istenért valahogy vége ne legyen a küzdelemnek. A börzén is úgy van, hogy hullámlás nélkül nincs nyereség, tehát felfelé vagy lefelé kell venni az árfolyamot; a földoloz az, hogy be ne álljon az értékstabilitás, amely mellett jól jár a közönség, de éhen vesznek a börziánerek.

Az a nemes szándéku, ideális felfogású államférfi, akit Széll Kálmánnak hívnak, az ország dolgát nézte s a nemzet javát kereste, midőn az egész többség felkérésére az élére állt ama törekvésnek, hogy a szabadelvűpárt a katonai kérdésekben egységes megállapodásra jusson. Előtte a nemzeti javak értékstabilitásának szent célja lebegett, midőn elhagyva visszavonultságának csendjét, hajójával ismét bevezetett ebbe az egyetemes és viharos zajlásba. Az egységes állásfoglalás lehetővé tételére ki is látszott volna alkalmasabbnak nálánál, aki bírja az egész nemzet tiszteletét s a korona teljes bizalmát s aki az összeegyeztetés művészetében már annyiszor jeleskedett. Hivatottságát még fokozta kétségbevonhatatlan önzetlensége: hiszen az utóbbi hetekben már kétszer tért ki a hatalom visszanyerésének alkalma elől, tudta róla tehát mindenki már eleve, hogy ama békének, amelyet szerezni óhaját, nem ő akarja a gyümölcsöt élvezni. És ime mégis a többség teljes feloszlása ugyanabban a pillan-

TÁRCA

A gyerekszobában.

(Egy házitánító leveleiből.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Hajdu Miklós.

Most, hogy e levelet írom nektek, nemesak házitánító, nevelő s instruktor vagyok, de ház-
őz is. Rám bízta Mózlerék az egész első emeletet. Nyolc szobában laknak. Ugy látszik, a szappangyárosok elég jó foglalkozás, telik beüle az uri módra. Különben itt, Pesten sok szegény ember él nagy lábon és soha se lehet tudni, mi-ből telik és meddig tart az uraskodás. Ezzel azonban nem akarom azt mondani, hogy a Mózlerék viszonyai nem rendezettek. A házitánító, ha még olyan éles is a szeme, ilyen dolgokba nem lát bele. Ámbátor van nekünk erre is egy vizsgálóintézetünk az egyetemen. Az instruktorok elmondják egymásnak, hogy mit jövedelmez a nevelősködés, mi-féle háznál tanítanak, miképpen bálnak velük s ezekből az ismertető jelekből boszorkányos találatkonysággal állapítják meg aztán a kenyeret adó család természetrajzát. Az őregebb házitánítóik valóságos remekelnek a családja kitalálásában s legendákat tudnak a nevelői életből. Mikor én megmondtam, hogy egy szappangyárosnál tanítok, azt jóslták, hogy nehéz sörp lesz.

— Ha valaki szappangyáros, — ezt mondta egy tapasztalt filozofia — akkor biztosan többet ért Postalozzinnál is a paedagógiához. Jó lesz hát vizuálni, mert az ilyen paedagógiai szakférfi nehezen elégíthető ki.

Jó szerencse, hogy a gyáros nagyritkán van itthon. A jóslat ugyanis csaknem beüött. Néhányszor végighallgatta Mózler ur, hogyan tanítok, s ekkor különféle tanácsokkal látott el. Így a lelkekre kötötte, hogy a gyereket az igeragozással ne kinezem meg. Megnyugtattam, hogy messze van még nagyon az igeragozás, de bizony ő nem vizagszálódott, hanem szörnyen lefordta az új módszert, amely meg se közelíti szoliditásban a régit. És én helyesltem erre. Végre is, minden hónapban tíz forintot kapok az ebédem és vacsorám kívül és nem lehet tanügyi vitákkal kockáztatni a jövedelmet. A nözeteimet, véleményeimet s meggyőződéseimet majd akkor veszem elő, ha a diplomám és a tanári kinevezésem a zsebemben lesz. Egyelőre mindig Mózler urnak van igazsága. Az ő s a felesége megfélebbzhetetlen igazsága révén lettem ma házörzvé is.

A család szüretre ment egy szomszédos kül-
telki gyáros szőlőjébe. Tíz nap óta roppant igazalom van e szüret miatt. A Bandi gyereket folyton ezzel fenyegették és biztatták. Miután aztán teljesen biztos volt már, hogy elmegy a Bandi is a szüretre, végre ma délután itthon hagyták. Persze volt nagy sirás, de ez nem nagyon izgatta Mózler urat. Tapasztalt nevelési elvei ezáltal is kiségitették:

— Majd elhallgat, ha a tanító ur magyaráz neki.

No, ilyen varázserővel még aligha ruházta föl valaki a lelkék megmagyarázásának pillanatát. A magyarázat természetesen nem segített. A szegény fiu sirt mindaddig, amíg ki nem fáradt s most végre elaludt. Bizonyára a szüretől álmodik.

Az igazat megvallva, nem egészen nyugodt a lelkiismeretem. Nem lehetetlen ugyanis, hogy én vagyok a Bandi szüreti mulatságának a meg-

rontója. Az itthonmarasztalásában van tudniillik valamelyes részem akaratlanul is.

Ugy történt a dolog, hogy az elindulás előtt a Bandi követelőzni kezdett. Mikor már utra-készen állt a család, valahogy megérezte a fiu, hogy nagy a különbség az ő s a kis hugai ruházkodása között. A lányok, akárcsak az anyjuk, gyönyörű ruhában voltak, neki meg a kopott, kinőtt felöltőt adta oda a szobalány.

— Az aranygombos felöltőmet akarom! — szölt erőlyesen Bandi.

A szobalány leintette:

— Hát máskor tud ebben menni a tanító urral?

Most már aztán én is belekerültem az ügy forgatagába.

— Mikor a tanító urral sétálok, akkor ezt kell fölvenni, — értelt a gyerek — de most az édesanyával megyek. És tegnap is, mikor a korzón voltam az édesanyával, az aranygombos felöltőmet adták rám. Még néztek is utánam a korzón. Az édesanya azt mondta, hogy az aranygombos felöltő nagyon tetszik azoknak az uraknak, akik olyan nagyon megnéztek bennünket...

A szobalány meg nem állhatta s nevetni kezdett. A Bandi azt hitte, hogy a nevetéssel őt akarja bosszantani s most már toporzékolni kezdett.

— Nem kell ez a pocokruha!

Fogta a régi felöltőt s ledobta a földre.

— Hát ne jöjjön el a tanító ur és akkor odaadhatják az aranygombos felöltőt...

Ezzel az elmés megoldással akarta kettévágni a csomót a fiu. Közben bejött a gyerekszobába a nagyságos asszony is és előtte megismételte a tervét.

— Veled megyek, anyuska, hát nem me-

natban következik be, amikor Széll Kálmán azzal a megnyugvással tér vissza Bécsből, hogy pártjának egységes állásfoglalása nemcsak előfeltétele, hanem záloga is volna a békés kibontakozásnak. Az összeegyeztetés reményének amugy is vékony fonala e pillanatban szakadt ketté. Ugy látszik, jobbról is, balról is szét akarják robbantani a kilences-bizottságot. A markotányosok és a szállítók megrohanják a parlamentairet, akinek fehér lobogója a közelgő békét akarja hirdetni. Mit törődnek ők a hadijoggal? Nekik jobb a háboru, ha vereséggel jár is, mint a legszebb diadal, amely békét hoz.

Az egyik oldalon az erős kéz politikája berzenkedik a békeszerzés ellen. Hiszen rá nézve életkérdés, hogy megszuljon a békés kibontakozás, amely az erőszakos belenyulást feleslegessé s a mindenre kapható politikusokat mellőzhetőkké teszi. A másik oldalon a volt nemzeti párt hadműveletei folynak. Apponyiék még néhány héttel ezelőtt ugyan csak olcsón kínálták a békét — a granicsárnak. Megható, vagy ha úgy tesszük: megdöbbenő volt akkoron e szabadalmazott hazafiak előzékenysége. Gyönyörűen pariroztak. Hihetetlen szerény mértékre fokozták le nemzeti lelkesedésüket. A másodszer kinevezett Khuen-Héderváry katonai programját egészen diskutábilisnak tartották. Az alapítványi helyek szaporítása — vívmány. A kadétkiskolákban némely tantárgynak magyarul előadása — vívmány. A hadbíróóságok előtt a magyar védőbeszéd megengedése — vívmány. Csupa vívmány volt az egész program. Egyetlen hézagát pedig ő milyen könnyű szerrel akarták akkor betönni. A magyar nemzetnek a vezényleti nyelvre való jogát *párthatározattal* akarták fenntartani. Ilyen olcsón adták volna a békét akkor és amannak. Bezzeg ma már drágábban adják. Hogy milyen drágán, annak csak ők maguk a tudói s egyedül isten a megmondhatója. Mert ők maguk a világért el nem árulnák, nehogy felülről soknak, alulról pedig kevésnek taksálják. Nyilván ők sincsenek tisztában a mértékkel. Csak egygyel vannak tiszt-

tában: hogy többet kell követelniök most már, mint amennyi kapható. Mert akkor vagy rááll az egész többség az ő álláspontjukra s ebben az esetben az egész szabadelvűpárt ugyanolyan imposszibilissé válik, mint Apponyi; vagy pedig leszavaztatnak a pártban s akkor mint nemzeti hősköz vonulhatnak ki. Igazán bajos eldönteni, a két játék közül melyik a visszatetszőbb. Az-e, amely a nemzet rovására akar boldogulni. Vagy pedig az, amely a nemzeti lelkesedésben nem tud egyebet látni létránál, amelynek segítségével az imposszibilitás hinárjából fel lehetne mászni a hatalom polcára.

Széll Kálmán tiszta törekvéseit így honorálja a többség két szárnya. A zöm pedig tétovázva, tanácstalanul vesztegel e két szélsőség között. A nemzet, egy oldalpillantást vetve erre a sivár képre, tántoríthatatlanul halad tovább a maga útján. Nagy eltökéltséget meg nem akasztja, le sem lohasztja a demoralizált gyülekezet torzalkodásainak siralmas látványa. A nemzet tovább küzd, mert győzni akar. És győznie kell, mert jól tudja, hogy a meghátrálás végromlásba döntené. A Niagara tovább zug s ügyet sem vet az élelmes molnárokra, akik malmocskáik hajtására akarnák fenséges erőmennyiségét kiaknázni.

BELFÖLD

A válság.

Budapest, október 8.

Széll Kálmán megjött s ma délután már elnököt a kigondoló-bizottság ülésében.

Ma is csak a jelekkel állapítható meg, hogy mi történt a király dolgozó-szobájában. Kétségtelennek látszik, hogy Széll Kálmán hü képét rajzolta meg az egész parlamenti helyzetnek s ebben a keretben a szabadelvűpártól is elmondott mindent, ami a kibontakozás szempontjából jelentős és fontos. Elfogadhatjuk azt a félhivatalos jelentést, hogy döntés Bécsben nem történt. Széll Kálmán odafönn nem akart ígert mondani, de nemet se mondhatott. S úgy látszik, e pillanatban igazán minden azon fordul meg, hogy tud-e a szabadelvűpárt a katonai kérdésekben egységes megállapo-

hetek a csunya ruhában... Azért holnap majd újra fölveszem, mikor a tanító ural meggyek sétálni...

A nagyságos asszony elvörösödött. Igen kellemetlenül érezte magát. Nagyon rosszul esett neki, hogy a fiu leleplezte ezt a két-felöltés rendszert. Rákiáltott a gyerekekre:

— A szüretlen elpiszkított az új felöltőt!

De Bandi nem tégitott. Megint arra hivatkozott, hogy amikor az anyussal megy, akkor más ruha dukál neki, mint a tanító ural való sétáin. És végül ismét megette ajánlatát, hogy a megoldás kedvéért maradjon itthon a tanító ur. A nagyságos asszony kinos zavarban volt és mit tehetett egyebet, kimondta az itéletet:

— Hát itthon maradj a tanító ur, de te is velem! Te rossz fiu... Nem is szeretlek többé...

A Bandi érezte, hogy most már nem segíthet magán, hát minden erejével nekifogott a sírásnak. A nagyságos asszony meg beüzent a szobalánnyal, hogy legyek szives ma kivételesen itt maradni a fiu mellett reggelig, mert nem tudja, hogy ők mikor jönnek haza. Miután még Mózler ur utasítást adott, hogy csak kezdjem meg a tanítást, majd megunja a sírást a gyerek s elhallgat, — a család eltávozott a szüreti mulatságra.

És én most őrzöm a Bandit, meg a nyolc szobát. Itt alszom majd a gyerekszobában, a Bandi lakosztályában. Nézem, nézem ezt a szobát, bizony szebb, mint az enyém, amelyért tizenkét forintot fizetek havonta. Még se rossz dolog, ha az ember gyáros fiának születik. Lám, külön szobája van már gyerekkorában. És két felöltője is van. Én a huszadik évemben vagyok s még mindig abban a hitben élek, hogy a felöltő nélkülözhetetlen ruhadarab. Ha hüvös van, vegyem föl a télikabátomat, — ezt mondtad nekem, édesanyám, mikor elbucsuztam otthon. A Bandit másképp szoktatták. Neki két felöltője is van, az

egyik parádés, a másik meg arra való, hogy amikor a házitanító meg vele sétálni, szemnek ne legyen nagy gyönyörűsége a ruházatában.

Szóval, megvan itt mindenben a rangbeli különböztetés. A házakban külön lépcső van a cselédeknek. És erre a mintára a házitanítónak külön bejárata van a gyerekszobába is. Mi nem az előszobán át megyünk a gyerekszobába, hanem a konyhán keresztül. Más mindenki az előszobát használja, nekünk megmondták, hogy amikor az iskolából jövőnk, menjünk csak a konyhán át, legalább a szakácsné mindjárt látja, hogy adhatja az oszonnát. Ugy-e megható a „különbejárati“ megokolása?

De mindez nem nagy baj. Legyetek is egészen nyugodtak, elég jó sorom van ebben a nagy városban. Hiszen olyan sok szépet lát itt az ember. Mindig az jut az eszembe, bár látnátok ezt is, amaz is, amikor valami nagyon megtetszik nekem. Három-négyféle ruhában suhog el mellett minden nap a nagyságos asszony. És minden ruhája válogósos látványosság. Csak azt veszem észre, hogy rajta felejttem a szemem. Különbön arról már a multkor is irtam nektek, de ezekről a selymesodákról nem lehet eleget írni. Sohase hittem volna, hogy valakinek a ruházata engem ennyire érdekeljen. Mindig az eszemben van... Mit tagadjam, még a tanulásomban is zavar. Bizonyára azért van ez így, mert újság ez előttem. Hát majd megszokom és nem gondolok ilyen semmiségekre. Erről különben, kérek benneteket, ne szóljatok a Birikének, hiszen emlékeztem rá, hogy tavaly a tánciskolában is mindig engem szemelt ki tréfi tárgyául... Egyébként gondol-e néha még rám? Én folyton úgy képelem, hogy köztetek van. De vajjon nem csai-e a távolba való érzésem? Köszöntöm őt is veletek együtt igaz szeretettel.

dásra jutni. Ha igen: a kibontakozás ösvénye meg van törve; ha nem: akkor a nemzeti küzdelem megoldása előtt a szabadelvűpárt belső válságának valamilyen formában el kell intéződnie.

Széll Kálmán katonai programja ismeretes. Megjelölte ő maga parlamenti beszédeiben, kidomborították azóta barátai a hozzá költ álló sajtóban. Erről a programról tudvaló, hogy számol a nemzeti követelések lényegével s ha a hadsereg vonatkozó felségjogokat nem is érti, de a nemzeti törvényhozásnak a vezényleti nyelvre vonatkozó jogaihoz sem enged kételyt vagy homályt férködni. Az most a kérdés, lehetséges-e ezen az alapon a szabadelvűpárt egységes állásfoglalását elősegíteni. Aki a szabadelvűpárt áramlatokat Khuen idejében figyelemmel kísérte, azt hihetné, hogy ezen az alapon játszva létrejöhet a párt egységes állásfoglalása. Az ő-szabadelvűeknek nem lehet kifogásuk a plusz ellen, a volt nemzeti pártiak pedig annak idején elegendőknek mondták a Khuen programjából fölismeret engedményeket s legfőkébb azt kívánták még, hogy a magyar nyelvhez való jogunk elvben, akár csak egy párt-határozattal is, fenntartassék. Nos, az akkor megnyilatkozott ellentéteket könnyen elsimíthatná és kiegyenlíthetné Széll Kálmán. De úgy tesszük: a helyzet ma megváltozott. Apponyi hívei a nemzeti követelésekben megint följebb licitálnak s ma az ugynevezett elvi fenntartást országos határozathoz kötik, azonkívül a katonai judikatura egész vonalán ragaszkodnak a magyar nyelvhez. Konstatáljuk, hogy a volt nemzeti párt kivételesen jól teszi, ha követeléseit nemzeti szempontból kiélezi, csak másrészt rá akarunk mutatni, hogy Khuen idejében már jóval alább adta s csak most helyezkednek ismét ridegebb — bár most sem elég rideg — álláspontra. Azt mondják: a korona ridegsége őket is ridegségre szorítja. Lehet, hogy ez így igaz, de az is lehet, hogy ez csak taktika, mert legalább is furcsa, hogy Apponyi sajtója, mely Khuenét lelkesedni is tudott, most Széll Kálmán ellen a gyűlölség hangján szól. Lelkük rajta. Lelkesedjenek, akiért tetszik és forduljanak el, akitől nem tetszik. Faktum azonban, hogy ilyen körülmények közt az egységes megállapodás kilátásai csökkennek s kevés a valószínűsége, hogy Széll Kálmán a szabadelvűpárt egységét megfelfedezze, a helyzet kireparálását is megkísérlelhé. Talán jól is esik az egyénileg Széll Kálmánnak: csakugyan nem való ő az ilyen marakodó csoportok közé.

A békés kibontakozás eshetősége vesztett valószínűségben. Megnőtt tehát az erősebb eszközök alkalmazásának valószínűsége. Ma legalább már ő-szabadelvűek és új-szabadelvűek egyforma buzsósággal terjesztették azt a hirt, hogy mégis csak Tisza István következik s ő fel fogja osztalni, ha kell, többször is a parlamentet, amire Széll Kálmán egyáltalán nem volt kapható. A hír nem több kombinációnál s egyelőre nem érdemel több figyelmet, mint az a másik hír, hogy gróf Andrássy Gyula tenné meg az utolsó kísérletet a békés kibontakozás érdekében. Mind a két hír elfér a közvélemény váltakozó hangulatában, mert olyanok is vannak, akik a békés megoldás egyetlen reményét se akarnák mellőztetni és persze olyanok is bőven akadnak, akik az erős kéz politikáját már régen szerették volna megsürgetni. De hogy mi fog következni, ha Széll Kálmán akciója nem sikerül, s hogy lehet-e vagy nem is lehet talán sikere Széll Kálmán akciójának: — azt egyelőre senki sem tudhatja bizonyosan. Csak annyi kétségtelen, hogy most már nem tarthat sokáig a bizonytalanság; vagy ide, vagy oda, de valamerre el kell dőlnie az esztendő válság ügyének...

Széll Kálmán szerepe.

Bevezető sorainkban jelezte, hogy Széll Kálmán kiballgatása után most minden azon fordul meg, megállapodik-e a kigondoló-bizottság olyan katonai programban, melyet az egész szabadelvűpárt egységesen magáévá tehet? A félhivatalos Magyar Nemzet ma ugyanezt a gondolatot írja körül mondván a következőket:

Amíg a kilences-bizottság tanácskozásai dülőre nem jutnak, magyar politikusnak további királyi meghívására nem kerül sor, mert a személyi kérdés megoldásának, a kormánya akitási misszióknak alapját csak a katonai program kérdésének minden irányban való megnyugtató megoldása

szolgálhat. Ha létrejönne egy katonai program, mely egyrészt a gyikkorlatilag megvalósítható pontok bűös és higgadt fixozásával tisztázza a helyzetet íőfelé, másrészt pedig tisztázza a helyzetet magának a gubernementális párnak kebelében is, ha létrejön egy katonai program, melyet magának vall, mely mellett helytáll az egész szabadelvűpárt, akkor a tárgyi nehézségek ily jelentőségű csúskésével a szemlyi kérdés nehézségei is tetemesen alábbszállanak s a válságnak az egész vonalon való megnyugtatás megoldása a közelékvő lehetőségek keretében kerül. E pillanatban azonban itt még nem tartunk. Éppen azért most az egész ország figyelmé a kilencos-bizottság felé irányul. A bizottság elnöke, Széll Kálmán egyenesen Bécsből érkezik az ülésre. Ennek az illusztris államférfinak alkalma volt a tegnapi nap folyamán a korona előtt a helyzetet feltárni, de egyáltalán bizonyára módjában volt az is, hogy a felségnek felfogását és nézeteit utjabban is megismerje. Ezeknek a szerzett tapasztalatoknak értékesítésére pedig becses tér akad a kilencos-bizottság körében, amelynek tárgyalásai az ó elnöknek áthidaló képességeit, közjogi tudását és koncilias politikai módusát bizonyára a legnagyobb mértékben veszik igénybe. A szabadelvűpárt kilencos-bizottsága most bizonyára még az eddiginél is nagyobb erőmegtöltéssel folytatja tevékenységét, hogy nagy munkáját mielőbb befejezze. Az eredménytől függ a helyzet további alakulása. Annyi feltétlenül konstátálható, hogy a mérvadó tényezők a magyar válságnak gyors és definitív megoldásán dolgoznak, mert a közelmutt események félreismerhetlenül fűlték azokat a nagy veszedelmeket, melyek a megoldás elodázásában rejlenek. A tényekből következők annak valószínűsége, hogy a kilencos-bizottság munkálatainak befejeztével annak a szüksége áll elő, hogy az eredményről a felségnek jelentés tésessék. E jelentést valószínűleg a tárgyalásokat vezető Széll Kálmán fogja megenni.

Nagyon érdekes meghallgatni a bécsi sajtó felfogását Széll Kálmán szerepéről. *A Neues Wiener Abendblatt* mai számában a következőket jelenti:

Az, ami a legutóbbi hetekben történt, a helyzetet még csak súlyosabbá tette. Csak az esetben, ha a korona bizalmi embere és a szabadelvűpárt közt a szükséges összhang létrejön, lehet megalakítani azt a kabinetet, mely a sikerre való tényleges kilátással foghat hozzá ama feladat teljesítéséhez, hogy a válságot kibonyolítsa. Ilyen körülmények közt a sokat emlegetett kilencos-bizottságtól függ, hogy milyen jellegűek lesznek a jövődő fejlemények. Ha sikerül Széllnek a bizottságot egységes katonai program kidolgozására rábírni és ha sikerül neki ennek alapján maga körül kompakt és szilárd pártot csoportosítani, akkor dacára a történeteknek, nyilvánvalóan ő a jövő embere, mert ma alig van más, akiben a korona és a parlament olyan mértékben bízik, mint Széll Kálmánban, és az ellenkező értelmű lelőhivatalos fejtegetések dacára most is hisznek abban, hogy a tegnapi kihallgatás csak egy új Széll-kabinetnek az első előkészítő lépése volt és hogy Széll, ha a következődők folyamán úgy a korona, mint a nemzet fog az ő hazafiaságára appellálni, ellentállását végtére mégis csak feladja. Hisszik továbbá, hogy az államférfi, aki most kövekezik, a missziót csak azon feltétellel veheti és fogja átvenni, ha neki arra, hogy megbízatása sikerüljön, elegendő biztositásokat nyújtanak. Nyíltan szólva, Apponyi körül forog a dolog, de Apponyi pártja már nem olyan nagy, mint csak nemrég is volt. *Se Széll, se Khuen-Héderváry nem csinálnak tihet abból, hogy elsősorban Apponyi volt az, akinek bukásukat köszönhetlék.*

A *Neue Freie Presse* a következőket írja:

Széll, mint a kilencos-bizottság elnöke, meg fogja kísértetni, hogy a formulázandó programot a korona által teljesíthetőknék jelzett engedményekkel összhangba hozza. Széllre, aki széles körben fog szondirozni, két fontos feladat vár: többséget hozni létre és tárgyalásokat folytatni az öbstruáló ellenzékkel, hogy a parlamentet munkaképessé tegye. Az utóbbi feladat megoldására előreláthatólag lényeges befolyás lesz annak a szemlére, akire ezt a feladatot bízták. Egyelőre a válságban általános stagnálás észlelhető.

Khuen rendelete.

Gróf Khuen-Héderváry Károly, mint belügyminiszter, Hajdúvármegye közönségéhez 48418/903. szám alatt rendeletet intézett, melylyel az önkéntes adófizetők visszautasítására vonatkozó határozatot, mint illetéktelen voltá miatt törvénybe ütközött, megsemmisíti.

A rendelet teljes szövege a következő:
Folyó évi szeptember hónap 16-én tartott törvényhatósági bizottsági ülésében 25. sz. a hozart és a vármegye alispánja által a vármegye főispánjának az 1886. XXI. törvényekik 57. szakaszának b) pontja alapján adott utasítása folytán ez év 7850. szám alatt kelt jelentéssel hoztam fölterjesztett azon határozatát, melyben elrendelték, hogy a városok polgármesterei és a községek előljáróságai az *ex-lex* idején állami adókat semmi szín alatt se hajtsanak be, sőt az önként jelentkező adófizetők visszautasítását is tartásik hazafias kötelességüknek, leülvizsgálat alá vővén, annak azon részét, melylyel a rendezett tanácsú városokat és községeket az önkéntes adófizetők visszautasítására utasította, az 1886. XXI. törvényekik 10. szakasza alapján, mint illetéktelen voltá miatt törvénybe ütközött megsemmisitem.

Mert a törvényhatóságok jogait és kötelességeit az 1883. XXI. törvényekik állapítja meg, 96. szakaszában kimondván, hogy annak életbeléptetésétől kezdve hatályukban veszi az 1870. XLII. és 1874. XXXIX. törvényekik, valamint egyéb törvényeknek ezen törvényvel ellenkező rendelkezései, miért is a határozatban helytelenül hivatkozott régi törvényekre — 1790. XIX. törvényekik stb., amelyek egyikében sem ruháztaknak föl a törvényhatóságok az önkéntesen fizetni szándékolt adó elodagadásának visszautasítását elrendelő beavatkozási joggal — való utalástól eltekintve, az volt megállapítandó, vajjon az 1886. XXI. törvényekik nyújt-e jogalapot a határozatban kifejtett álláspont elfoglalására? Az 1886. XXI. t.-c. 18. és 20. szakaszai azok, amelyek a kormányrendeleteknek a törvényhatóságok által való végrehajtási kötelezettséget körülírják és megjelölik a végrehajtás kötelezettsége alóli kivételeket; nevezetesen az említett törvény 18. szakasza a törvényekik végrehajtását a törvényhatóságoknak fölülden kötelességévé teszi, — a 19. szakasz körülírja a törvényhatóságok föllirati jogát, megállapítja, hogy a föllirati jog kimerítése után minden kormányhatósági intézkedés végrehajtandó, — a 20. szakasz határozza meg és írja körül félremagyarázhatatlanul azt, hogy a végrehajtás kötelezettsége alóli a törvényhatóságok mikor mentelnek föl, mondván, hogy az országgyűlés által meg nem szavazott adó tényleges behajtására vagy meg nem ajánlott újoncok tényleges kiállítására vonatkozó kormányrendeletek azok, amelyek a 18. és 19. szakaszban foglalt általános szabály alóli kivételt képeznek. Világos tehát, hogy a törvény 20-ik szakaszában statuált kivételekből csak abban az esetben kelhet életre a kormányrendelet végrehajtását megtagadó törvényhatósági jog, ha vagy az országgyűlés által meg nem szavazott adó tényleges behajtása vagy meg nem ajánlott újoncok tényleges kiállítására vonatkozó kormányrendelet létezik. Kétségbe nem vonható, hogy a törvény 20. szakasza a törvényhatóságoknak csupán arra nyújt jogalapot, hogy az abban körülírt előkből kibocsátott kormányrendelet végrehajtását tagadhaják meg.

Ezekben van megvonva azon határ, amelyen belül a törvényhatóságok az országgyűlésileg meg nem szavazott adók vagy meg nem ajánlott újoncok kérdésében határozni jogosítva vannak. Kormányrendelet azonban, amely akár az egyik akár a másik irányban rendelkezést tartalmazna, nemcsak hogy nem létezik, de sőt a pénzügyminiszter ur ez évi 1787. számú körrendeletével a költségvetés nököli állapotra való tekintettel, az összes állami adók és az ezek módjára behajtandó kinstári és egyéb köztartozások behajtását beszüntette. Amikor tehát a törvényhatóság bizottsági közgyűlése az 1886. évi XXI-ik t.-c. 20-ik szakaszának tőre nem érhető rendelkezésén túlmenőleg, abból olyan következtetéseket von le, hogy a rendezett tanácsú városok és községek előljáróit az önkéntesen fizetendő adó elfogadásának visszautasítására kötelezi vagy buzdítja, jogos alap nélkül törvénygyarazatával egyfelől azon tévhit terjedésére nyújt támogat, hogy az adók tényleges behajtása és az adóknak önként való befizetése és ugyanazon elbírálás alá esik és hogy azok között különbség nincs, másfelől önkényes és illetéktelen határozatával több jogot gyakorol, mint amennyire jogainak egyetlen forrása: a törvény fölhatalozza. Meg kellett tehát semmisíteni a határozatot, mert az illetéktelen rendelkezésével törvénybe ütközik.

Erről a címet oly felhívással értesítom, hogy ezen rendelet a törvényhatóság területén a vármegyei ügyviteli szabályokban előírt módon közhírré teendő s ennek megtörténtéről hómám jelentés teendő.
Budapest, 1903. október 3-án.

Gróf Khuen-Héderváry.

A szabadelvű klubból.

Láng Lajos kereskedelmi miniszter Nándvárdás című ifjúkori vigjátéka szomorú politikai viszonyaink között ismét repertoárra kerül. A darab

témája a körül forog, hogy „a felrisszított szerelem olyan, mint a tisztogatott keztyű” — hamar reped.

És csakugyan, az elhídegült viszonyok felmelegítése, melyet most Széll Kálmán, közvetítésével, ő felsége és a szabadelvűpárt között megkísérel, bizonyos nehézségekbe ütközik és lehet, hogy végképpen megreped. Mert mi türes-tagadás, a szabadelvűpárt, mióta a király egyideig tőle elfordult, félre kacérkodott a szomszéd ellenzékkel. A párt ideiglenes övezgyi elhagyatottságában egy kis szórakozást keresett a népszerűség mezején és hűtlen tagjainak száma szépecskén felgyarapodott, kik nem őrizték meg teljes ártatlanságukat a visszatérés mostani állapotáig. Régi tapasztalat, hogy nem szabad a hitvest sokáig magára hagyni, különösen mikor a nélkül is hajlik a népszerűsége, mint a volt Apponyisták. Jelenleg azonban már nemcsak rólok van szó, hanem a régi hívek között is számosan egyetértenek a nemzeti követelményekkel.

Mára várják az egyeztetés sikerét. Széll Kálmán visszajött Bécsből és magával hozta az új házassági szerződés feltételeit.

— Meglesz a béke, csak még nem tudjuk miképpen? — rebesgették egymás között a boldog hívők már délelőtt a Váci-utcai korzón. Széll Kálmán nem jön üres kézzel — bizakodtak és kíváncsian találgatták, mi lesz az új nászajándék?

Délután 5 órára volt hirdetve a gigondoló-bizottság értekezlete, amikor Széll elő fogja adni a király üzeneteit. Teljes két órán át tartott a tanácskozás a szabadelvű klub Deák-szobájában, melyhez még a nagy füst miatt a szomszédos sakkozó-helyiséget is hozzávették.

— Jó jel, hogy a bizottság terjeszkedik, — jó-solgtatták a kívül lesdő honatyák.

— Rossz jel, hogy a sakkozó-szobára szorúlnak, — felelték mások. — Alighanem taktikáznak bent egymással.

Végre 7 órakor megnyílt az ajtó és legelőször gróf Apponyi Albert, azután Szentiványi, Bolgár volt nemzetipártiak jöttek ki egészen kitűzsedve. Utánok Széll Kálmán, gróf Andrásy Gyula, gróf Tisza István gondolatokba merülve, végül Hieronymi Károly, Minnich Aurél leverten. A kilencedik gigondoló, Josipovich Imre horvát képviselő apatikusan kullogott utánok.

Meglátzott mindannyiukon, hogy a békéltetés műve még nem sikerült.

A nagy számban összegyűlt különböző párt-hívek rögtön körülöfolták őket.

— Van-e eredmény? Mit hozott Széll? Lesz-e kibontakozás?

— Baj van! Még nem határoztak semmit, holnap délelőtt újra folytatják a tanácskozást — volt rá hirtelen a válasz.

Gróf Andrásy Gyula csitítani kezdett: — Várjatok egy kissé. Sok a munka. Nem lehet mindent egyszerre elvégezni.

Széll Kálmán félrelélt gróf Tisza Istvánnal és hosszasan beszélgettek egyedül. Egy darab papírost vett ki zsebéből. — Bizonyosan a formula, de még nincs jól, véglegesen megszövegezte — jegyzi meg valaki.

Gróf Apponyi Albert az újságírók közé vegyűlt és a szegedi esetről beszélt.

— A katonaság ebben az esetben csak magánfél volt. Nem volt joga önkényesen igazságot venni magának, még ha igaza lett volna is. Ha sértés esett rajta, fordult volna felsőbb hatósághoz, a belügyminiszterhez. A katonaság se más ember, mint a polgár. A szegedi eset katonai önkény, terrorizmus. Így nem lehet megvédeni a polgári szabadságot.

Ebből a beszédből mindenki látta, hogy odabent, a kilencek titkos ülésén, nem mehetnek a dolgok simán. Szakadás van a bizottsági tagok között, aligha készül el így a munkálat. A nemzetipártiak elégedetlenek.

De Kubinyi Géza is zsörtölődik. Vele még többen a régi szabadelvűek közt is.

— Kilepek a pártból — mondja hangosan, hogy mindenki meghallja — ha a program el nem készül. Meg kell csinálni a programot.

— Várjuk meg előbb, míg ő felsége kinevezi az új kormányt, nem köthetjük meg ennek a kezét előre — vitatkozik vele „az erős kéz” egyik híve.

— Mi nem függünk a kormánytól — vágják neki vissza — a párt szabadon határoz és függetlenül állapíthatja meg eljárását. Mi a nemzet érdekeit képviseljük és ha nem kapunk elegendő katonai engedményeket, nem lesz béke.

Igy folynak a viták és kevés remény van arra, hogy a holnapi értekezlet határozatra juthat. Beszélük, hogy 6 felsége a nyelv kérdésében intranzigens. Nem enged álláspontjából, mely a chlopy-i hadiparancsban jelezve van.

Ugy halljuk, hogy a jelvények körül is differenciák merültek fel a kilences-bizottság értekezletén. Széll Kálmán bajosan lesz képes legjobb akarattal is kiegyenlíteni az ellentéteket. A bécsi engedmények távolról se elegendők a magyar követelmények kielégítésére.

— Most már csak gróf Tisza István jöhet — mondják többen, kik be vannak avatva a bécsi körök titkaiba. — Lehet, hogy 6 felsége elnapolja pár óra az országgyűlést, de valószínűbb, hogy Tisza István új választást csinál, mert a szabadalvópártot ebben a formában fenn tartani többé nem lehet. Ha provizóriumot nem akarunk, akkor erős kéz kell a kormányzásra. Gróf Tisza István az 1867. évi X. t.-c. alapján ex-lexben is feloszlhatja a Házat, mire Széll Kálmán nem vállalkozik.

A kedélyek fel vannak igaztva és a kigondoló-bizottság mai ülése inkább új zavart, mint békét hozott a pártban. A miniszterek közül csak Lukács László pénzügyminiszter volt jelen. Heylesli a Budapest városi közgyűlés mai határozatát, melylyel a községi adók beszedését kimondották. Minthogy azonban a pótdátot az állami adók nélkül beszélni nem lehet, még igen kétes, hogy az adóbehajtást milyen módon eszközölhetik? Bizalmasan beszélük, hogy az országához eddig 18 hatóság fordult a pénzügyminiszterhez pénzbeli kisegítésért. Azt is beszélük, hogy Lukács László pár hó előtt több helybeli bankkal tárgyalt, hogy a külföldről visszaérkező magyar záloglevelek beváltására ötvenmillió koronát bocsásson rendelkezésünkre. Minthogy azonban az adóbevétel igen megcsökkent, erről a tervről le kellett mondani.

A kormány működése a legszűkebb adminisztrációra szorítkozik. Mindenki attól fél, hogy az új kabinet kinevezetésének késleltetése sok bajjal járhat. Azért sürgetik a szabadalvópárt programjának készítését, mely nélkül az új kormány nem szeresheti meg a párt többségének bizalmát.

— Eddig a párt vakon követte a kormányt — hangoztatják — most a pártnak kell megteremtenie a programot, mely a nemzet érdekeinek megfelelő.

A holnapi nap döntő lesz e kérdésben. Ha a kilences-bizottság sürgősen el nem végzi teendőjét, hétfőre pártértekezletet szándékoznak összehívni. Tovább nem várnak.

A szabadalvópártban ma este történetekre érdekes világosságot vet a *Hazánk* mai vezércikke, melyről nyilvánvaló, hogy Apponyiék sугalmazása nyilatkozik meg benne. Ez a cikk egész naivul kikotyogja a nagy titkot, hogy miért volt ma este, épp ma este olyan ingerült a volt nemzetipártiak hangulata a kilences-bizottság ellen, s hogy Apponyiék miért igyekeznek meghiusítani az egységes katonai programot.

Kommentár nélkül egyszerűen ideiktatjuk a *Hazánk* cikkének idevonatkozó részét:

A Széll nyilatkozata minden bizonyossal Andrassykat helyezték előtérbe, akik Széll Kálmán változhatlan felfogásához a nyelvkérdésben legközelebb állanak. De mit ér az *Andrassyék előtérbe helyezése*, mikor még a szabadalvópárt sem halad utánuk? Ennek az előtérbe helyezésnek más jelentősége csakugyan nem lehet, mint az, hogy az Apponyiék háttérbe helyezése vele együtt jár.

A szabadalvópárt katonai programjának megállapítására kiküldött kilences-bizottság ma délután Széll Kálmán elnöklele alatt újra megkezdte tanácskozásait és azokat holnap dében folytatja.

A függetlenségi táborból.

A függetlenségi körében ma nagy örömet keltett egy távirat, amelyet egy lengyelországi város elöljárósága küldött Kossuth Ferenc címén a függetlenségi pártnak. A távirat így szól:

Küzelmetekben a germán törekvések ellen és dr. Koerber ellen egyik vagyunk veletek.

Policka város elöljárósága.

Policka, (Lengyelország) 1903. október 8-án.

A párttagok közt érthető izgalmat keltett a hajdumegyei rendelet dolga is. A rendeletet törvényellenek tartják és nem hiszik, hogy akad törvényhatóság, amely e rendeletek alávesse magát.

*

A függetlenségi párthoz az est folyamán még két jelentés érkezett. Az egyik, amelyet Sebess Dénes küldött Marosvásárhelyről, a másik pedig Luby Géza nagykárolyi jelentése a szatmármegyei közgyűlés hazafias állásfoglalásáról.

Sebess Dénes sürgönye így szól:

Az Erdélyrészekben október elseje óta törvényellenes sorozás folyik. A községi bírák és jegyzők belépése utasítják az unjonokat. A fősolgabírák és polgármesterek belépési bizonyítványt adnak ki az önkénteseknek s azt mint törvényellenes nem tagadják meg. Llyképpen az unjonmegtadagás mint alkotmánybiztosítók éppen a municipiumok által tétetik neveltségessé. Bejelentem ezt a pártnak és sürgős intézkedést és akciót kérek. Sebess Dénes.

A főváros és az exlex.

Az exlex bekövetkeztekor a főváros elhatározta, hogy sem az állami, sem a községi adót nem fogja végrehajtás útján beszélni. A főváros akkor azt hitte, hogy rövid ideig fog tartani az exlex-állapot. De már hatodik hónapja tart s a polgárság lagymértékben él az adó-nemfizetés jogával. A pénztárban már alig van készlet s nem lehet még megközelítőleg sem tudni, hogy mikor lesz vége az exlexnek. A tanács mai ülésében elhatározta, hogy tovább nem vár, s kimondta, hogy a községi adót és a házberkrajcárt, amely törvényes alapon ki van vetve, végrehajtás útján is beszélni. A tanács egyúttal kimondta, hogy a hátralékos községi adó után késedelmi kamatot szed.

A lojalis Zombor.

A lojalis Zombor törvényhatósági bizottsága tegnapi ülésében a nemzeti szövetések dolgában úgy határozott, ahogy még a szabadalvópárt kigondoló-bizottsága se mer határozni.

Kimondotta, hogy

1. nem tartja sem célszerűnek, sem helyesnek az önkéntes adófizetések visszautasításával a polgárok cselekvési szabadságát korlátozni; az önként jelentkezők sorozásának megakadályozását is ellenzi, mert az sérti az egyéni szabadságot; a virilisták névjegyzékét pedig igenis összeállítja.
2. Zombor nem fejezi ki kívánságát az önmű magyar hadsereg felállítására vonatkozólag.
3. Nem tartja szükségesnek az időt és formát megjelölni, hogy a magyar nyelv jogai a közös hadseregben mikor és mely formában érvényesíthessenek.
4. A hadseregnél külön az alkotmányra teendő esküt nem látja szükségesnek.
5. A kizsoltgált katonák visszatartása törvényen alapulván, a sérelemnek állított rendelet ellen felirati jogával nem él.

Ilyen lojalis az a Zombor.

A vidék állásfoglalása.

Szatmármegye törvényhatósága ma tartott rendes közgyűlésében Luby Géza azon indítványát, hogy a chlopyi hadiparancs és a legfelsőbb királyi kézirat ügyében és a hároméves katonák visszatartása ellen az országgyűléshez feliratot intézzenek, hosszabb vita után elfogadták. A belügyminiszternek azon intézkedése, hogy az adóbefizetések visszautasítása iránt hozott esetleges határozatokat nem fogja jóváhagyni, valamint Szabó Albert bizottsági tagnak ez ellen beadott ellenindítványa tárgyalatván, Szabó Albert indítványának elfogadásával a belügyminiszteri leirato a közgyűlés nem vette tudomásul. Ellenben utasította az alispánt, hogy a rendelet végrehajtói ellen haladéktalanul indítson fegyelmi eljárást. Ferenczy Imre bizottsági tagnak az önkéntes adóbefizetések visszautasítása tárgyában beadott indítványa elfogadtatván, azt a főispán felülvizsgálat végett a belügyminiszterhez terjeszti fel.

Kaposvár város ma délután tartott közgyűlésén Darnay Béla azt indítványozta, hogy a város az exlex alatt az állami adók befizetését tagadja meg. Dr. Rózsa Ernő kiegészítette Darnay indítványát avval, hogy a városi adópénztár az önként jelentkezőktől se fogadhasson el adót. A két indítványt külön tárgyalták. Darnay indítványa elbukott. Rózsa indítványát, mintán kellő időben bejelentve nem volt, levették a napirendről.

A fekete herceg beszéde.

Bécs, október 8.

Währingben ma egy választói gyűlésen Liech. tenstein Alajos herceg beszédét mondott Magyarországi belpolitikai viszonyairól és azoknak hatásáról Ausztriára.

A hercegi szónok sajnálkozással emlékezett meg Széll Kálmán bukásáról, mert ő ma az egyetlen államférfi Magyarországon, aki általános népszerűségről képes volna az u.n. o. javaslattal megszavaztatni. A magyar függetlenségi pártnak az önmű magyar hadsereg irányú követelése történelmileg jogosulatlan. A függetlenségi párt a magyar vezényleti nyelv által eszközre akar szert tenni, amelynek segítségével erőszakosan megmagyarosíthatja és beolváthatja a nemzetiségeket. Ez azonban illúzió, amely végeredményében polgárháborúra vezet. Ebben a kérdésben az engedékenység veszedelmes és megbontaná a közös hadsereg egységét. De nem kevésbé veszedelmes a magyar tiszteknek a magyar ezredekhez való áthelyezése, a zászló és címer bármű megváltoztatásának bárhacsak elvi elhatározása is. Remélhető hogy a függetlenségi párt nem fog a végleteleg menni s meg fogja irtolni, hogy a magyarok a nemzetiségekkel szemben kisebbségben vannak és hogy a függetlenségi párt a magyar választóknak csak egy csekély töredékét képviseli. De ha mégis kenyértörésre kerül a dolog, az eredmény nem lehet kétséges. A sovénizmus egyenlő az izolálással, ez pedig a kapitulációval.

A chlopyi hadparancs megváltó szó gyanánt hatott, de félt, hogy illeltek helyen mégis további engedményeket fognak tenni. Ausztria nem hajlandó a kettéválasztandó hadsereg költségeit fizetni, de sőt még az előkészületek terheit sem akarja viselni. Ne tartanak bennünket ennyire naivnak se a magyarok, se azok, akik néhány évi békességért a monárkia rovására engedni szeretnének.

KÜLFÖLD

Feszültség Oroszország és Japán közt.

A ma esti lapokban a következő sürgöny áll:

London, október 8. (Reuter.) A helybeli japáni

követség közli, hogy a japáni kormánynak jelenleg semminemű oka sincs háborús lépéseket tenni azzal szemben, hogy közeledik Mandzsuria kiürítésének időpontja. Tárgyalások folynak Komura japáni külügyminiszter és báró Rosen tokiói orosz követ között a mandzsuriai kérdésről illetőleg és az érdekelt hatalmak várják az eredményt. Egyes japáni körökben elterjedt nyugtalanító híreszteléseknek nem kell különös fontosságot tulajdonítani.

A helyzetből az következtethető, hogy ez a távirat, a dátuma dacára, meglehetősen régi, mert ma, október 8-án jár le az a terminus, hogy Oroszországnak Niucsvangot és Mukdent ki kell irtatni. Hogy ezt csakugyan megtette-e, arról csak a következő napokban fogunk értesülni. Egyéb táviratokból úgy értesülünk, hogy mennél jobban közeledett ez a határnap, annál észrevehetőbb volt a feszültség Oroszország és Japán közt, mely utóbbi soha nem hűt Oroszország azon szándékának ösztinységében, hogy Mandzsuria föntemlített két főhelyét ki fogja irtatni.

A japáni hadügyi és tengerészetiügyi minisztereknek az utóbbi időben hosszas és fontos értekezletek voltak Ito külügyminiszterrel és a miniszterelnökkel, amiből komoly válság közeledését lehetett következtetni. A hajóhadat készenléte helyezték s nagymennyiségű élelmiszerral ellátták, az arzenálokban pedig lázasan folynak a munkálatok. Viszont az oroszok is erősen fegyverkeztek, Jongampóban erődöt emeltek s ágyukkal felszerelték, annak dacára, hogy a koreai kormány ezt a területet nem akarta nekik bérbeadni. Az oroszok azonban nem törődnek a koreai kormánnyal.

Ha tehát az oroszok ma nem irtették ki Niucsvangot és Mukdent (amiről csak pár nap múlva fogunk hitelesen értesülni), akkor aligha lesz elkerülhető az orosz-japáni háború.

London, október 8.

A Daily Mail jelenti Cobeből: Báró Rosen mult hó 14-én, azonnal Port-Arthurból való visszatérte után, hol Alexjev tengernagy, kelet-ázsiai helytartóval tanácskozott, jegyzékét intézett a japán kormánynak, melyben főleg a következők foglaltak: Mandzsuria kiürítése oly ügy, melyhez csak Oroszországnak és Kínának van köze és amelybe Japánnak beavatkoznia joga nincs. A jegyzékben említett történetik Korea tervbevelt felosztásáról, mely alkalommal Japán a déli, Oroszország az északi részt kapná. A miniszterek jegyzékét e hó 25-én tartott értekezletben vitatták meg. Később Jamagata, a japán hadsereg vezénylője tanácskozott a hadügyi és tengerészeti miniszterrel.

A japán kabinet újabb tanácskozás után elutasította Oroszország javaslatát, amiről tegnap értesített báró Rosen. A lapok a kormánytól energikus eljárást követelnek. A Daily Mail azt véli, hogy minden pillanatban bekövetkezhetik a válság.

A macedon forrongás. Kétfelől is biztató táviratot kaptunk. Egyet Konstantinápolyból s egyet Berlinből. Mind a kettőt azt engedni remélni, hogy a macedonok végre is észbe kaptak s *főlhagyának a hónapok óta tartó guerilla-harcot.* Konstantinápolyból a következő *nagyonfontosságú* távirat érkezett:

Szófia bizalmas jelentések szerint a komiték középponti bizottsága manifesztumot készít, amelyben ki fogja jelenteni, hogy annak reményében, hogy a porta abba fogja hagyni a macedon bolgárok elnyomását és megszünteti az ellenük való támadást — elhatározta, hogy a *banda-mozgalmat és a dinamit-mérvenyleteket tavaszig felfüggeszti, hogy bevárja a reformok megvalósítását.*

A másik távirat szerint, mely szófia jelentést közöl le, *Scarafiov Boris* levelet küldött Szófiába, amelyben tudatja, hogy *elhatározta a főlkés befejezését, nehogy kockára tegye a hatalmaknak Macedónia iránt tanusított jóindulatát.*

Ha ez a hír igaz, akkor nem sokat ront az, hogy a bolgár kormány erősen fegyverkezik s berlini cégekkel szászert tiszoristert rendelt meg a hadsereg számára. Bulgária kétszer is meg fogja gondolni a dolgot, mielőtt háborúba keveredik Törökországgal. A konstantinápolyi orosz nagykövét arról biztosította a szultánt, hogy abban az esetben, ha Bulgária a figyelmeztetés ellenére háborút kezd Törökországgal és az utóbbi győzni fog, a *hatalmak vissza fogják állítani Kelet-Rumélia autonómiáját, úgy amint Bulgáriához való kapcsolása előtt fűnnállott.*

Konstantinápoly, október 8.

Egy török csapat nagyobb főlke 6-bandától igen *érzékeny veseresget szenvedett.* A törökök igen sok halottat és sebesültet vesztek és negyven emberük fogásba esett.

Chamberlain a szabadkereskedelem ellen.

Budapest, október 8.

Chamberlain tudvalevőleg azért mondott lo miniszteri tárcájáról, hogy annál szabadabban agítalhasson a maga vámtarifája mellett. Mult kedden Glasgowban tartott nagy beszédet, Anglia összes konzervatív kerületének a bizalmi férfiai előtt, tegnap pedig *Greenock*-ban. Ez volt a második beszéde, de nem utolsó, mert utba fog ejteni minden nagyobb angol várost, hogy eszméinek propagandát csináljon.

Az *angol lapok* közt mind több és több híve akad, ami szinte döntő jelentőségű tényező. *A Times, Daily Telegraph, Morning Post, Express* régóta határozott hívei Chamberlain programjának, a *Standard* és a *Daily Mail* azonban tegnapelőttig az ellentétben tartottak. A *Standard* még tegnapelőtt például Cobden megdönthetetlen doktrínáira hivatkozott, tegnap pedig az angol kereskedővilágnak ez a közönsége némi kételyvel ugyan, de különben leplezetlen jóakarattal fogadta Chamberlain tervét.

A *Daily Mail* még tovább megy. Ez a lap pár nappal ezelőtt még Chamberlain leghevesebb ellenfelei közé tartozott, tegnap azonban kéthasábos cikkben vallotta be, hogy tévedett, s kijelentette, hogy jövőre Chamberlainat fogja támogatni. Angliában a politikai vezérekkel nem szokás aláírni, annál nagyobb föltűnést keltett tehát a *Daily Mail*nek a *kiadó névalírásával* ellátott cikke. Chamberlain greenocki beszédét a következőkben ismertetjük:

Cobden annak idején határozottan állította, hogy ha Anglia át akar térni a szabadkereskedelemre, vagy minden állam követi, vagy pedig tönkréteszi. Ekkor Anglia a mások szükségéből hasznot húzna. Szóla soha sem hitte, hogy a világ összes tudománya csak Angliában van otthon. Nagy tisztelettel viseltetik a német nép iránt, mint a világ legudományosabb nemzetét iránt és nagy tisztelettel és barátsággal viseltetik a franciák iránt. Nem hiszi, hogy mindezek a népek balgák. A brit gyártmányoknak nevezt országokba való kivitele fogyott, míg az Angliába való behozatal növekedett. Szóla soha sem szerette magát veretni, a nélkül, hogy vissza ne ült volna. A jelen rendszere — folytatja beszédét Chamberlain — épp úgy illel a gyárosokat, mint a munkásokat. A munkásoknak nem adnak alkalmat a dolgozásra, nincs más kivételük, mint ha talán megtanulnak franciául vagy németül. Mindazok a népek, amelyek védővámra térnek át, jobban előre haladtak, mint Anglia. Az idegen kereskedők mindennemű kiváltságokkal és kedvezményekkel fölfegyverkezve jönnek Angliába. Törvényeket alkotunk, melyek hozzájárulnak a munkások életföltételeinek javításához, melyeknek céljuk béreiknek emelése és biztonságuk a műhelyekben. E dolgok emelték a termelés költségét. Mégis megengedjük az idegen államoknak, amelyeket a költség az fölemelése nem érintett, hogy árúinkkal saját országunkban szabadon versenyezzenek. Ha a dolgok jelen állása így tart tovább, az angol munkásoknak

vagy redukált bért kell kapniok vagy el kell vesztelniök munkájukat. Ezután szövetségi Chamberlain Amerikának mindinkább veszedelmessé való versengetését a vastermelésben és kijelenti, hogy egy szociális törvényhozás sem gyakorol törvényhatósági hatalmat, mely a munkásnak folytonos munkát és megfelelő díjat biztosítana. Greenockban nagyszámú cukorfinomított bezártak. A vas fenyegetve van és a gyaporta is rákerül a sor. Azt mondják nekünk, hogy ha egyezkedünk a gyarmatokkal, a külföld nehezebbé fog ránk. Hát már ennyire súlyos Anglia? A külföld parancsait siránkozó alázottsággal kell fogadnunk? (Nem! kiáltások.) Mindentől nem kell tartanunk. Szóla nem hisz a kereskedelmi háborúban. De ha ilyen háborúra kerül a sor, nem Anglia fog legfőbb veszíteni. Anglia a világ legnagyobb piaca a külföld legjobb vásárlója és sokan igyekeznek, hogy itt piacot szerezzenek. Ami a gyarmatok iránti, föltételek lehetőségének nincsen határa. Olyan nincs, amire Angliának szüksége volna és amit ők nem szállíthatnának. Nem létezik olyasmi, amit Anglia el akarna adni, amit ők meg ne vehetnének. Ha a megteendő intézkedésekből izolálás következik, ez Angliára nézve kitűnő izoláltság leend. Tehát az országunknak kell döntenie.

HIREK

Budapest, október 8.

— BUDAPESTI NAPLO 8. Szeptember 30-ikán új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul köldhessük tovább.

— Személyi hírek. Báró *Fejérvány Géza* volt honvédelmi miniszter Budapesten tartózkodik. — Báró *Spaun* tengeróra a Pelikan hadihajóton Pólából Fiuméba érkezett a tengerészeti akadémiára megvizsgálása végett.

— Frigyes főherceg ezüstlakodalmá. *Frigyes* főherceg és neje ma ünnepelték a pozsonymegyei Féltonyban ezüstlakodalmukat. A küldöttségek közt megjelent Pozsony város küldöttsége is *Brolly* Tivadar polgármester vezetése alatt. A polgármester beszédére *Frigyes* főherceg ezt válaszolta:

Legszíntebb örömmel fogadjuk én és családom ezen újabb jelét Pozsony város lakossága szeretetének és ragaszkodásának, amelyet oly gyakran volt alkalmunk tapasztalni. Ohajtoztunk volna a mai napot Pozsony város falai között eltölteni, de a még fennálló családi gyász folytán ettől el kellett tekinteni. Kérjük önöket és Pozsony város lakosságát, fogadják legbensőbb köszönetünket a kitéjezet jó kívánásokról.

A küldöttségek fogadása előtt reggel a *kastély* színházában teljesen családias jellegű színelőadás volt, melyen a *főhercegi pár* gyermekei szüleiket verszavalással és élőképpel üdvözölték. A kis *Albrecht* főherceg kizárólag magyarul szavalt. Villásreggelni a meghívott vendégek előtt ugyancsak *Albrecht* főherceg magyarul köszöntötte fel szüleit, mondván:

— Az Uristen éltesse kedves papánkat és édes mamánkat.

A társaság erre viharos éljenzésben tört ki. **— A belga király Bécsben.** *Bécsből* jelentik, hogy *Lipót* belga király október 17-én odaérkezik.

— Légújós-hercegek. *Párisból* jelentik, hogy *Ferenc Szalvator* főherceg ma reggel — bár az idő nem volt a legkedvezőbb — fölszállott gróf *de la Vaulan*nak kettős ballonján. Egyedülleg fölszállott *Saint-Cloudban Bourbon* Henriknek, *Uész* hercegnék és a párisi Aero-klubnak léghajója.

— Egyetemiek *Wlassios* miniszternél. Az egyetemi rektor fölhívása óta — amelyben a tandíj betétezéséről intézkedett — körülbelül husz harmad és negyedéves egyetemi hallgató nem fizette be a tandíjat. Mivel erre már csak két napi határidő van, ma délelőt *Szalmay* Mór képviselő vezetésével fölmentek *Wlassios* Gyula kultuszminiszterhez, akit a küldöttség vezetője arra kért, hogy tegye lehetővé a diákoknak egyetemi tanulmányait folytatását. A miniszter megígérte, hogy ha a diákok tanulmányairól kedvező értesülést nyert a rektortól akkor intézkedik fog, hogy a bajban levő diákok továbbra is folytathassák tanulmányaikat.

— Krüger utazása. *Hüversumból* jelentik, hogy *Krüger* volt köztársasági elnök ma Mentonéba utazott.

— Emlekezés Orth Jánosra. Mint *Linzóli* írják, az ottani *Francisco Carolinum*-muzeumban néhány nappal ezelőtt érdekes fénykép-kiallítás nyílt meg. A képalkallítást az *Orth* János név alatt ismeretes *János* főherceg emlékére rendezték. *Orth* János ugyanis valamikor egy munkát akart kiadni *Felső-Ausztria* művészetről és az ehhez szükséges fényképfőtveleteket össze is gyűjtötte. Közben *Dél-Amerikába* ment, ahonnan többé nem tért vissza. Egy *treiburgi* építész megszerezte *Orth* Jánosnak ezt a fényképgyűjteményét és a *Francisco Carolinum*-muzeumnak adományozta.

— Újabb díj a kormányozható léghajózásra. A *saint-louisi* világkiállítás egyik legérdekesebb látványossága lesz tudvalevőleg a kormányozható léghajók versenye, amelyben a győztes számára óriási díjat tüztek ki. A párisi *Journal* írja most, hogy újabb, még pedig *ötöszézer* frankos díjat kerekálnak a kormányozható léghajózás sikerének a javára. A braziliai parlament elfogadta erre nézve a kormányának a javaslatát egy héttel ezelőtt éppen azon a napon, amikor *Santos-Dumont* hajóra szállt, hogy visszatérjen Franciaországba. A díjat az a léghajós kapja meg, aki a Rio de Janeiro közelében lévő hegyet körül tudja léghajózni és a legnagyobb gyorsaságot éri el. A pályázat ideje az összes nemzetek számára 1904. május havától 1905. decemberéig tart. Maximális gyorsaság nincs megállapítva, a távolság körülbelül husz kilométer. Meg kell jegyezni azonban, hogy ez a díj teljesen független a *saint-louisi* kiállítás emlelt díjától.

— Új terebiztos. Gróf *Apponyi Albert*, a képviselőház elnöke, *Döry* Ádám helyettes terebiztos valóságos terebiztosává nevezte ki.

— A budapesti Rákóczi-ünnep. *Rákóczi* Ferenc emlékére a főváros és környékének közönsége vasárnap nagyszabású emlékünnepélyt rendez a fővárosban felállítandó *Rákóczi-szobor* javára. Az ünnepély védnökei: gróf *Apponyi Albert*, gróf *Zichy Jenő*, *Thaly* Kálmán, *Vaszary* Kolos, *Bubits* Zsigmond, *Rákóczi* Jenő, *Halmos* János, *Kossuth* Ferenc, *Beniczky* Lajos és *Eötvös* Károly, az ünnepély részletei a következők:

I. Ünnepi felvonulás a Vörmezőre. Gyülekezés reggel 8 órakor a Boráros-téren és környékén. Indulás 9 órakor a Ferenc-, *József*-, *Erzsébet*-, *Teréz*- és *Lipót*-körúton és *Marthinidon* át a *Vörmezőre*. A rendezőség ezután is kéri a lakosságot, hogy az utvonalon lobjozza föl a zászlakat. A menet sorrendje: *Hírnökök*, *harsonások*, *dszlovások*, *kurucok*, *diszkocsik*, *vidéki bandériumok*, *főiskolák*, *középiskolák*, *szekerek*, *dalkörök* és egyesületek, végül a nép.

II. Nemzetgyűlés a Vörmezőn. Tábortámis, *tartja* *Hock* János. Míse után *Horváth* Sándor ág. ev. *Haypl* Benő ev. ref. *Józan* Miklós unitárius és *Nedelykovics* Vladimir gör. kel. lelkész imát mond. A fővárosi dalkörök énekszámai. — *Harsonások* és *hírnökök* jelzik a gyűlés kezdetét. — A három emelvény közül az A) emelvényen élnek: *Hellebronth* Géza orsz. képviselő; társelnök: *Mezey* Péter; jegyzők: dr. *Kovács* Ernő és *Vitályos* Imre. Szónokok: *Barabás* Béla és *Györffy* Gyula orsz. képviselők; a polgárság részéről: *Hegedűs* István, az ifjúság részéről: *Hoffmann* Ottó joghallgató. Szavalkók: *Taksonyi* József, az ifjúság részéről: *Gyökössy* Endre joghallgató. — A B) emelvényen élnek: *Lakatos* Miklós, társelnök: *Kolnai* Pál, jegyzők: *Németh* Zoltán és *Sebestény* Pál. Szónokok: *Hock* János és *Zboray* Miklós országgyűlési képviselők, a polgárság részéről: *Lukács* János, az ifjúság részéről: *Polgár* János bh. Szavalkók: *Kolozsi* *Botha* József, az ifjúság részéről: *Gulyás* József jg. — A C) emelvényen élnek: *Barta* Ferenc országgyűlési képviselő, társelnök *Seffer* László szerkesztő, jegyzők: *Zsirkay* János és *Sitrum* Nándor. Szónokok: *Ugron* Gábor és *Madarász* József országgyűlési képviselők, a polgárság részéről: *Kornai* István, az ifjúság részéről: *Kovács* I. István jh. Szavalkók: *Szécskay* György, az ifjúság részéről *Mihály* Lajos bh.

III. Kuruc-estély a Vigadóban. A történelmi művész-estély kezdete 8 órakor. Történelmi életrajzok, *Nemes* Mihály történelmi festő rendezésével. Sorrend: 1. A gyermek *Rákóczi* Munkács talain. Táróगत együttes. 2. *Rákóczi* elogatása. Zenekíséret. 3. *Rákóczi* a szabadság zászlót küldi baba. Zenekísét. 5. *Onodi* országgyűlés. Zenekíséret. 6. *Stahrenberg* Miksa elogatása. Zenekísét. 7. *Rákóczi* Rodostóban. Harsonakíséret. Az estélyen közreműködnek: *R. Maróthy* Margit, *Török* Irna, *Komlóssy* Emma, *Bakosi* Viktor, *Vessey* Géza, *Szavay* Gyula, *Harsányi* Kálmán, *Kősz* Antal és zenekara, *Oláh* Lajos, *Stovasser* János, *Farkas* Jenő, *Goll* Jenő, *Szebeny* Antal *Bertok* Péter táróगतócsok és *Gati* Gyula. Utána lakoma és tánc. Jegyek árai: *Vörmező* emelvényjegyek: 2 és 3 korona. Kuruc-estélyre szóló jegyek: *Páholy* 25 és 10 korona. Ülőhelyek: 5, 4, 3, 2 és 1 korona 50 fillér. Állólhely 1 korona, *dákjegy* 50 fillér.

— Deák Ferenc emléke. *Nagybekerek*ből táviratozzák: *Torontálvármegye* mai rendes ösi közgyűlését diszgyűléssel kötött össze, amelyben *Deák* Ferenc emléket jegyzőkönyvbe iktatta. A gyűlést *Dellimianus* főispán nyitotta meg, hivatkozva arra, hogy a mai válságos viszonyok között kötelesség *Deák* Ferenc szellemét felidézni. Dr. *Vinczichy* főjegyző tartotta az emébeszédet, *Deák* működéséről jellemezve általános tetszés között. — *Nagykanizsa* október 18-án ünnepi *Deák* Ferenc emléket. Délelőtt a városi képviselőtestület diszgyűlést tart, délután pedig ünnepiesen leplezik le *Deák* Ferenc ércbeöntött domborművü emlektábláját, amelyet *Telcs* Ede készített. *Deák* Ferenc négy éven át a nagykanizsai piarista gimnáziumot látogatta és ezen a helyen leplezik le az emlektáblát a hatóságok és testületek részvételével.

— Kereskedelmi szaktanfolyamok. Az esti szaktanfolyamokat tegnap este nyitották meg a *Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületében* az érdeklődők élénk részvétele mellett. Jelen voltak dr. *Schak* Béla főigazgató s dr. *Csury* Jenő miniszteri titkár is. A tanfolyamra 114 hallgató jelentkezett. A megnyitási ünnep után megkezdődött a rendes előadás melyet kereskedelmi iskolai tanárok tartanak.

— **A nagyváradi püspök belkutatása.** Az új nagyváradi püspököt, *Samrecsányi Pált* ma itkatták be lényes ünnepek középté püspöki székhébe. Az installációknak rendes egyházi díszével rendezett ünnepe reggel fél kilenkor kezdődött. A püspöki székesegyház előtt az árva házak és egyéb iskolák növendékei állottak sorfalat, itt foglalt helyet a klerus is. A káptalan vezetésével az egész udvari papság a székesegyházból a püspöki rezidenciába ment, ahol a püspök tartózkodott és meghívta őt a székesegyházba, ahova a papság kíséretében jött el a püspök. A rezidenciából a székesegyházba jövet a klerus nyitotta meg a menetet; utána jötték *Wolofka Nándor*, *Radnay Farkas* és *Winkler József* címzetes püspökök, akiket baldachin alatt a püspök követett, utközben főpapi áldást ostromta. A püspök után következtek a világi vendégek, közöttük *Berzeviczy Albert*. A székesegyház ezalatt zsufoásig megtelt ünneplő közönséggel. Az első padsorokban ba'ra a vármegye és Nagyvárad város küldöttségei, étkön *Beöthy László* főispánnal; a jobboldali padsorokban a helyőrség képviseletében több főrangú tiszt foglalt helyet, valamennyien díszben. A szentélyben ültek a magasabb klerus tagjai, közöttük *Radu* Demeter nagyváradi görög katolikus püspök. A székesegyházba való bevonulás alatt a kar a Te Deumot énekelte, mikor pedig a püspök a székesegyház bejáratához ért, harangzúgással fogadták, a papság pedig rázendített az Ecce sacerdos magnusra. *Fecher Antal* kanonok az oltár lépcsőjén állva, fölolvasta a királyi kinevezőlevelet magyar nyelven, majd pedig négy különböző pápai bullát latin nyelven. A kinevezés felolvasása után a papság a püspöki trónus körül seroglett, amelyről *Samrecsányi Pál* püspök latin nyelven melegbangu beszéddel üdvözölte a papságot. Az üdvözölő beszédre *Winkler József* címzetes püspök mondott köszönetet a papság nevében latin nyelven. *Samrecsányi Pál* püspök magas szárnyalású hosszabb beszédet intézett híveihöz.

A püspök kötelessége, — ugymond — hogy vigyázzon az egész nyárára és a hívek örízetét foglal a szent szeretettel szívébe. Kötelessége erősíteni a gyöngéket, az erőseket tökéletesíteni, serkenteni szelid komolysággal, de üdvös szigorral jödni és büntetni is ha kell. A jó pástornak ezt a képét állítottam lelkem elé, midőn szeretettel és bizalommal elvele mindnyájatok iránt, az egyházmegye kormányzását megkezdem. Remélem, hogy a szeretettel szeretettel, a bizalmat bizalommal fogjátok viszonzni. Remélem, hogy meg fogjátok könyöngíteni a terhet, melyet a ti lelkeitek üdvére nehéz időben vállaimra vettem.

A szép beszéd után a püspök ünnepi szent misét celebrált. Délután 1/2 órakor *díszelő* volt a püspöki rezidenciában 800 terítéke. Ott voltak *Beöthy László* főispán, *Berzeviczy Albert*, *Winkler József* püspök, báró *Gerliczy Eerene*, *Fraknói Vilmos* püspök, *Elek Gusztáv*, *Radu* Demeter gör. kath. püspök, gróf *Tisza Kálmán*, *Belopotocsky* tábori püspök, *Steinberg* Mécio altábornagy, *Wolofka Nándor* püspök, *Rimler Károly* polgármester, *Miskolczy Ferenc* alispán, *Ritók* Zsigmond táblai elnök, gróf *Folta Géza*, gróf *Stubenberg*, gróf *Zichy Ödön*, *Telegdi József*, *Mo'nár Ákos*, dr. *Beöthy Pál* stb. Az első félköszöntőt *Samrecsányi* püspök a királyra és a pápára mondotta és beszédét folytatva azt mondta, hogy a kiéredt helyezett bizalmat a legigazabb szándékkal fog a kérdelmelni. Egyházzam feje és apostoli királyom egységes skarata állított ide — ugymond — ez megad a munkásságom irányát. Amily egységes volt királyom és a pápa elhatározása, ugy összeforrt bennem a vallásosság, a királyi hűség és a rendithellen hazaszeretet. Poharami királyomra, egyházzam fejére, szeretettel nemzetemre üritem. *Winkler* püspök nagyprépost az új püspököt köszöntötte fel. *Radu* Demeter görögkatolikus püspök hazafias beszédben üdvözölte testvérét. *Rimler* Károly a város nevében üdvözölte *Samrecsányi* A lakoma végén az új egyházió egyházmegyéje papjaival beszélgetett.

— **Az Ujságrók Egyesületéből.** A Budapesti Ujságrók Egyesületének segítőalap igazgatótanácsa ma délután *Cziklay* Lajos elnökét alatt ülést tartott. Az igazgatótanács mai ülésében 6000 korona segélyköltséget és segítéséget szavazott meg s ezenkívül több folyó ügyet intézett el.

— **Eg az eszedi lóp.** Szatmárvármegye alispánja táviratban jelentette a földművelési miniszternek hogy az eszedi lóp területén a talaj 1000 holdon felüli nagyságban kigyulladt, és a mentési munkákhoz szakértő küldését kérte. A földművelésügyi miniszter azonnal intézkedett, hogy *Némethy* János műszaki tanácsos és *Sporzon* Pál gazdasági tanintézői tanár a helyszínére utazzanak.

— **Mulatság.** A Hivatalnokok Köre e hó 10-ikén a *József* Főherceg-zsáló dísztermében táncol egybekötött hangversenyt rendez. A hangversenyen közreműködnek: *Komlós* Emma, *Gódos* Frída, *Nyárai* Antal és dr. *Hódy* Lajos. Jegyek a rendezéség tagjainál kaphatók.

— **Jótékony adomány.** A Szép-Szav-Társaság elnöke, *Mangold* Gusztáv egy doboz szivarvágót küldött a hólgytagok gyűjtésekképpen az órog hólgyvek számára. Az adományt rendeléti helyére juttatjuk.

— **Othon a kereskedelmi alkalmazot-** **taknak.** Budapestben csak kívül szépek a házak. Belül nem. A házak nagy többsége tudniillik az, amelyben a mindenféle nép lakik. Tessék csak kiülni valami kávéház-ablakba a hurcolkodás idején s megnézni azt a rengeteg piszkos, rongyos, férges butort, ami a rakott kocsiiban elvonul az ember szeméi előtt. Házból ki, házból be. Ez a szegény ember cök-mókja, aminek szörnyen előnyös az, ha minél sötétebb a lakás, amibe berakják. Legalább nem látja az ember színrel színre. Ezek a szegény emberek aztán megosztják a nyomorúságukat egy két idegennel is, aki fizet a zugért, aminek *hónapos szoba*, vagy a piszkos fekhelyért, aminek *hónapos ágy* a neve. Persze azok hurcolkodnak be ezekre a helyekre, akiknek nincs pénzük jobb elhelyezkedésre, vagy akiknek egyáltalában nincs egyelőre pénzük. Hitelben élnek, míg állásuk jutnak, s aztán is csak ott maradnak, ahova behurcolkodtak, mert nyomja őket a nehezen törleszhető adósság, amit a keresetnélküliségben csináltak. Ilyen lakásokban húzódik meg a kereskedelmi alkalmazottak legnagyobb része is. Az átlag, amelyet nem fizetnek meg a munkájáért, olyan méltányosan, hogy tisztességes lakást bérelhessen magának. S ebből az átlagból kevés emelkedik föl olyan pozícióba, amivel már másfajta ellátás jár. A nagy átlagról kell tehát gondoskodni, s ezt a gondoskodást tüzte ki magának célul a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete. Az egyesület ottbont akar létesíteni a kereskedelmi alkalmazottak számára, melyben egy- és kétágyas szobákban, továbbá hatágyas termekben, tiszta, kellemes lakással foglalkozni kíván. Közös társalgó-terem, reggeli és vacsora, fürdő, sétakert is rendelkezésére lesz majd az othon lakóinak, kik így az othonban mindenképpen kellemes, egészséges, olcsó tartózkodást lelnek. Az intézmény létesítését nagy apparátussal kezeli az egyesület és azzal szerves összefüggésbe hozza már létesített és a legszebb eredményt felmutató nyári üdülőtélepet, melyen ez évtén is ötvenkét alkalmazott nyert két héten át teljes ellátást az egyesület költségén.

— **Lockroy a szultánnal.** *Lockroy* francia ex-miniszter a nyarat Konstantinápolyban töltötte és minap, a szelamlík utca fogadta őt a szultán is. Erről a látogatásáról a következőket beszélte el a párisi *Figaro* egy munkatársának:

A szultán csak törökül beszél. A társalgást tehát egy dragomán közvetíti. Ez a szultán beszéde közben ujjait olyton szivére, ajkára, majd homlokára teszi és minután ily módon szalutált a szultán szavainak, lefordítja őket. *Abdul-Hamid* halkán és lassan beszél és arca jóindulat és kedvesség ömlik szét. A politikai helyzetre kerülén a beszélgetés sora, a szultán így szól:

— **En csak a békét** cha'itom és csak akkor inditok háborút, ha kényszerítenek rá. De remélem, hogy nem fognak kényszeríteni és a béke állandó marad.

Ugy látszik, hogy a macedóniai felkelés nem nagyon igaztja és optimizmussal nézi az események fejlődését. Szóval-szóra így nyilatkozott:

— **Macedóniában** nincs forradalom. Egy bolgár kisebbség, melyet külföldi befolyás és külső támogatás csábított felkelésre. . .

Miután sajnálkozásának adott kifejezést, hogy katonái itt-ott felesleges vérengzésnek voltak okozói, és kijelentette, hogy haditörvényszékek utján a legszigorubban fogja azokat megbüntetni, akik súlyos ok nélkül erőszakosságokra ragadták magukat, még megjegyezte:

— **Tudom, hogy minden** hadseregben vannak erőszakos elemek és hogy lázadások előjatsánál sem kerülhetők ki a vérengzések. De nem akarom, hogy kegyetlenebbeknek és rosszabbakkal tartassanak bennüket másoknál. . . Mert mindég a mi fanatizmusunkról beszélnek. Bizonyos ez, hogy a muzulmánok türelmelennebbek, mint önk? Amikor a keresztény Spanyolország legyőzte a mórokat, leütötte a foglyok fejét a többi pedig kiütte. Nem engedte meg, hogy az országban csak egyetlenegy muzulmán is megmarad on. En pedig a macedon-bolgárok számára iskolákat alapítottam és exarchátust adtam nekik. Ezután értékes és rengeteg üszereket érő gyűjteményét mutatta meg a szultán vendégének.

— **As apadás.** A folyamamérnöki hivatal jelentése szerint a Duna folyton apd. A fővárosnál a víz 16 foknyi meleg mellett 1 centiméternyit esett és magassága 119 centiméter.

— **A kirabolt levélhordó.** *Boda* István pénzeslevélhordó állapota annyira javult, hogy már a jövő héttől teljesen gyógyulva elbághatja a kórházat. *Boda* már ma baka akart menni, de orvosai ajánlata még ezt a pár napot a Rókus-kórházban tölti. Kollegái szerenősen megmenekülése alkalmából ünnepeket rendeznek számára. S gyűjtést indítottak, hogy emléktárggyal lepjék meg, Erre vonatkozólag a jövő héten a Versey-utca 8. szám a ott levő helyiségben gyűlés lesz.

— **Kolostoravatás.** Egy női kongregáció működik a fővárosban *Assisi Szent Ferenc leányai* név alatt. A kongregáció tagjai betéglapossal foglalkoznak kórházakban és magánlakásokban. Ezek apácák eddig szétszórtva éltek, csak most tudtak állandó othont biztosítani. Megvásárolták a Margit-kört 9. számú házat, ahova a mai napon költöztek be. A házat és benne levő kápolnát ma szentelte fel dr. *Kohl* Medárd püspök, megtartva egyben az első misét, mely után őt apácát részesített a bérmálás szentségében. A szerzetáron résztvettek még: dr. *Vajda* Ödön zirozi apát, *Herrein* Károly kerületi előjáró, dr. *Andor* György hercegeprímási titkár, *Kaiser* Nándor ferencrendi házfőnök, *Füllmann* Alfonz kapucinus atya, *Fischer* Agoston lelkiigazgató és mások. A bérmányaikat tisztelet *Korniss* Mária grófnő, *Vescey* Eszter báronő és özvegy *Tabermann* Gusztávnő töltötték be.

— **Forradalmi hangulat az orosz tiszti-** **karban.** Az orosz hadügyminiszter titkos rendeletet intézett a legfőbb katonai méltóságokhoz. Annnyira titkosat, hogy a rendelet sokszorosítását nem bízták a rendes irodai személyzetre, hanem külön, titkos szolgálatokkal megbízott hivatalnokok által készítették el. Jellemző azonban az orosz hadseregben elhatárosodott forradalmi hangulatra az, hogy mielőtt még az illetékhöz eljutott volna a rendelkezés, megkapta azt az *Oswohobademie* című újság s ennek az újságnak a révön tudomást vett róla az egész világ. A rendelet a tisztek között uralkodó forradalmi szellem ellensúlyozásáról szól s így hangzik:

A miniszternek tudomására jutott, hogy a katonai tisztviselők, akik kegyelmséggel osztályában szolgálnak, nemcsak hogy eltöltött orosz iratokat merészelen olvasni, hanem még oly vakmerőségre is vetemedtek, hogy ezeket az iratokat a tiszti kasziák helyiségeiben más embereknek is tovább adták. A tisztek szemlélomást azért cselekednek így, mert meg vannak győződve arról, hogy a kaszinókban nincsenek a rendőrségnek felügyelete alatt, amelynek nincs is joga az ő összejöveteleiket ellenőrizni.

Ezt a fegyvelmséget azonban nem lehet tovább tűrni, azért a miniszter a következőket ajánlja kegyelmséggel: 1. Minden egyes önálló parancsnok figyelemzeterendő a fönt jelzett eljárás frivol-ságára. A miniszter meg van győződve, hogy a parancsnok urak nem fognak erről további magyarázatokat kérni. 2. A parancsnokok felelőssé tételnek a kaszinók igazgatását vezető és tiszti összejöveteleket ellenőrző tisztek kiválasztásáért, amennyiben e tisztek erkölcsi tulajdonságai nem volnának kielégítőek. 3. Azoknak a tiszteknak, akik eme összejövetelekre felügyelnek, nem szabad megelégedniük, mint eddig, föltűlése, sőt amit gyabodta megessét, csak néhány percig tartó látogatásokkal, hanem gondosan a kaszinó kezelőjével közösen kell ügyelniük a katonai tisztviselő urak viselkedésére.

E mellett szükségesnek tartja a miniszter figyelemzeterni arra, hogy a továbbadása és ennek folytán terjesztése a cenzura által eltiltott iratoknak már magában véve is büntény, de ha még e terjesztés a kaszinók termeiben történik, ugy nem tekinthető másnak, mint az egész hadügy becsületét és méltóságát legmélyebben sértő bűncselekménynek.

— **As adószedés Pestmegyében.** Pestmegye közigazgatási bizottsága ma délelőt ülést tartott. Az adóbeizetés eredménye a pénzügyigazgatóság jelentése szerint a következő: *egyenes adóban* befolyt szeptember hónapban 487.847 korona 94 fillér, míg tavaly szeptemberben 793.678 korona 04 fillér, tehát az idén 285.790 korona 10 fillérrel kevesebbet fizettek be, ami az ex-lex-állapot következménye. A közvetett adók kielégítő módon folytak be.

— **A világ legnagyobb iskolája.** *New-Yorkból* jelentik, hogy ott a múlt héten megnyitották az Egyesült-Államoknak legnagyobb iskoláját. Ez az iskola egyébként azzal is eldicsőelkedhetik, hogy a világ összes iskolái között is a legnagyobb. Az iskola negyven acronyi területen fekszik a Houston- és Lewis-utcaik között. A hatalmas intézetben nyolcvanahat terem van az osztályok számára és ötezer növendéket fogadhat be. A szűnetek idejére két térség van és pedig egy a tetőn a fiuk számára, a másik a fedett udvaron a fiatal leányoknak. Csunya időben a fedett udvarban együtt van a mindkét nembeli ifjuság.

— **As Egyetemi Függetlenségi Párt megalakulása.** Az egyetemi ifjuság tegnap este, a Bodó-kávéház külön helyiségében tartott értekezletén kimondotta, hogy a most folyó nagy nemzeti küzdelemben, a függetlenségi elveket tüzi zászlójára. Egyben pedig elhatározta, hogy koszorút helyez a szegedi Kossuth szoborra. A mozgalom megindító:

Hoffmann Ottó elnök, *Bene* Sándor jegyző, *Mihály* Lajos, *Léderer* Miklós, *Horváth* Andor, *Melha* Tibor, *Jakab* Sándor, *Vajda* Ödön s *Némethy* Béla.

— **Házasság.** *Löwinger* Ignác kun-félegyházi borkereskedő eljegyezte *Kohn* Berta kisasszonyt, özvegy *Kohn* Miklós leányát Nyirádon.

— **A nyolcadik örült.** Hat hét óta nyolc fordult meg a washingtoni Fehér Házban, ahol tudvaleg az Egyesült-Államok elnöke lakik. Némelyik, mint például az utolsóelőtti, akiről a napokban megjelent újságokban volt szó, veszedelmes indulatú bolond volt, másik meg naiv, csendes, inkább kedélyes fajtája. Ilyenforma John Becker is, az elnök házában megfordult örült sorában a nyolcadik s egyelőre az utolsó is. A boldogtalan ember, ki a téboly féltremerhetlen jeleivel állított be a Fehér Házba, Norvichból jött, hol két évig egy fegyvergyárban dolgozott. Mielőtt Washingtonba utazott, a gyárban ünnepélyesen felmondott. Becker ellenkezés nélkül engedte magát letartóztatni.

— **Az abbázai ékszerlopás.** Az abbázai ékszerlopás tudese kérekerült. A pápai rendőrség, mint *fiumei tudósítók* táviratozza, letartóztatta Lajos Viktor főherceg abbázai tolvaját Csócs György volt színész és vasúti díjnok személyében. Csócs töredelmesen bevallotta tettét. Ő Pólabá szökött, ott Faidó aranyművesnél akarja az ékszereket eladni. Az ékszerek egy részét nála, másik részét testvérénél találták meg, aki Pólabán cukrászlegény. A főherceg tolvajának egyébként igen zajos a multja. Éppen most köröz a fővárosi rendőrség egy elzülött színész, Nagylaki Csócs Györgyöt, akire rábizonyosodott, hogy ő követte el az utóbbi időben a vonatokon a nagyobb ékszerlopásokat. Nagylaki (Csócs) György nagylaki születésű huszonöt éves volt színész, aki később az államasutaknál mint díjnok volt alkalmazva. Az utolsó tolvaj legutóbb a budapest—kassai vonalon tánt fel. Gróf Almásy Györgyné szül. Zichy Lenke szeptember 25-én birtokára, Töke-Terebesre utazott. Mikor megérkezett a birtokára, észrevette, hogy elűnt egy négyzögletű sárga bőrdoboz, amelyben 2—3000 koronát érő ékszer volt. A grófné gyanuja Nagylaki Györgyre esett, aki vele együtt egy szakaszban utazott. A rendőrség kutatóit az ékszerek után s nagyrészt megtalálta egy fővárosi zálogházban. Itt olyan személyleírast adtak a zálogba tevőről, amely teljesen ráillik Nagylakira, Azonkívül egyéb feljelentések is érkeztek Nagylaki ellen. Így *Foltasok* Eugénia bécsi magánzónától a bécsi vonalon Érsekújvár táján nagyobb összegű ékszer lopott el. Ugyancsak a bécsi vonalon meglopott két úriembert is. Most végre biztos helyen van s egyhamar nem utazik első osztályú szakaszban.

— **Egy éj a medvék között.** Bernben, mint onnan írják, egy jegyeno annak öröme, hogy a fegyházból kiszabadult, annyira leitta magát, hogy este a berni állatkertben botorkálva, becsott a medvebarlangba és ott rügtön elaludt. Szerencsére a barlangban kölykömedvék voltak, és azok nem zavarták az itas ember almat. Mikor reggel fölébredt, remélten ordított. mire a szolgák kiverték a kényelmetlen hálószobából.

— **A névtelen levelek.** Olaszországban nagy izgalmat okoz egy tragikus eset, amelyet alighanem alaptalan rágalmasz idézet elő. *Riccionni*, az afrikai olasz gyarmatbirtok állami tisztviselője ezen a télen vette el *Gasperini* Augustia, előkelő s szép római leányt s a boldog pár cselédet is Rómából vitt magával *Amarába*, a Vörös-tenger partjára. Alig néhány hónappal az esküvő után a cseléd visszakiérvőzött Afrikából hazájába és innét, a vizsgálat adatai szerint, két névtelen levelet küldött a tisztviselőnek, amelyben elmondta, hogy *Craveri* kapitány, az ifjú pár házibárátja, Afrikában alig néhány héttel az esküvő után benső viszonyt kezdett a fiatal menyekével. Ez a kapitány nagyvenhárom éves ember, akinek a szerelme Augustiának állítólag inkább kellett, mint huszonnyolc éves férjének. A lélekény írja annakül, hogy a kapitánynak vagy feleségének valamit szolt volna, a kapitányt inzultálással párbajra kényszerítette. A felek pisztolyra állottak ki s a kapitány szándéka ellenére olyan szerencsétlenül lőtt, hogy Riccionni halva maradt a párbaj helyén. A cselédet Rómában elfogták és kihallgatták. Azt erősítgeti, hogy a bűnös viszony főnállott a hivatalnok és a kapitány között.

— **Halálhír.** Özv. dr. Steiner Adolfné, szül. Weismayer Verona, e hó 6-án 9) éves korában Mohácsom elhunyt. Az elhunytan dr. Steiner Béla ismert fővárosi ügyvéd édesanyját gyászolja.

— **Sallak Andorné, szül. Will Adél,** e hó 7-én 32 éves korában Nagyenyedon meghalt.

— **Kilrtott család.** *Lipesből* jelentik, hogy ott egy *Sejert* nevű inok ma reggel agyonlőtte anyját és leánytestvérét, azután öngyilkos lett. Tetteinek okát nem tudják.

— **Römes terv.** *Balassa-Gyarmatról* írják: *A balyasalfjai szénbányatelep* egyik ácsának, *Lokocsi* Jánosnak iszákos felesége tegnap a vizsgálóbíróknak bevallotta, hogy saját lakóházát azzal a szándékkal gyújtotta fel, hogy be ne alvó férje, ki öt részegsége miatt megverte, bennéjén. A vizsgálóbíró tegnap letartóztatta Lokocsinét, mert több tanu vallomása szerint valóságos réma a falunk. Mindenkit gyujtogatással és gyilkossággal fenyeget.

— **A szekrény.** A ... i helyőrség egyik őrmestere nagy előszeretettel pofozta és ülegette a katonákat. Minthogy azonban félt, hogy a helybeli véresszáj elenzéki lap tudomást vesz valahogy különös passziójáról, a kaszárnya udvarán következő rövid, de kelés beszédet intézte katonákhöz: Fink, ha valaki az elődezi töleket, hogy mért dagadt a pofátok, akkor így feleljetek: Beleütődünk a szekrénybe. Ha mást mondtok, kitaposom a beleteket.

Ennek az utasításnak az eredménye a következő párbeszéd:

A kapitány: Puskás, mi baja van? Hisz az arca csupa vér!

Puskás: Jelentem, kapitány ur, beleütődtem a szekrénybe.

A kapitány: Maga is! Máskor vigyázzon! Hát Kovácsnak a szemét mi lelte? Hiszen egészen bedagadt!

Kovács: Beleütődtem a szekrénybe.

A kapitány: Sajátságos! Már hányszor mondtam, hogy óvatosan bánjatok a szekrényekkel. A szekrények nagyon veszedelmes butondarabok. De nektek hiába beszél az ember! De nini, Czigány, ugy tetszik, mintha sánitanál?

Czigány: Nagyon. Beleütődtem a szekrénybe.

A kapitány: De hisz az lehetetlen. A te szobában csak egy kicsi szekrénykét láttam és az lent van a falon. Jó magasan.

Czigány: Székre állottam és úgy ütöttem bele a lábamat.

A kapitány: Az már más. De mondja csak, Jelteles, mért áll olyan félre a csákója?

Jelteles: Nem tehetek róla. Nem tudom a csákót jól a fejembe tenni. Tele van daganatokkal. A szekrénybe ütöttem bele.

A kapitány: Mikor?

Jelteles: Mindég. Mindennap beleütődöm a szekrénybe.

A kapitány: De hiszen ez már szokássá válik nálatok! Hát mondj csak, Füstös, mikor ütődött te a szekrénybe?

Füstös: Tegnap délután öt órakor.

Kapitány: De hiszen akkor nem is voltál a szobában. Az udvaron egrecizotokt...

Füstös: Igaz, de ... hirtelen valami szekrény emelkedett elem a levegőbe... és abba ütöttem bele. Akkor rohantam neki mikor „megálj”-t vezényelt az őrmester ur.

Kapitány: És a hátad ütődött meg? Hogyan lehetséges az?

Füstös: A szekrény... olyan... természetű...

Kapitány: Mondja csak őrmester, hol van Rosenber?

Őrmester: A kórházban.

Kapitány: Mi baja?

Őrmester: Gombtisztítás közben nyolcovanszor ütődött a szekrénybe. Azonkívül jelentem alásan, hogy Hornyák meghalt. Agyonlőtte magát, mert... mert szekrénybe folyton utjában volt...

Kapitány: Mondja csak, hadnagy ur, mi az ön véleménye ezekről a szekrényekről?

A hadnagy: Nem találom a dolgotban semmi különösét. Magam is beleütöttem egyszer egy zongorába.

Kapitány: Zongora és szekrény kétéle dolog.

A hadnagy: Katona és hadnagy is kétéle dolog.

Kapitány: De a dolog mégis csak feltűnő. Az esetek száma megröbbször. Több mint ezer szekrény-szerencsétlenség — egy században. És éppen az enyém-ben! Ez szegyet üt a fejembe...

A hadnagy: Átkozott szekrények... az ezeregyedik szerencsétlenség.

A kapitány (mosolyogva): Igaza van... ugy látszik, ez fátum... a dolog rendben van!

— **Öngyilkosságok.** *Balassagyarmatról* táviratozzák, hogy *Kossacki* Oszkár lomjában a körjegyző ma reggel agyonlőtte magát. Tetteinek oka ismeretlen. — *Fiumében Dobrila* János révkalauz felesége a negyedik emeletről leugrott és teljesen szétroncsoldott. Az öngyilkos nő férje és négy gyermeke gyászolja. Tettét valószínűleg pillanatnyi elmezavarban követte el.

— **Elvesztett levéltár.** Egy estilap közlése szerint a Magyar Nemzeti Múzeumban egy családi levéltár elvesztett és az ugy megkárosodott család a Múzeum igazgatója hátezer koronával mint véletlennel hallgattatta el. Erre a közleményre nézve dr. Szalay Imre a Múzeum igazgatója nyilatkozatot tesz közzé, mely szerint a hírből csak az felől meg a valóságnak, hogy a Múzeum tényleg megvett egy családi levéltárat, még pedig az *Iványi*-családtól és a levéltár letartóztatásánál kint, hogy néhány levél elkallódott. Ebből a körülményből magyarázható az illető estilap közlése.

— **A szüret áldozatai.** *Székesfehérvárról* táviratozzák: Az idei szüretnek már vannak áldozatai is. A fehérmegyei *Földvár* község mellett Somlyó-hegyen egy pincében három gazda *Tóttos Mihály, Máté János*

és *Szabó János* lelle halálát a forrásban lévő must gőzétől. Holnap temetik őket.

— **Földrengések Várpalatán.** Alig három hét alatt *Várpalatán* tizennégyezer volt erős földrengés. Szerdán reggel 7 óra 20 perkor egy az előbbieket ugy erőre, mint hatásra messze meghaladó földrengés retentette azonban meg a várpalotaiakat. Mintegy 12 másodpercor tartott a föld hullámszerű mozgása, mely erősen hallható moraj kísért. A sátoros-ünnepet ülő zsidók, kik már a kora reggeli időben megtöltötték a templomot, ijedve tudták ki az utóára. A piaccon, ahol éppen betávas volt, a lovak megbokrosodtak s a nagyszámú városnépen páni ítélem lett erő. Egy piaci sarokháznak egyik kénye nagy robajjal leomlott. Az ősszes házak falai, mennyezetei kisebb-nagyobb mértékben megrepedeztek. A csoportokban álló embertek egymáshoz ütődtek és a lakásokból sokan kifutottak az utóára, attól való félelmükben, hogy a ház reájuk omlik.

— **A kiskereskedők és iparosok gyűlése.** A kiskereskedők és kisiparosok központi osarnoka ma este rendkívül körgyűlést tartott abból a célból, hogy véglegesen megalakítsa a tisztikart és választmányt. A körgyűlést *Pál József* alelnök nyitotta meg s jelezte, hogy máris szép eredményt értek el, amennyiben négyháznál több tag van. Megalakították a szakosztályokat és terbe vették a tagtársak hiteljegyeinek a kielégítésére szolgáló bank alapítását is. Az éljenzéssel fogadták megnyitó után ifjabb dr. Nagy Gyula titkár tett jelentést a lefolyt féléről, amely eredménye működést mutat fel.

Pál József alelnök félhívja ezután a körgyűlést a tisztikar megalakítására. Azt hiszi, hogy előnké egyhangulag csakis *Gaál* Károlyt, az ügy lelkes bajnokát lehet megválasztani. (Viharos éljenzés.) mert ő volt a Csarnok megalakítója s csak az ő lelkes és önfeláldozó támogatásával tudták azt létrehozni.

Gaál Károly megköszöni a bizalmat s aztán a körgyűlést egyhangulag megválasztotta a többi tisztviselőket. Társlélekük lettek: *Dán* Leo és *Fuchs* Leo bank őtis-tviselő; jegyző: *Steinfeld* Sándor. Választottak ezenkívül negyven rendes választmányi és husz póttagot. A rendes tagok közt vannak: *haraszti Jelinek* Henrik, *Ehrlich* G. Gusztáv, *Brüll* Mór, *Kiss* Ernő, *Krimer* Miksa, *Sághy* József, *Schubert* Sándor, dr. *Stern* Ignác, dr. *Vássonji* Vilmos stb.

A körgyűlést után lakomához lát a társaság s a felkzöntök során nagyérdemű beszédeket mondtak: *Gaál* Károly elnök, *haraszti Jelinek* Henrik s *Vássonji* Vilmos.

Gaál Károly igazi szónoki lendülettel fejtette ki, hogy ebben a testületben nem szakrka hanem cselekedetekre van szükség. A szép szóból már eleget kaptak a kereskedők és iparosok, akik oszlopos tagjai a magyar jogéletnek. Ezentul ez nem lehet így. Kell, hogy jogokat kapjanak s az érdekeik kielégítését. Az elnökség jól tudja, hogy az ősszetartás és erkölcsi támogatás nem mindig elég. Ezért elhatározták, hogy olyan bankot alapítanak, amely az anyagi támogatást is megadhatja. Nagy örömmel van mindnyájuknak, hogy körülben üdvözölhetnek olyan férfakat, mint *haraszti Jelinek* Henrik (Viharos éljenzés) aki egyike a magyar közgazdasági élet legkimagaslóbb alakjainak, és mint *Vássonji* Vilmos, a ragyogó tolu publicista. (Hosszant tartó éljenzés. Taps.) Az ő jelenlétük biztosíték arra, hogy az egyesület működése nem lesz meddő és hiába való. A vállalt munkában egyenlő kismembekre, a Csarnok tagaira emelt poharát. (Leikes éljenzés. Taps.)

Pál József, *Nagy* Gyula, *Kiss* Ernő, *Fuchs* Leo és dr. *Liener* mondtak lekesítő beszédeket a társaság zajos és lelkes kérésére. *haraszti Jelinek* Henrik emelkedett szólásra. Megköszöni a figyelmet hogy neki is helyet adtak a választmányban, mert a független férfiakból alakult társaságban helyet kapni, valóban nagy megtisztelés. Adajja egyszersmind a Magyar Kereskedelmi Csarnok üdvözlését. Elmondja, hogy mit kell tenni, hogy eredményeket érjenek el. Erre az egyesületre valódi, komoly szükség volt. A gazdasági élet számos alakulata szükségessé teszi, hogy külön-külön szervezetek alakuljanak. Ennek az egyesületnek reális alapokon kell alakulnia s az a lödolog, hogy a kereskedelem és ipar útjában álló akadályokat elhárítsák. Semmiéle sérelmet nem kell kiesinyelni; mindenkinek szolidárisan sikra kell szalajnia. Ebből folyik, hogy sohasem kell várni a sérelmek orvosását a felsőbb hatalomtól, mert ha alulról nincs védelem, soha nincs orvosás. (Ugy van! Igaz!) Tartsunk tehát össze. Legyünk egyek mindig. Küönösen pedig, ha a hatalommal kell szembeállítani. Nem kérni és chajtani kell, hanem követelni. (Viharos éljenzés. Taps.) Tudja, hogy ez az új társulás kiváló tényező lesz a kereskedelmi és ipari jogok kiküzdésében s erre az új társulásra emeli poharát. (Leikes éljenzés. Taps.)

Vássonji Vilmos országgyűlési képviselő azzal kezd, hogy az országgyűlésben van sok ember, aki hiányzik tinn, mert tinn kellene lennie és nem benn. De azok közt, akik hiányznak a parlamentből, első helyen áll *haraszti Jelinek* Henrik, mert ő igazán méltó képviselője lenne ott a közgazdasági érdekeknek. Az ipari és kereskedelmi körök fölajdulása, sanos, eddigéig csak a fehér asztalok mellől történt; a politikai téren a kismembek nem szervezkedtek. Ő azonban már találkoztott velük a politikai életben is; ők nemcsak beszéltek, de dolgoztak is érte. Elmondhatja szerénytelenség nélkül, hogy a kisiparosok és kereskedők első győzelme is az ő diadala volt. Halásan emlékezik meg *Gaál* Károlyról, aki lelkesen támogatta őt ebben a munká-

ban. (Éljenzés.) Ennek a mozgalomnak a jelét látja a Csarnok működéseinben, amely bizonyára elő fogja mozdítani a sikert. Kívánja, hogy ez a mozgalom az egész fővárosra terjedjen ki a szabadság szeretetével, de nem az osztályok ellen való működéseinben, hanem fejlesztve azt az önértéket és öntudatot, amely a becsületes munka megfizetését követeli. Ez az egyesülést láncszem legyen a demokratikus mozgalomban. A legfőbb jelszó legyen az, hogy minden ember legyen — ember! És hogy minden ember élhessen emberiesen, biztonságban és ne kelljen öszeroskadni az aránytalan munkában. Önök, ugymond, Gaál Károlyt választották elnökké. (Éljenzés.) Ő benne igaz demokratát, valódi jó embert, hü polgárt tiszteltek meg a bizalmukkal, aki ismeri a jogait, de még inkább a kötelességeit. Ő benne az igazi jószág és önfeláldozás követelményeit találták meg. Gaál Károly elnökre üríti a poharát. (Viharos éljenzés.)

Beszélték még *Sümei Vilmos*, *Schubert Sándor* és mások a társaság a késő éjjeli órákban osztott szét.

— **Öngyilkos nihilista.** Párisban egy *Batrucki* nevű ember érdekes módon lett öngyilkos. Nagy rakás szemet helyezett el a szobájában, azt meggyújtotta, azután nagy szöveget vert a falba, a lábára kötelet erősített, a szeg alá pedig nagy vizes tálat helyezett el; ebbe fejfel állott bele, a lábát pedig példátlan ügyességgel hurkolta a szegbe. Az új módszer bevált; megtulhatott a víztől, a széngázról s előbb-utóbb a fejfel lefelé való függés is a halált okozhatta. Azt hiszik, hogy az illető orosz forradalmár s valószínű, hogy az orosz szocialista forradalmi pártnak anarohista osztálya ítélte halálra, mert nagy szegénységben a pártnak néhány tervét orosz rendőrgyöngöknek elárulta.

— **A Szép-Szív-Társaság** a nyári szünet óta e hó 7-én tartotta először társas összejövetelét József-ter. 1. szám alatt lévő helyiségében. *Mangold Gusztáv* elnök bemutatta a jóváhagyott a szabályokat. Elhatározták, hogy *Daniel Ernő* és *Splényi Ödön* bárónők védnöksége alatt gyengye és beteges szegénységben a részére gyermeküddől alapítanak Balaton-Fürednél.

— **Tűz.** *Kállay Sándor* fűszerkereskedőnek a Károly-kört és Király-utca sarkán lévő pincsehelyiségében ma délelőtt tűz támadt. Egy hordó olaj gyuladt meg s a tűz nagyon veszedelmes volt, mert a pincében nagymennyiségű petróleum és benzín volt beraktározva. A tűzoltóság részéről a VI. VII. kerületi és központi tűzörség vonult ki, amely hosszas munka után eloltotta a tüzet. A tűzkioltások *Fischer Adolf* 19 éves kereskedőségét a pincében volt. A nagy füst utját állotta menekülésének és elájult. Ugy akadtak rá a lépcső alján, ahonnan azután kimentették.

— **Nagy razzia.** Tegnap délután és ma délelőtt nagy razzia volt a főváros egész területén, amelyen összesen 492 csavargót fogtak el. Az őszelgondosítottak között nagyon sok rosvó multu és a fővárosból kiültölt veszedelmes gonoszított kerüti a rendőrség kezébe. A razzian elfogottak statisztikája kerületenként a következő: I. kerületben 5 ember, a II. ker. 6, III. ker. 5, IV. ker. 20, V. ker. 6, VI. ker. 136, VII. ker. 57, VIII. ker. 43. IX. ker. 140, X. ker. 20, Újpest 15, és a pályaudvarokon 9 ember.

— **Villamos balosét Belgrádban.** *Belgrádból* jelentik, hogy ott ma délelőtt egy villamos kocsin, amint a *Kalimegdán-hegyről* lefelé jött, elromlott a fék. A kocsin ennek folytán rettenetes gyorsasággal rohant le s végül fölborult. A kocsi tele volt utasokkal, akik közül néhánnyan súlyosan, sokan könnyen megbesültek. Néhányan látván a veszedelmet, leugráltak a rohanó kocsiról. Így tett egy asszony is, aki az ugrás után eszméletlenül terült el a földön.

— **Az osztályorszájnék húzása.** Az osztályorszájnék mai húzásán *harminezzer koronát* nyert a 91686 számú sorsjegy; *tizezer koronát* a 21343 82907 86521; *ötezer koronát* a 8169; *kétezer koronát* a 104384 64678 81869 98463 13262 94763 22744 46432 44193 91677 78631 65943 65867 68490 42800 8679 62008 45419 89034 65552 56087 74194 61310 81265 19811. 12713 66295 5588 28087 30262 32265 700 69653 7416 26901 47544 69554; *ezer koronát* a 77260 10450 77237 51109 47785 7628 19812 59916 29152 67362 10:369 4218 20201 96586 91044 91035 4807 52568 15687 37580 57691 88371 108546 26868 62446 101935 106855 98013 4:921 12558 104789 54174 7103 220127 67767 95098 22387 84967 93910 92402 67192 412 40887 10123 86181 86191 36998 39448 36497 106055 43369 73232 105767; *ötstáz* koronát a 93769 74310 28060 28760 58575 1230 64698 64213 91325 76524 72216 4461 36123 102086 79603 87670 3:724 94381 25683 72161 104787 51336 4118 39545 96567 85445 17661 85304 91571 100077 104322 33953 13811 71169 93409 82668 39562 17000 105435 89838 6:859 95474 7161 987:3 69829 81928 96190 69349 91106 98528 16673 71352 39156 63218 488:1 65578 62765 19316 87965 719:5 24594. — **A Hecht-bankház** adta el a 30.000 koronás fönyereményt. Nem mulik el húzás, hogy ezen bankháznál fönyereményt ne nyernének.

(x) **Ha öszül a haja,** használja a *Stella-vizet*. Ára 2 korona. Kapható *Zoltán Béla* gyógytárában Budapest, V., Szabadság-ter.

A szegedi csata.

— **A Budapesti Napló** tudósítójától. —

Budapest, október 8.

Milyen jó, hogy gróf *Khuen* még nem kapta meg végleges fölmentését. Legalább van védőügyvédje a szegedi katonai hatóságnak; legalább van ember, aki nincs híján annak a csodálatos bátorságnak, hogy kiálljon a fórumra és katonáék eljárását védje, még pedig támadva védje. Támadva a szegedi polgári hatóságot, vádolva a szegedi rendőrséget és tanácsot, hogy könnyebb legyen majd, aztán, a pártatlan vizsgálat után fölmenteni, de addig is szárazon tartani *Csallány* generális, meg a tisztjeit. Igazán csak gróf *Khuen* képes erre széles ez országban. Csak ő vállalkozhatott arra, hogy a könyomatoss szócsó utján, amelylyel ma még rendelkezik, belekiabálja a közvéleménybe, hogy a szegedi magisztrátus bűnös, tapintatlan, rövidlátó és legerősebb erkölcsi megrovás alá esik; ellenben katonáékról még nem lehet tudni semmit; azt majd a vizsgálat deríti ki. Ahhoz nem kell vizsgálat, hogy a polgári hatóságnak kötelessége lett volna segédkezni a kosszurablásban, vagy legalább túrni a hazafias kegyelet meggyalázását. De az még kiderítésre szorul, hogy a katonai parancsnokság milyen mértékben felelős.

Igy a grancisár. Így beszél a bukkott ember, aki már ki van dobva, de még elbocsátva nincs. Talán hogy az ajtó mögül visszazugon még egyet a nemzet felé, amely kirugta, és megmutassa minderre való szolgálatkészségét a gazdjának, aki még nem bocsátotta el. Igazán méltó hozzá ez a beszéd. Minden ember, aki tisztán lát és magyarul lát, éppen megfordítva látja a dolgot. Vizsgálat sem kell ahhoz, hogy a szegedi rendőrkapitány és városi tanács eljárásának korrektsége, hazafiansága és kötelességtudása felül legyen minden kétségben. És vizsgálat sem kell ahhoz, hogy minden kétség nélkül megállapítható legyen a katonaság vaknerő, törvénytörő, sőt a katonai szolgálati szabályzatot is sértő tulkapása. Elég annyit tudni, amennyit a katonák jelentése meg a félhivatalos kommuniké is beismer, azonfelül, hogy ott, helyben ötvenezer ember látt. Mindegy, hogy milyen kényszerítő okok „forogtak fenn.” Kényszerítő ok sincs, mentő ok sincs. Mindegy, hogy hároméves katonák tették-e a koronát a szoborra, vagy izgatók, vagy agent provocateurök. A katonai parancsnokságnak mindezekben az esetekben csak az volt a joga, hogy följelentést tegyen a polgári hatóságnál, ha megbántva érezte magát. Akkor is, ha egy-két tisztnek egy pár ablakát bevették, csak annyi joga volt, hogy a polgári hatóságtól védelmet kérjen, vagy felhatalmazást kérjen a védekezésre. A város területén önhatalmulag föllépnie nem szabad. Tiltja a törvény és tiltja a reglama. Tessék elolvanni a szolgálati szabályzat 441. pontját, amely ezt mondja:

Az állomásparancsnok van hivatva arra, hogy a törvények tekintélyének megővására és a közönség és rend föntartására az állomás szolgálati körletében az ott elhelyezett csapatok által az 507. pontban foglalt korlátozás föntartása mellett a kormányknak biztos támaszul szolgáljon.

A kormánynak, tehát a polgári végrehajtó hatalomnak: ennek támaszul van hivatva csak a közönség és rend föntartására. És olvassák el az 506. pontot, amely a karhatalmat definiálja következőleg:

Karhatalomnak nevezetnek azon csapatok, melyek a közhatalóságok támogatására oly célból rendeltetnek ki, hogy ezek hivatalos intézkedéseik és ügyködéseikkel valamely erőszakos ellentállás leküzdésére szükséges anyagi erővel rendelkezzenek.

Tehát csak a közhatalóságok támogatására való a karhatalom, semmi másra. Az önbíráskodásra legkevésbé. Kosszurablásra épp oly kevéssé. Sehol egy szó sincs arról, hogy lehetnek olyan kényszerítő okok, amelyek feljogosítják katonáékat arra, hogy a törvény fölé helyezkedjenek. Jaj volna a törvénynek, ha katonákra biznának, hogy mikor respektálják és mikor rugják fölére — kényszerítő okokból.

És ez a szörnyüség meri a falra festeni mint jogosan lehetséges, sőt természetes dolgot az az ember, aki ma még belügyminiszter, a tör-

vényes rend legfőbb őre. Szerencsére már nem sokáig.

Ime az a gyalázatosan ostoba kommuniké:

A belügyminisztériumhoz ma reggelig nem érkezett meg a szegedi esetre vonatkozó és a főispántól kért hivatalos jelentés. Ténybeli ítéletet mondani és a felelősséget kellőképpen megállapítani. Lehetetlen különösen megállapítani azt, hogy milyen kényszerítő okok forogtak fenn, hogy a katonaság nem fordult panaszával a belügyminisztériumhoz, miután a városi kapitány a kért jogsegítségét megtagadta. A vizsgálat, melyet a honvédelmi minisztériumban a legnagyobb tárgyilagossággal indítanak meg, kétségkívül kideríti, hogy milyen mértékben terheli a felelősség a honvédkerületi parancsnokságot.

Az egybehangzó tudósítások alapján azonban már most is kétségtelenül konstataható, hogy a rendőrkapitány és a városi tanács nem jártak el kellő előrelátással és nem tanusították megfelelő judiciumot, nem ismerve föl, hogy az ismert felirattal ellátott kosszurak az emlékre való létele nem a kegyelet ténye, hanem hogy demonstrációval állanak szemben, mely minden hazafit mélyen megszorít, mert a védőerőt oly színben tünteti föl, mintha ez a fegyvelem megontásával politikai demonstrációkra vete-mednék. Ennélfogva a városi hatóság a legerősebb erkölcsi megrovás alá esik, miután *Kossuth Lajos* emléke iránt való hazafiai kegyelet illetően kizsákmányolásával szemben a katonaság kérését orvoslás végett nemcsak hogy elutasította, hanem pozitív ténykedéssel hozzájárult, hogy ezt a hazafiai kegyelettel való visszaélést folytathassák.

A katonai vizsgálat.

Szegedről a következőket jelentik telefonon: Tegnap délelőtt *Bernácsky Kornél* vezérkari százados írásos jelentést vitt föl személyesen a honvédelmi minisztériumba. Ma délelőtt *Csallány* ismét lement a küldött a honvédelmi minisztériumhoz, *József* főherceg honvéd-főparancsnokhoz s a kabinetirodához.

Ezekben a távirati jelentésekben egyöntetűen kijelenti, hogy sortüz nem volt.

Ezzel szemben a polgári vizsgálóbíró előtt *Soós* rendőr őrsparancsnok és *Remszó Imre* közrendőr azt vallották, hogy ők hallották, mikor sortüzet vezényeltek. Ezt sok más tanu is bizonyítja, a többi közt egy magas állású államhivatalnok is.

Bereczky huszárfőhadnagy tegnap késő este jelentést tett a téparancsnoknak, hogy *Horváth* Károly kertésznél katonák kosszurat rendeltek a szoborra. Ebből kifolyólag ma a 46. gyalogezred két katonáját: *Langer Gyula* őrmestert és *Székelly Imre* tizedest letartóztatták. A kihallgatás során ezek hír szerint beismerték, hogy a hadgyakorlatok befejezése után tényleg felvetették az eszmét, hogy a *Kossuth-szoborra* kosszurat kell helyezni.

Más forrásból ezt jelentik:

A Kossuth-szobor körül tegnap este valóságos ünnepegy volt. *Lenyell Zoltán* beszédét sok ezer főre menő tömeg hallgatta s lelkes éljenzéssel honorálta szavait.

Bereczky Andor huszárfőhadnagy ma telefonon tudatta a kerületi parancsnoksággal, hogy értesülése szerint tényleg katonák rendeltek meg a kosszurat *Horváth* műkertésznél. Azt persze nem lehet tudni, hogy ki sugta be a főhadnagynak a titkot; a parancsnokság azonban a rendőrség segítségével nyomban összeköttetésbe lépett a kertészszel, aki nem volt hajlandó semmit sem fölfeleznit. Már több nyomra jutottak a kaszárnyában, mert alapos motozások után egy 46. gyalogezredbeli őrmesternél megtalálták a kosszurra való gyűjtés ivét. Az őrmestert ezért nyomban bezárták és megindították ellene a vizsgálatot.

A félhivatalos jelentés, mely a katonai vizsgálatról és eddigi eredményéről ad számot, a következő:

A Kossuth-szobor kosszurába ügyében a vizsgálat a legszelesebb mederben folyamatban van. A katonai bíróság hír szerint kiderítette, hogy a királygyakorlatok alkalmával Aradon a gyakorlatozás után egy este a kantonban a legénység borozgatás közben fölvetette a harmadik évűket szolgáló katonák visszatartásának ügyét és akkor állítólag azt mondta volna *Langer Gyula* őrmester és egy *Székelly* nevű tizedes, hogy a visszatartás ellen tüntetni kellene. A tegnap kihallgatott katonák vallomása ezt megerősíti, de *Langer*

és Székely, akiket szintén vallatásra fogtak, mindent tagadnak. A katonai hatóság vizsgálati fogásába helyezte őket. A vizsgálatnak alapos támaszpontja van arra nézve, hogy ha katonák keze benne is van a megkoszorúzás afférjében, ez külső ösztönzésre történt. Ezért a vizsgálat ágai két irányban ágaznak el. A polgári hatóság is birtokába jutott oly adatoknak, amelyek elég nyugvópontot adnak arra nézve, hogy hatáskörében sikeresen nyomozhasson.

A közgyűlés.

Szeged város törvényhatósági bizottsága ma tartotta meg rendkívüli közgyűlését, hogy szóvá tegye azokat az izgalmas eseményeket, melyeknek immár három nap óta színtere a város. A közgyűlés valóságos ünnepély volt, lefolyásában higgadt, komoly és mindvégig méltóságos. Jóval a megnyitásra kitűzött idő előtt zsufolásig teltek meg a karzatok, előkelő hölgyközönség, állami tisztviselők és tekintélyes polgárok várták onnan az ülés megnyitását.

A közgyűlést négy óraker nyitotta meg Kállay Albert főispán, aki megnyitóbeszédében elmondta, hogy a tanács határozata folytán hívta egybe a közgyűlést, hogy a polgárságon esett sérelmek az illetékes fórum előtt kerüljenek megvitatás alá. Kéri a bizottsági tagokat, hogy őrizték meg higgadságukat, tartózkodjanak a szenvedélyes kitörésektől s legyenek rajta, hogy a városnak óhajtott nyugalma helyreálljon.

Tóth Pál főjegyző fölolvasta a tanács határozati javaslatát, melyhez Csörgő Éde, Polczner Jenő országgyűlési képviselő és dr. Balassa Armin bizottsági tagok ajánlottak stílusris módosításokat, melyeket a közgyűlés egyhangulag elfogadott.

Az elfogadott határozati javaslat így hangzik:

Kossuth Lajos szobrára e hó 8-án hajnalban koszorú tétettet, melynek eltávolítását a helybeli katonai állomásparancsnok megbízásából Horváth Sándor honvédfőhadnagy a rendőrségnél kérte. A kérészt illetéktelenség címén megtagadták. A koszorút Barczka Sándor honvédszázados, Horváth Sándor főhadnagy és két altiszt a szoborról levette és a rendőrkapitányi hivatalba vitte oly kérelemmel, hogy annak elhelyezését nyomozzák ki. A koszorú kiadatását az október 6-ik napját ünneplő polgárság testületileg kérte, hogy a szoborra visszahelyezhesse. A kiadott koszorút délután négy század császári és királyi gyalogezredbeli katonaság által, Dominik százados vezetése és parancsa folytán levették, noha a szobor őrizetére kirendelt rendőrök egyike az ellen tiltakozott, sőt midőn azt a katonát, aki a szoborra felmászott, a rendőr lehívta, Dominik százados azt mondta: Most mi parancsolunk itt! Dominik és egy másik tiszt kardját a rendőr elé tartották, sőt szuronyt feltéve, körülfogták a rendőrt és a lakatnyába vitték.

Mínt hogy a katonai hatóság azon tény által, hogy a város birtokában lévő közterem elhelyezett szoborról a koszorút megbízottjai utján levették és a másodízben kivezényelt fegyveres katonákkal hatóságilag közeg ellen elkövetett erőszak alkalmazásával eltávolította és törvényhatóságunk területi hatáskörét biztosító törvényt is megsértette.

Mindezeknél fogva javasolja a város tanácsa, hogy intézzen a közgyűlés feliratot a helygyűlési elnökhöz és az országgyűlés képviselőházához a sérelmek orvoslása iránt.

Kállay főispán záróbeszédében újból arra kérte a törvényhatósági bizottsági tagokat, tegyenek meg mindent saját hatáskörükben arra nézve, hogy a városban a kedélyek lecsillapuljanak és a nyugalom helyreálljon.

A főispán éltetése után rendkívül ünnepies aktus következett. A köztörvényhatósági bizottsági tagok, az összes tanácsosok, a karzat női és férfiközönsége Kölcsey Himnuszát énekeltek s énekszóval vonultak ki a közgyűlési teremből. Az utcán egybeverődött tömeg a városatyákat lelkesen megéljenzte.

Megint zavargások.

Esti hat óra felé újból megmozdult a szegedi utca. Nagy, sűrű tömegekben jártak-keltek az emberek s látszott, hogy mára már bevonult a tanyák népe s a külváros egész lakossága. A Kossuth-szoborhoz vezető összes utcákon valóságos népvándorlás indult meg a Klauzál-tér felé, ahol tömegbe verődve megálltak. A tömeg egy

darabig vesztegelt a szobor előtt, aztán elindult a Kossuth-sugárut irányában. Az ut elején azonban egy század huszárság állta útjukat s miután fölszólításra sem oszlottak szét, a huszárság vezénylőtisztje szétszóratte a tömeget. Az atakk alatt senkise sem sebesült meg s alig néhány pillanat alatt a tömeg szétszortolt.

Az utcákon helyreállott a csönd. Fél nyolc óra tájban azonban újból nagy tömeg állott a Kossuth-szobor körül hazafias dalokat énekelve. A tüzoltóság kivonulásokra a tömeg utána rohant. A magyar államvasutak Tisza-pályaudvarában levő 30 méter hosszú kenderraktár kigyulladt és porrá égett. A kár 60.000 korona. A mellette levő altiszt lakóházát sikerült a tüzoltóságnak megmenteni. A tömeg késő estig ott hullámzott az égő raktár körül.

Egy másik része az utca népének a Klauzál-térről a Mars-terre vonult s a kaszárnya körül elhelyezett őrséget kezdte abugolni, majd a Szechenyi-tér felé fordult, ahol kövekkel hajigálta meg a rendőrséget. A rendőrkapitány nem birt a tömeggel és kénytelen volt újból a huszárság segítségét igénybe venni.

Este 9 óraker teljes nyugalom van.

A kecskeméti községi bizottságát holnapra várják a szegediek. A Kossuth-szobor megkoszorúzásának ünnepére a polgárság körében nagy előkészületeket tesznek, viszont a hatóság is a legmesszebbmenő óvintézkedéseket foganatosítja, hogy az esetleges zavargásoknak elejét vegye. Az összes állami és városi közhivatalok őrségét megkettőztették s az ünnepély ideje alatt a szegedi helyőrség is készenlétben lesz a kaszárnyákban.

A rendőrség vizsgálata.

A rendőrség is erélyesen nyomoz, hogy kiderítse, ki tette a visszatartott katonák koszorúját a Kossuth-szoborra. A gyanusított polgárok és hírlapírók visszautasítják azt a vádat, mintha részük lett volna a dologban. A lelkészek vasárnapi prédikációjukban nyugalomra fogják inteni a város lakosságát. A zavargás alkalmával letartóztatottak közül azokat, akiknek a zsebében kavicsot találtak, a rendőrség ma az ügyészség fogházába kísértette.

A hadügyminiszter a merényletről.

A Magyar Szó ma esti számának élén közli Pálffy hadügyminiszternek lapjárunk tudósítója előtt a szegedi esetről tett nyilatkozatát. A hadügyminiszter állítólag a következőket mondotta:

A hadügyminiszteriumnak még semmi hivatalos értesítése nem érkezett a szegedi eseményekről. Az ügyről csak a lapok tudósításaiból értesültünk. Csak egy bizonyos, hogy a csapatok vezényszóra nem löttek, mert a katonai szabályzat szerint ilyen esetben haladéktalanul jelentésnek kellett volna érkeznie a katonai parancsnoktól.

Nagyon tartok tőle, hogy a katonaság és polgárság között részemről is folytonosan ápolj jó viszonyt mesterséges ellentéték szításával le akarják rontani. Pedig biztosíthatom önt, hogy katonai oldalról az én határozott intencióimmal megfelelőleg mindent elkövetnek a polgársággal való jó viszony fenntartására.

A leghatározottabban kijelentem, hogy katonai részről soha a legtávolabbról sem volt szándékolva a nemzeti érzékenység bármilyen módon való megsértése. En alantassaimtól mindenkoron a legtapintatosabb eljárást követelem meg és nem hiszem, hogy ez ellen véteni odalenn Szegeden bárkinek szándékában lett volna. Még föltenni sem akarom, hogy a magyar nemzetet szemben a katonaság sértést akart volna elkövetni.

Ami a harmadéves katonák ügyét illeti, mondhatom önnök, hogy ezek országsszerre meg vannak elégedve sorsukkal s örvendnek, hogy a tényleges szolgálat meghosszabbításáért cserében az első és harmadik fegyvergyakorlat alól való fölmentést kapták.

A polgárság mozgalma.

Kecskemét város polgársága ma pártkülönbség nélkül tartott gyűlést elhatározta, hogy pénteken, e hó 9-én, szűztagu küldöttséget meness Szegedre, a Kossuth-szobor megkoszorúzására. Ugyanezt határozta el Czegleden is. Az egyetemi ifúság szintén megkoszorúzni készül a szobrot. A szegedi polgárság körében mozgalom indult meg az iránt, hogy a törvényhatóság a 46. gyalogezrednek Szegedről való elhelyezését kérje.

Borbély kisasszony.

Kolozsvárott annyira terjed a nőemancipáció, hogy egy Mátysdunai borbélynál már kisasszony borotvált.

I.

Szép kisasszony borotváljon,
Olyan lágyan, mint egy álom,
S. mogassa meg a állam ...
Ne habozzon ... Rajta ... Bátran ...

Mily éles a beretvéja,
Nemcsak a szakállam vágja,
Ah! a szívem vérzik tőle,
Boszorkányos fodrászodje!

II.

Kisasszony, a hajam hogy nyirja!
Valóban élvezet.
Ez a menyország édes írja ...
... Veszek egy bérletet.

S bár nincs hajamnak már egy szála,
Ne nézze a fejet ...
Kopaszágom ne, sose bántsa,
... Kérek egy bérletet.

III.

A habot kenje rám fehéren,
Az arcom tartis tenyerérem.
Foglalkozzék soká velem ...
Habozva vágva, borotválva
Ejtett ön engem rabigába ...
Kisasszony, oh mint szeretem.

Barbár volt a világ idáig,
Hogy most művelt lesz, végre látszik ...
Csak borotváljon, gyermekem.
A férfikéz az durva, kerges,
A nő való a szépítéshez ...
Borbélykám, oh mint szeretem!

IV.

FŐVÁROS

(*) A demokrata-párt községi programja. A közelebbi községi választások alkalmából, a fővárosi V., VI., VII. és VIII. kerületi demokrata-körök megbízottai ma értekezletet tartottak a központi demokrata-körben, dr. Vásonyi Vilmos országgyűlési képviselő elnöklése mellett. Az értekezletben, mint a körök elnökei megjelentek: Olay Lajos és Eötvös Károly országgyűlési képviselők. A kiküldött bizottság kimondta, hogy a községi választásoknál a demokrata-párt csak azokat jelöli fővárosi bizottsági tagokul, akik a megállapított programot elfogadják. A program egyes pontjai a következők:

1. Valljuk, hogy Budapest közgyűlése, a mai szervezetében, nem a polgárság, hanem csupán egy osztályt képvisel; követeljük tehát a virilismus és a vásonyi cenzus eltörlését, az igazí tiltkos szavazást, az általános választás jogot és a kisebbségek arányos képviseletének a törvényes biztosítását.

2. Az egyre szegényedő város vagyonának védelmére követeljük az összejérhetőség szigorú érvényesítését; az érdekeket, valamint a várossal szerződéses viszonyban levő vállalatok igazgatóságai, felügyelő-bizottsági tagjainak és jogtanácsosainak a közgyűlésből való kirekesztését.

3. Népies, egyszerű szervezetű önkormányzatot követelünk a mai választott bürokrácia helyett és követeljük a mai életlen kerületi választmányok hatáskörének a megőrvítését.

4. A megélhetés gondjaival egyre súlyosabban küzdő népesség terheinek csökkentésére követeljük a városi közzvetett adók fokozatos eltörlését és az ún. álló városi progresszív jövedelmi adó behozatalát, a létminimum adómentességével.

5. Követeljük, hogy az általános érdekű vállalatokat (pl. világítás, közúti vasutak stb.) a város vegye üzembe és azok segítségével egyfelől javítson pénzügyi helyzetén, másfelől üdvös szociál-politikára adjon utmutatást.

6. Követeljük a városi önkösödési illeték behozatalát, a kis hagyatékok mentesítésével és a fokozatosság elvnek megvalósításával.

7. Követeljük a betemert intézményének behozatalát, vagyis azon elv érvényesítését, hogy a városi közmunkák költségeihez mindazok a teletulajdonosok arányosan hozzájárulni tartoznak, kiknek telke a közmű által értéken emelkedett.

8. Követeljük, hogy a város a vállalkozókkal kötött szerződésekben az emberséges munkabér és munkaidő alapján kösse ki az alkalmazottak maximális munkaidjét és minimális munkabérét.

9. Követeljük a városi kegyuraság megváltását és a teljesen ingyenes népoktatást.

10. Követeljük, hogy a szerzett jogok sérelme nélkül a gyógyszerészeti jogok ezentul többé ne magánosok monopóliuma hanem városi jog legyen és ezzel egyfelől a gyógyszerkek olcsóbbak legyenek, másfelől a város új jövedelmi forráshoz jusson.

11. Követeljük a szegényügy céltudatos rende-

zését és kizárólag a nagyobb jövedelmeket terhelő városi fokozatos jétkönységi adó behozatalát.

12. Követeljük, hogy a munkanélküliség hátrányainak enyhítésére a város — az állam, a munkaadók és munkások hozzájárulásával — munkanélküliség ellen biztosító intézetet szervezen.

13. Követeljük a tűzkárbiztosító társaságok által fizetendő városi tűzoltási járuléki behozatalát.

14. Céludatos, demokratikus városi politikát követelünk, mely erőteljes megvédelmézi a kispolgári rétegeket, meggátolja a kispári alakban folytatott foglalkozások mindjobban terjedő kapitalizációját és legelőli a munkások jogos igényeit.

(*) Fővárosi tanácsok feltevése. Bárczy István székesfehérvári tanácsnok, a tanügyi osztály vezetője, leiratott intézett a közügyi középiskolák igazgatóihoz, amelyben felhívja őket, hogy az intézetekben alkalmazott tanárok illetményeiről, korpólékáról és jövedelméről tegyenek részletes előterjesztést. Mint értesülünk, ez a jelentés összefüggésben van a középiskolai tanárok feltevéseinek kérdésével, melyet már a múlt esztendőben napirendre tűztek s a melynek szerencsés megoldása elé várakozással néz az egész tanárvilág.

(*) Pályázat új állásokra. A székesfehérvári tanácsa több állásra hirdet pályázatot; ezek a következők: egy főgázmazgágykornoki állás (120 K. fizetés és kétszer 200—200 K.-val emelkedő pótlék); egy II. oszt. segédmérnöki állás (200 + 70 K.); egy számvevői állás (550.00 + 1800 K.); egy adó-igénytársi állás (4400 + 1200 K.); két III. oszt. adó-pénztári tiszti állás (egyenként 1400 + 600 K.); egy adószámviteli számvizsgáló állás (2500 + 800 K.); egy adószámviteli számvizsgáló állás (1000 K. és két évenként 200—200 K. pótlék); egy számviteli hivatali számvizsgáló állás (2800 + 800 K.); egy II. oszt. köztisztviselői tiszti állás (2000 + 700 K.); egy irodavezető állás (2600 + 800 K.); egy kezelő tiszti állás (2000 + 700 K.); három iroda segéd tiszti állás (egyenként 1400 + 600 K.); a pesti oldal temetőhöz egy kezelőtisztviselői állás (1920 K. és természetben való lakás). Mindezekre az állásokra november 7-ikéig lehet pályázni a Központi vörösházán levő tanács segédhivatali úján.

SZÍNHÁZ, ZENE

** A Nemzeti Színház bemutatója. A Nemzeti Színház művészeti személyzete most Rutikái György *Sötétség* című eredeti négyfelvonásos társadalmi színművére készül, amelyből már teljes erővel folynak az összpótlások. Az újdonságban, melynek bemutatás előadása a jövő héten lesz, Jászai Mari, P. Márkus Emília, Vízváryné, Helvey Laura, Ligeti Juliska, Veradi Aranka, Batizfalvy Gizella, Paulay Erzsébet, Császár, Sz. Cs. v. Gyenes, Gabányi Dezső és Rózsahegy játszanak.

** Operaház. A Tell Vilmos bosszúját pihentetés után hónap, pénteken kerül ismét előadásra az Operaházban. Az előadás díjrendjében mérsékelt hejyárak mellett tartják meg az igazgatóság egy-uttal kedvezményes árú jegyeket becsátott rendelkezésére a fővárosi tanintézeteknek.

** Rákóczi-ünnep a színházban. A Vigaszínházban a Rákóczi-jubiläum alkalmából szombaton, a hó 10-én, és vasárnap délután *Ocskay brigád* előadást adják. Hétfőn Ferenc színműve szombaton újusági előadásul kerül színre, rendezői: mérsékelt helyárrakkal. Ez alkalommal játsza először Dili cigány-leány szerepét Nőgrády Jolán. A főszerepekben Csillag Teréz, Fécsei Paula, Fenyvesi Emil, Góth Sándor, Turpóczai Dezső, Székely Zoltán lépnek fel. És a *Dr. Nebán* vígjáték megújultul lesz Rákóczi-ünnepély. Az ünnepi nyitány után színrehozzák a *Toldi* epizódusát, amelyben Góth Sándor adja Mikos Kelemen szerepét. — A Nepszínházban Rákóczi-ünnepelőre a *Cigányélet* vasárnap délutáni előadását Kuruc ünnepélyje avatja Porcsolt Kálmán. A *Népszínház* igazgatósága. Az ünnepi előadás *Szinti Imre* fogja bevezetni, ki els-avalja *Balla Miklós*nak, a kiváló fiatal poétának *Rákóczi-ünnep* című alkalmi költeményét, majd kurucdalokat fog eljátszani Rácz Laci híres zenekara. *Raskó Géza* pedig kurucdalokat fog előénekelni.

** Verga új darabja. Giovanni Verga, a *Paraszt* szerzője, *Dal tuo al mio* címmel új drámát fejezett be, melyet a milánói Manzoni-színház fog újv-felé bemutatni.

** Éjleli próba a Nepszínházban. Ma éjszaka is mozgalmas volt a Nepszínház színpada, *Ekor* János operettjéből a *Huszárhátszón*ból, melynek szombati bemutatóját élénk érdeklődés kísérte, miután ez újdonság főszerepében lép fel szabadsága után e színházban először Kury Klára, tartott *Stoll* Károly rendező éjleli próbát, amelyben, élén Kury Klárával, az egész személyzet részt vett. A szombati premiere előtt még csak egyetlen házi próbára lesz hónap, pénteken. Két új szerephez jutottak: *Hegyi Aranka* *Ródy* Szidi, *Szirmai*, *Vadász Mihály*, *Solymosi Ujvári*, *Kenedes*, *Pázmány* szerdai helyre.

** Új eredeti vígjáték. Guthi Soma legutóbb egy új eredeti vígjátékot fejezett be, amely egyik

fővárosi színházban fog színre kerülni, valószínűleg még ebben a szezonban.

** Coquelein a Nepszínházban. *Coquelein*, a világhírű francia színművész e hónap végén két estén vendége lesz a Nepszínháznak. A művész október 28-án és 29-én lép fel és pedig *Le bourgeois gentilhomme*ban és a *Cyran de Bergerac*ban. *Coquelein* társulata mostani külföldi körútján saját diszleteivel és be rendezésével játszik.

** Wagner Siegfried új operája. Wagner Siegfried e készült a *Kobold* című új operájával. A dalmű a lipcsei városi színházban fog először színre kerülni.

** Kolozsvár színház nélkül. A kolozsvári Nemzeti Színház, mint onnan jelelik, a jövő héten kénytelen lesz előadásait beszüntetni. A színház ugyanis annyira tűzvészélyes, hogy egy szál gyufa elegendő volna az egész színpad lángbaborítására. A nézőtér és színpad közt elszigetelő vas-vagy asbest-függöny nincsen és így veszedelem esetén, miután a kijárók is szűkek, a közönség nagy része bennreghetne, mint annak idején a Ring-színházban. A színház'apot a belügy-miniszter kezeli, ez pedig az ex-lex miatt (?) nem enged semmi átalakítást sőt a várost felelőssé tette az esetleges veszedelemért. A miniszter leiratára a felelet az, hogy az önkéntes tüzoltóság kimondotta, hogy a hét végén megvonja az őrségküldést, a rendőrség pedig kénytelen lesz becsukni a színházat.

** Dálpályázat. A Budapesti Polgári Dalkör fennállásának harmincötves ünnepére 200 korona pályadíjat tűzött ki egy magyar műdalra vagy népdalra. A bíráló-bizottság, mely Sipos Antal, Eisvogl Ferenc, Góbi Alajos, Goll János, Kern Aurél és Vavrincez Mórból állott, tegnapelőtt döntött a pályaművek sorsa fölött. Az 63 pályamű közül a bíráló-bizottság a pálmát a *Három* jellegű mű szerzőjének ítélte oda. A jelítés levél felbontása után kitűnt, hogy a pályanyertes mű zenéjét Hoppe Rezső zenetárn szerezte, szövegét Taksonyi József írta.

** Sardou új drámája. Az idei párisi színházi évad szenzációja *Sardou*-nak a *Borsolányi* című új drámája lesz, mely Sarah Bernhardt színházában fog színre kerülni. A darab bemutatását december első napjaira tervezik. Az új *Sardou*-dráma öt felvonásos és hat képből áll, melyek Spanyolországban, Toledóban játszanak. Sarah Bernhardt szerepéről a drámában az hírlk, hogy a legerősebb drámai szerepek egyike, amelyeket *Sardou* eddig írt.

** Színiéleti Almanach. A Színiéleti Almanach szerkesztője, dr. Ince Henrik a következőt meghívást teszi közzé: Az idei Színiéleti Almanachomban össze akarom állítani az utóbbi 30 éven belül magyar színpadokon szerepelt szerzők és darabok listáját. Kérem tehát, különösen a vidéken élő szerzők, küldék be minél előbb hozzáam (Vigaszínház) erre vonatkozó adataikat (Név, születési hely, év, a darab címe, váltaja, felvonások száma, előadás helye és ideje). Az Almanach e hó végén jelenik meg.

MŰVÉSZET

□ A Margitay-kiállítás berekesztése. Margitay Tihmér festőművész kiállítása, mely három hét óta oly nagy közönséget vonzott a Nemzeti Szalonba, vasárnap, október 11-én bezárul. A tárlatnak ugy erkölcsi, mint anyagi sikere igen nagy. A képek egy része elkelt. A még hátralévő három napon a tárlat egy korona belépőj mellett tekinthető meg. E kiállítás berekesztése után a Szalonban nyomban hozzá-ognak az őszi tárlat rendezéséhez.

□ Eisenhut-kiállítás. Az Eisenhut Ferenc hagyatékából rendezett kiállításnak állandóan szépségmű nézőközönsége van a városi Igéti Műcsarnokban. A kiállításnak nem várt anyagi eredményt biztosított a közönség érdeklődése és a négy százánál több műtárgy közül már csak 21 olajfestmény, 17 darab keretezett rajz és mintegy 60 vázlat kapható. Az állami vásárlás, amelynek tárgyául az Országos Képzőművészeti Tanács tudnillik a „Zenta csata” című művet szemelte ki, máig e döntetlen, mivel a nevezett művet Zenta városa is szeretné megszerezni magának. A képek eladási árának belvlt összegéből eddig Eisenhut özvegyének mintegy 15 ezer korona jut.

□ Ipoly Sándor hagyatka. A korán elhunyt Ipoly Sándor festőművész hagyatékát a napokban adta át a Képzőművészeti Társulatnak a hagyaték bíróság kinevezett gondnoka. Az érdekes anyag 68 olajfestményből és mintegy 50 nagyobb rajzlápból áll, melyeknek rendezése már javában folyik a Műcsarnok egyik melléktermében. A sajtó képviselőinek e hó 18-án, kedden reggel 9 órakor mutatják be a kiállítást s a közönség számára szerdán reggel nyílik meg. Külön belépő díj nem lesz a kiállításra s azt 60 fillérért az Eisenhut kiállítással együtt lehet megtekinteni.

TUDOMÁNY, IRODALOM

□ A Petőfi-társaság e hó 11-ikén, vasárnap délelőtt 10 órakor az Akadémia első emeleti termében telolvásó ülést tart. Tárgyai: *Estvös írói alapvetérel*

(értekezés) *Ferenzi Zoltán* rendes tagtól. 2. *A mi kommandó* (költemény) *Jakab* Ödön rendes tagtól. 3. *Petőfi új olasz fordítója*, bemutatja *Zempléni Árpád* r. tagtól. 4. *Dalok*, *Pap Zoltán* r. tagtól. 5. *Költemények*, írta és felolvassa: *Sáday Gyula* r. tag. 6. *Egy talmi fertálymágnás*, írta és felolvassa *Kvassay Ede* r. tag. 7. *Polyó* ügyek.

□ **Góbbáságok.** Kacagató székely históriák és elbeszélések. Írta: *Főtey Tamás*. A második kiadásban megjelent könyv ára 1 korona 40 fillér.

Nyitlér.

Annuitásos Kölcsönök
60 egyenlő, tőkét és kamatot magában foglaló havri részletben való visszafizetésre kaphatók:
a Hazai Leszámlító és Takarékszövetkezetnél
— Budapest VI., Andrássy-ut 47. sz. —
Előnyök: Nincs kamat és betétvesztés! Kezdetbátörlesztés bármikor utánfizetés nélkül! Egyetlen fizetési kötelezettség! Kamatmegtakarítás!

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjüért nem felel a szerkesztőség.)

SPORT

Taral napja.

— Őszi lövésznyek, kilencedik nap. —

Budapest, október 8.

Taral, Taral, Taral, Taral...

De nem háromszor, hanem négyszer is Taral, sőt ötször csak egy kurla hosszal második. Mintha ördög volna ennek az embernek. Idült gobekbe új tüdőt szorit s szédületes start-elugrásaival biztosítja győzelmét. S mivelhogy Taral annyit győzött, valóban nem lehet letagadni, hogy fennitnap volt.

Kegyene, Kingdom, Coralie, Jaqueline a meeting legerősebb favoritjai voltak s csak éppen *Perhaps* és *Faulstieschen* győzelmei vigasztalták meg az outsider-játszókat. Egyébíránt csendes nap volt, nagy mezőny nem is indult s az emberek boldogan mosolyogtak. Mindenki nyert... Hja, Taral!

A versenyek részletes eredménye:

I. **Eladó-verseny.** Díj 2000 korona, távolság 2000 méter. *Lossoczy Gy. Kegylene* (Taral) első, *Akárhogy* (B. chier) második, *Perlasz* (Bonta) harmadik. Azután: *Maida*, *Békes*. Totalizátor: 10: 16. Helyrefogadások: I. 50: 66. II. 50: 102.

II. **Államdíj.** Díj 5000 korona távolság 2800 méter. *Báró Springer G. Perhaps* (Taral) első, *Pázmán* (Huxtable) második, *Picador* (Cowmann) harmadik, azután *Ka Gall*, *Semper idem*. Totalizátor: 10: 51. Helyrefogadások: I. 50: 124, II. 50: 192.

III. **Nyitl handicap.** Díj 10.000 korona az 1-nek, 2000 korona a 2-nak, távolság 1600 méter. *Gróf Wenckheim D. Faulstieschen* (Holmes) első, *Jász* (Lewis) második, *Blockade* (Adams) harmadik; azután *Aristides*, *Ilonka*, *Gyöngysziget* és *Gória*. Totalizátor: 10: 132. Helyrefogadások: I. 50: 122, II. 50: 88, III. 50: 110.

IV. **Palotai díj.** Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. *Br. Uchirtz Zs. Kingdom* (Taral) első, *Mámor* (Adams) második, *Per bene* (Lewis) harmadik, azután *Ebensee*. Totalizátor: 10: 24. Helyrefogadások: I. 50: 54, II. 50: 54.

V. **Nyeretlen eladó kétevesek handicapja.** Díj 2000 korona. Távolság 1100 méter. *Herzog M. Coralie* (Lewis) első, *Vador* (Taral) második, *Robber* (Bufford S.) harmadik. Azután: *Kőbányás*, *Der Izé*, *Mandarin*, *Renée*, *Wigwam*. Totalizátor: 10: 25. Helyrefogadások: I. 50: 88, II. 50: 124, III. 50: 138.

VI. **Kőbányai-díj.** Díj 3000 korona. Távolság 1400 méter. *Báró Springer G. Jaqueline* (Taral) első, *Rhodope* (Bonta) második, *Vaduz* (Cleminson) harmadik. Azután: *Pillangó* *South Star* és *Babsci*. Totalizátor: 10: 17. Helyrefogadások: I. 50: 82, II. 50: 130.

VIDÉK

— (Ugocsa vármegye) törvényhatósága mai közgyűlésén ehatározta, hogy a budapesti Deák-ünnepélyen képviselheti magát, Győr megye átiratát az ex-lex megszüntetésére, Torontólát a közügyi törvény módosítására vonatkozólag és Pest megye a külildőn lakó birtokosok megadóztatására vonatkozó átiratát a közgyűlés tudomásul vette, valamint Debreczen indítványát II. Rákóczi Ferenc hamvainak hazaszállítását iránt. Kolozsvárt a hazai ipar felvidéke és az adótervény revíziója érdekében, Segédet a magyar nemzeti követelések megvalósítása, Szatmárt a katonák hazabocsátása iránt pártolja és hasonló szellemben intézkedik. A közgyűlés az időközben megüritt fészolgabírói állásra *Vitkovay*

Sándort, irvaszéki elnöké Szege Bálintot egyhangúlag, szögábrónak *Karkas Jenőt* 66 szavál megválasztották. A közgyűlést holnap folytatják.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **A Párisi Áruház katasztrófája.** A budapesti királyi ügyészség a Párisi Áruház égése dolgában nyomozást indított abban az irányban, hogy melyik *javórosi tanácsos engedte meg, hogy a szomszéd ház választóját átörökös* s hogy a Kerepesi-ut 38. számú ház udvarát áruháznak alakítsák át. Nyomozást indított az ügyészség arra nézve is, hogy nem terhel-e gondatlanság a tüzoltóságot azért, mivel a mentőponyvát nem maguk kezelték, hanem avatlatlan emberekre bízta.

§§ **A kadarkuti nábob végrendelete.** Ma folytatja a tábla II. tanácsa Nagy Ákos okirathamisítási bűntényének referálását. Ma a vizsgálói jegyzőkönyvek kerültek felolvasásra. Ezután kérte Polónyi Géza védő az iratokhoz csatolt egyik levél felolvasását, amelyet *Blaskovics* pécsi táblai elnök Nagy Ákoshoz intézett. *Varga Ferenc* főügyészhez eltes ellenzi a levél felolvasását, miután azt *Blaskovics* nem hivatalos minőségben, hanem mint rokoni írta Nagy Ákosnak. A tábla így is határozott, ami ellen Polónyi védő semmisségi panaszt jelentett be. Végül felolvasásra került Nagy Ákos terjedelmes feljelentése *Finkey Pál* pécsi törvényszéki vizsgálóbíró ellen, amelyben őt személyes szabadság megsértésének vétsége és hivatalos hatalommal való visszaélés büntetével vádolja. A feljelentés kemény visszavárok bírálja a vizsgálóbíró és ocsendörsgé jogtalan eljárását. Ennek a feljelentésnek kifolyása volt a pestvidéki törvényszék delegálása is. Az előadás még 2-3 napig tart s csak aztán kerül sorra az ítéletek felolvasása és a perbeszéd.

§§ **A csuhások.** Ez év elején *A csuhások* cím alatt egy röpirat jelent meg, amelyben *Klárk Ferenc* magánhivatalnok, a nemzetközi szociáldemokrata-párt egyik vezető embere erős támadást intézett a papok ellen. Ki hinné, hogy mindez, amit mond, hazugság; ki gondolná, hogy amit csinál, álszenteskedés és személyvesztés? Ugy-e, láttatok már szép piros almát? Olyan is láttatok, amelyek, ha telvágatkok belől csupa rothadt volt, talán még kukac is tanýázott benne. Hát én bátran kimondom — írja *Klárk* ezen röpiratában — hogy ilyen rothadt almák a papok is. Többet hazudnak, mint amennyit imádkoznak Híába, nem mind arany, ami fénylik. A papok pedig nem fénylenek, fekete a ruhájuk, mint a korom, de szászor feketébb a lelkiismeretük. Elmondja a röpirat szerzője továbbá, hogy a papok részegek, lusták, naplopók. A római pápa, az a vén csoroszlya — ugymond — aki még megmozdulni és alig tud tehetetlenégetől, osztogatja a rendeleteket az egész világ népbolondói számára, akik szeretnék azt végrehajtani a maguk javára. A tehetetlen csorda elszedi a föld minden részébe s behalóztat az egész világot, mint ahogy a férgek el szokták lepni a növényt stb. A kir. ügyészség a röpirat miatt büntvádi eljárást alá fogta *Klárk* Ferenc magánhivatalnokot, mint szerzőt s a vádlanás a pápi osztály ellen való gyűlöletre való izgatás vétségéért vád alá is helyezte. Ma tárgyalta ezt az ügyet a törvényszék esküdtbírósa *Agoraszó* bíró elnökelele alatt. A tárgyaláson — melyen a vádat dr. *Böhm* Alajos kir. ügyész képviselte, a vádlottat pedig dr. *Pollacek* Sándor védte, — *Klárk* kijelentette, hogy ő a szerzője a röpiratnak. Azt azonban tagadta, hogy ő a pápi osztály ellen izgatott volna. A szocializmus és klerikalizmus folytonos harcban áll egymással. Ő a klerikalizmust támadta és ezt annyival is jogosabban tette, mert a klerikalizmus folyton a legbuzgább régalmskral illeti a szocializmust, illetve a szociáldemokrata pártot. Ezután felolvasásra került a röpirat s az elnök minden egyes íkrimínált kifejezésre nézve megkérdezte a vádlottat, hogy hogyan értelmezi azt a klerikalizmusra általában, mikor folyton a papokat aposztrófálja. A kérdések szövegezése után a perbeszédre került a sor. Az esküdték a perbeszéd után verdiktjükben nem bűnösnek mondták ki a vádlottat a vádbeli eseményben. A felmentő verdikt alapján a törvénnyel alkalmazó bíróság is felmentette *Klárk* Ferencot az izgatás vétségének vádjától. Az ítélet jogerős.

TÁVIRATOK

A zsidók Oroszországban.

Orsa, (Mohilev kormányzóság) október 8. Midőn ma lovasörsgé letartóztatott zsidókat a fogházból a vasútra kísért, a letartóztatottakat vagy ezer hitsorsosuk ki akarta szabadítani, de kivont gyégyverrel visszaverték őket. Eddig 10 letartóztatást történt.

A cukorkérdés.

Brénn, október 8. (Tartománygyűlés) *Prikryl* és társal indítványt nyújtanak be, mely szerint a kormány felhívandó, hasonlósda, hogy a Magyarországra való cukorkivitel a magyar pótilleték által ne korlátozatlansék és neheztessék. Esetleg hozzon be a kormány hasonló ílleket a Magyarországból behozott lisztre és gabonára.

Bécs, október 8. A kereskedelmi kamara mai ülésén egyhangúlag elfogadták a szakosztály jelenté-

sét a cukorkereskedelemre vonatkozó panaszok tárgyában; a jelentés ellene nyilatkozik a tervezett pótilletékek, mint a vám- és kereskedelmi szövetséggel ellenkezőnek és azt ajánlja, hogy a kormányhoz intézendő beadványban fejtsek ki ezt az álláspontot.

Bérharó Franciaországban.

Turcoing, október 8. *Sztrájkoló csoportok* vonultak át a városon és tüntettek a műhelyek előtt, melyekben tovább dolgoztak. A tüntetők némely helyen kárt is tettek.

Lille, október 8. A *szöveggyári munkások* tegnap gyűlést tartottak, hogy határozzanak az általános sztrájk kérdésében. Határozatot nem hoztak, mert a munkások egy része a szövek sztrájkja mellett a főnök kizárásával nyilatkozott. Ellenben Armeniorenben egy munkágyülekezeten elhatározták, hogy minden elkövetnek arra nézve, hogy a sztrájk általános legyen.

Szerződésünk Olaszországgal.

Róma, október 8. A Tribuna szerint ma este a külügyminisztériumban konferencia volt, amelyen eszmecsere folytattak egy Olaszország és Ausztria-Magyarország közt az új kereskedelmi szerződés megkötéséig létesítendő *vámcsereződési provizórium* ügyében. A konferencián résztvett *Morin* külügyminiszter, *Karlano* pénzügyminiszter, *Baccelli* földmívelésügyi miniszter és *Luzatti* képviselő, továbbá báró *Pasetti* osztrák-magyar nagykövet.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, október 8. Nyílt piacon ma a pénzpiac némi hullámlása volt észreható, aminek következtében magánkamatlag 8¹/₂% volt. Ezt az azzal hozták összefüggésbe, hogy az a csoport, amelly áprilisban átvett 125 milliónyi koronajáradékot, újabb befizetéseket teljesített.

Bécs, október 8. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Eladott *buzza* tiszavidéki 8.10—8.55, marosi 8.10—8.35, bánáti 7.65—8.25 *K. Rozs* tót felvidéki 6.50—6.75, pestmegyei 6.50—6.65 *K. Arpa* morvaországi 7.20—8.50, marchfeldi 6.50—7.15 *K. Tengeri* magyar 6.50—6.65 *K. Magyar zab* 5.70—6.20, válogatott 6.70 *K.*

New-York, Október 8. (Terményfőssé.) (Záró) *Gyapok:* New-Yorkban helyben — (9.60). Októberre — (13.17). Januárra — (9.27). New-Orleansban helyben — (10.1/16). — *Petroleum:* Stand white New-Yorkban — (8.80). Stand white Philadelphában — (8.75). *Raffined in Cases* — (11.50). *Credit Balances at Oil City* — (1.62). — *Zsír:* Western steam — (8.—). *Rohe* és *Brothers* — (8.25). — *Tengeri irányzata szilárd.* — Októberre — (—). — Dec-re 62.1/4 (61.1/8). — májusra 50.1/2 (50.—). — *Buzza irányzata szilárd.* — Pirok őszii helyben — (83.1/4). — Októberre — (—). — Dec-re 84.1/4 (84.1/4) — májusra 83.1/4 (82.1/4). — *Juliusa* — (—). — *Gabona szállítási díja Liverpoolba* — (1.1/2). — *Kész: fair Rio T. sz.* — (67.1/2). — Októberre 0.— (4.65). Januárra 0.— (4.95). — *Liszt:* Spring Wheat clears 3.65 (3.65). *Cukor:* 0.— (—). — 3.1/2. — Ós: — (26.—). — 26.25). *Béz:* — (13.—). — 13.25). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 8. (Terményfőssé.) (Záró.) *Buzza:* irányzata szilárd. Októberre 79.1/4 (78.1/4) Dec-re (78.1/4). (77.1/8). — *Tengeri irányzata szilárd.* Októberre 45.1/2 (44.1/2) — *Zsír:* Októberre 10.75 (10.45) Dec-re 8.55 (8.80). — *Szalonna short clear* 8.62 (8.87). — *Sertésbuzs:* Októberre 11.— (11.30). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Kertész. Budapest. Ahhoz, hogy kataszteri mérnök lehessen, a műegyetemet kell végeznie s meg kell szereznie a mérnöki diplomát. Kataszteri felmérési felügyelőségek vannak: Budapesten, Debreczenben, Egerben, Kassán, Nagyváradon, Nyírában, Pécsen, Pozsonyban, Szatmáron. Szereden és Temesvárt. — **K. A. Budapest.** Némittel a Reklám biblioték-ban jelent meg, de van magyar fordítása is. Bármelyik könyvkereskedésben kapható. — **32 656. számú előfizet.** Sziveskedjék ez úryben az országos magyar egyetnység egyesület (IX. Ulló-ut 25.) titkársághoz fordulni, az készséggel megadja a kelő felvilágosítást. — **K. J. V. M. V.-Mikola.** Hadbíró gyarkornak az lehet, aki még nem harmincéves, hadkötelezettségének eieget tett. (az, akit a sorozásnál alkalmatlannak találtak, testi alkalmas voltát igazoló orvosi bizonyítványt is mellékelni tartozik folyamodásához), nőten, kiogástalan előéletű, elvégzte a jog-és államtudományi kurzust, az alapvizsgálatokat és a jogtudományi államvizsgálatot sikerrel letette s a díjjalán gyarkornakság ideje alatt, egy-két év, el tudja magát tartani. Az elsorolt körülményeket igazoló okmányokkal fűszerezelt bélyeges folyamodást a hadügyminisztériumhoz, illetőleg a honvédelmi minisztériumhoz kell intézni s a hadparancsnokságnál kell benyújtani. A háromévi gyarkornakság ideje alatt, melyből

kilenc hónapot valamelyik polgári bíróságnál kell töten, letesszi a katonai bírói vizsgálatot. A hadbírógyarkornokokat eskütételük szerint rangsorozzák. A tíz első ezereztízszá, a következő tíz ezer korona segítődíjat és 400 korona fenntartási díjat kap. A díjjalán gyarkornakság ideje bizonytalan. A díjjalán szolgálat kezdetétől számítva a jelölt három-négy év alatt sőt hamarabb is, eléri a főhadnagyi-hadbírói állást és a rangsorozat szerint második, majd első-osztályú hadbíró-szazadossá lép elő. Ösztöndíj nincs. Egy év alatt hadnagyi, négy-öt év alatt főhadnagyi s idővel elérheti a legnagyob rangot is. — **Lippa 36.** Női munkát értékesítő *Klotild-egylet,* Budapest, Eskü-ut 6. — **Öv. R. M.-né** A magyarhonosságu legénységét azért nem szabadságotólják, mert a képviselőház még nem szavazta meg az újoncmegajánlásról szóló törvényjavaslatot s így az idén nem vonultak be az újoncok október elsején,

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

KÜLÖNFÉLÉK

Éit egyszer . . .

Éit egyszer egy árva kőborló trubadúr,
Ki egy szöke kis lányt nagyon szeretett,
S mint afféle lantos, kinek csak leve van,
Dalolt a leányhoz bohó verseket,

Hogy, hogy nem, vérrel dalolt a poéta,
Pros gyöngy ékít kobozán a hűrt:
Szíve vére hullt rá, amióta egyszer
Kék szemek sugara a szívébe szűrt.

Éit egyszer egy árva, kőborló trubadúr,
Aki egy lányért meghalni kívánt,
Hogy örök álomban álmozdék róla,
Hogy szívéhez ölelt egy szöke leányt . . .

Borsodi Lajos.

† **A nők Amerikában.** Az amerikai Egyesült-Államok társadalmi viszonyaira jellemző az a foglalkozási statisztika, amelyet most adott ki az Unio kormány. A Ninos még egy állam, amelyben anyni mindenféle pályára és hivatalra állna nyitva a nőknek, mint a tengerentúli nagy köztársaságban. Csak éppen katoná meg tengerész nem lehet a nő, egyébként pedig szabad előtte a fér, hogy tudását, tehetségét, erejét keresetben kamatoztassa. Az Egyesült-Államokban 3405 női lelkes, 1009 ügyvéd, 7399 orvos, 787 fogorvos, 2193 újságíró, 1040 mérnök és építő, 1271 bankhivatalnok, 946 kereskedelmi utazó, 409 elektrikus, 45 modonyvezető, 7 fűtő, 81 fékezőmunkás, 5552 borbély, 51 mérész, 6663 kiútó, 116 kovács, 1805 halász, 59 bányász, 1820 professzionátus vadász és hajtó. Az amerikai férjeknek ezek után sok gondjuk lehet a főzessel meg a többi házi dologgal.

† **Chopin gyászindulója.** A *Matin* egyik munkatársa meglátogatta a minap *Ziem* festőt, Chopin volt benső barátját, aki Párisban lakik a Montmarleon. Az öreg művész, aki már 1840-ben is festette tengeri képeit, ma is egészen friss még s szorgalmasan festget velencei téjképein és látása, hallása, emlékezete és kedélye kitűnő. Az újságírónak készségesen beszélt el, milyen körülmények között született meg Chopin híres gyászindulója.

— Ötvenöt vagy ötvenhat évvel ezelőtt történt — beszélte — vacsorát adtam s meghívásonra a következő jó cimborák jelentek meg műtermemben: *Chevauder* de *Valdrome*, *Ludre*, *Polignac* zeneszerző, *Ricard* festő és *Chopin*. Műtermemet a mennyezetről leelőg kárpitok három részre osztották. Az egyik ilyen rekeszben egy csontváz állt, amelyre néha ruhadarabokat aggtattam. Ugyanott volt azután egy ócska zongorám is, amelyet ugy vásároltam valami zsbárustól amelyet olyan kevéssé tiszteltem, hogy a farszeit lehasogattam és képeket festettem rájuk. Néhány pillanatig egyedül voltam *R card*-dal ebben a rekeszben s ekkor tréfás ületem támadt. A zongoráról lerántottam a takarót és ráborítottam a csontvázra, mint a halotti lepelit, s azzal bohókás mozdulatokat végeztetünk a csontmeddrel a cimborák nagy mulatságára. Egyszer csak odajön hozzám *Polignac*, elveszi a csontvázat, a zongorához megy vele, maga is a takaró alá buvik s megűti a zongorán néhány akkordot. A következő pillanatban felpattan helyéről *Chopin*, elfoglalja *Polignac* helyét a csontváz mellett a halotti lepel alatt és rögtönözve rákzed a gyászinduló ütemeire. Ilyen körülmények közt született meg *Chopin* gyászindulója — fejezte be megem ékezését az öreg *Ziem*.

— **Augusztusi számok.** Magyarország augusztusi népességéről és az augusztusban történt házasságokról a *Statisztikai Havi Közlemények* legutolsó számában a következő érdekes és tanulságos adatok jelentek meg. Augusztusban 61.293 gyermek született; öve Magyarországon, a halottak száma 40.581 volt; a népesség természetes szaporodása tehát 20.717 volt. A születések gyakorisága tekintetében a Tisza balpartja áll első helyen, az utolsón pedig a Tisza jobbpartja, ahol a kivándorlás már ebben az irányban is kezdő érezetű hatását. A megyei törvényhatóságok közül Árva megye születési aránya a legalacsonyabb: ezrere 206, a törvényhatósági városok közül Maros-Vásárhelyre szállt le szinte abnorman alacsonyra: 158-ra. Ujjabb Budapest születési aránya is aggasztóan csökken, augusztusban ezer lélekre csak 215 esik. A halálozás aránya a Dunántúl volt a legnagyobb és a Tiszántúl a legkisebb. Különösen az altódi megyékben Jász-Nagykun-Szolnok, Békés, Hajdu és Szabolcsban volt nagy a halálozás. Igen alacsony: ezrere 110 volt a halálozás aránya Sopron városában. A természetes szaporodás meglehetősen egyenletesen oszlott meg az egyes ország-részek szerint. Aránylag kedvezőbb volt mégis Dunántúl és leggyengébb a Tisza-Maros szögén. A vármegyék közül Fogaras és Csik szaporodott legerősebben, a társországokban Pozsega; a városok közül Selmezbánya áll első helyen; ellenben Verescezen halálozás több volt mint születés; Maros-Vásárhelyen meg ugyanannyian hataik meg, mint a hány gyermek született. A házasságkötések száma augusztusban 6163 volt Magyarországon. A 6163 házasság közül 15 vegyes házasság volt, ami az összes házasságok 148 százaléka. A keresztény-zsidó házasságok száma 43 volt ezek közül 27 esetben a nő vegény és 16 esetben a menyasszony tartozott a zsidó csekezethez. A vegyes házasságok közül 201 esetben történt megalapodás a születendő gyermekek vallására nézve. A meggyezésesek 542 százaléka az anya valóságos javára szolt. A legtöbb meggyezés 115 a római katolikusoknak kedvezett, míg a református fél javára 49, az ágostai evangélikus fél javára 25 meggyezés történt. A 43 keresztény-zsidó házasság közül csak 4 esetben történt meggyezés, még pedig két esetben a keresztény, két esetben a zsidó fél javára.

— **A cinklakodalmom.** Amerikában olyan gyakori az elválás, hogy házastársaknak ríkián van alkalom ezüst, vagy aranylakadalmukat megünnepelni. Boldog házaspárok tehát arra a gondolatra jöttek, hogy nem várnak huszonöt és ötven évig, hátha addig vége szakad a boldogság és elhatározták, hogy a házasság tizedik évfordulóját ők meg ünnepléses ceremóniával. Ismerve azonban a mai generáció türelmetlenségét a *Journal de Debats* azt a tréfas indítványt teszi, hogy legjobb lenne még rövidebb terminusokat szabni az évfordulók megünnepelésére; például

meg kellene tartani az 5 és a két éves, sőt talán a hathónapos boldog házasság évfordulóját is. Alkalmas név is akad elég ezekre a rövid terminusokra. Az ötvenévesnek arany, a huszonöt évesnek ezüst és az új tízéves évforduló ünnepek cinklakodalmak a neve; ezek után csak kevésbé értékes anyagok után lehet elnevezni a legrövidebb lakodalm-évfordulókat, például ólom-vagy cello-újlakodalmal névvel kell ezeket elruházni. Minél rövidebbre szabják az évfordulókat megünnepelését, annál jobban szaporodik a boldog házasságok száma és előbb meg az az idő is, hogy örökké tartanak a mézesheket.

— **A ballet-nátha.** A táncosnókat és minden hivatalos táncost nagy rémületben tartja most egy új fajta betegség, amelyet az orvosok a *táncolók náthájának* neveznek, mert véleményük szerint a táncolás okozza ezt a betegséget. Az első szimptomája mindjárt a tánc kezdetén jelentkezik, amikor a táncoló személy heves fájdalommal érzi az orrában. Ezt a fájdalmat később erős orrhoimpa- és orrnyskabartyagyladás követi és a beteg olyan állapotban van, ami körülbelül az influenzához hasonlít és amelyből nagyon hosszú idő alatt gyógyul ki a beteg. Az orvosok eddig még nem találtak hatatos szert ez ellen az új betegség ellen de alkalmas nevet rögtön találtak rá, ami bizony csekély vizsgálatásul szolgál egy londoni mulatóhely balletkarának, amely már nyolc nap óta nem gyakorolhatja művészetét e miatt a kellemetlen betegség miatt.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

— **Székielvi földi gyümölcskiállítás.** A kézdívsárhelyvidéki Gazdasági Egyesület által rendezett gyümölcskiállítás és vásár tegnap dében nyílt meg nagy közönség jelenlétében. Dr. Sinkovics Ottó nagybirtokos egyesületi elnök szép beszédet mondott. Darányi Ignác földművelésügyi miniszter táviratlag üdvözölte a kiállítást. A kiállítás minőségben igen kiváló, mennyiségben mintegy ezer hektoliternyi finom alma körte, szilva és 40 hektó liter szilvapálinka van eladásra bejelentve. Darányi miniszterhez a kiállítás alkalmából a székielység támogatásáért üdvözölő táviratokat küldtek a kiállítóknak.

— **A világ hajóhátal csatornája.** A nyugat-európai államok csatornák segítségével szerves egésszé kiégyeztetett vizuti hálózatot rendelkeznek s mindenütt előterben van a viz utáni további fejlesztésre irányuló törekvés. Egy szakbizottság az európai vizutakat éppen most tanulmányozza. A vizutak körül világszerte tapasztalható eme mozgalmakat, a fűbb államok csatornái és azok jörgalmát ismerteti *Holek Samuel A világ hajóhátal csatornája* című tanulmányában, amely a Magyar Hajózási Egyesület kiadásában most jelent meg. A felelet aktuális munka az Athenaeumnál kapható. Ára 1 korona.

— **A Nemzeti Balesetbiztosító Részvénytársaság** folyó év szeptember havában 736 darab balesetbiztosítási kötvényt állított ki, melyek halálesetre 776.300 korona, rokkanság esetére 8.95.800 korona és mulékony keresetképtelenség esetén 2822 korona lapikár-talanításra biztosított összegről szólnak. Nevezett társaság a folyó év január hó 1-től szeptember hóvégeig terjedő időszakban 7473 álnalatot kötvényesített és pedig 63.462.355 korona halálesetre, 87.963.764 korona rokkanság esetére és 33.503.300 korona mulékony munkaképtelenség esetére biztosított összegeket. Főnállása óia a társaság káresetekért 5.110.262 korona 10 fillér kártérítést fizetett ki.

— **A Hazai Leaszmítoló és Takarékos-Szövetkezet** (Andrássy-út 47.) az első, amely szakított a sokat kiizogásolt évtársulati kölcsönrendszerrel s helyette humánus feltételek mellett 60 egyenlő tóktét és kamattal magában foglaló havi részletben törleszhető annuitású kölcsönöket léptetett élebe. Nem kételkedünk benne, hogy a szövetkezet ezen üdvöz útját a hitelkereső közönség kelően méltányolja, sietni fog terhes kölcsönöitől konverzió útján szabadulni. Egyidejűleg arról értesülünk, hogy a szövetkezet igazgatósága *Oriei Andor* vezértitkár ügyvezető igazgatóvá nevezte ki.

— **Helyijelölés.** A Budapesti Csavargózós Áikelet és Hajózási Részvénytársaság közli, hogy október hó 9-én a *Döbrentei térdel* egy új állomást nyit meg, a honnan egy gőzöst a *Vámházhoz* és egyet az *Ésküthézh* járat s ezen naptól kezdve Rudasüirdő állomást beszűnteti.

— **Fizetésektelelenségek.** A bécsi *Creditoren-Verein* a következő fizetésektelelenségeket jelenti: *Lóvi T.* és *Társá cég* (tulajdonos *Lóvi Berta Zólyom, Sokal* Vilmos kereskedő *Csernowitz, Schwarz* Elkan kereskedő *Graz*.

— **Szarvasmarhavásár.** A budapesti marhavásári téri vásári pénztár-részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák, Magyar ökrök 529 darab, magyar tehén 512 darab, szerbiai ökrök 2892 darab, szerbiai tehén 242 darab, összesen 4783 darab, bivaly 155 drb, bika 190 darab, összesen 4783 drb. Gazdasági marhák: Igas- és hizalmiváló ökrök — darab, lejelelőben 282 darab, igaz bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, tiszó — darab. Eladási árak ezen tudósítás zartáig; vágómarhákért: Magyar hizott ökrök, legjobb minőségű 68.— K-től 76.— K-g, kivételesen 78.— K., 100 kilónként élő sulyban, középminőségű 60.— K-től 66.— K-g, silányabb minőségű 54.— K-től 58.— K-g, Magyar legelőmarha jobb minőségű 54 K-től 64.— K-g, kivételesen — K-g, silányabb minőségű 48 K-től 52 K-g. Tarka hizott ökrök, legjobb minőségű 72.— K-től 78.— K-g, kivételesen 82 K-g, középminőségű 64 K-től 70.— K-g, silányabb minőségű 54 K-től 62 K-g. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőségű 52 K-től 72.— K-g, kivételesen — K-g, silányabb minőségű 46.— K-től 50.— K-g, bika jobb minőségű 60 K-től 76.— K-g, kivételesen — K-g, silányabb minőségű 50.— K-től 58.— K-g, bivaly 40 K-től 50 K-g, kivételesen — K-g, Magyar tehén 44.— K-től 62.— K-g, kivételesen — K-g, Tarka tehén 48.— K-től 70.— K-g, kivételesen — K-g. Mind 100 kilónként élő sulyban. Gazdasági marhákért: Igas ökrök elsőrendű — K-től — K-g, kilogrammonként, kivételesen — koronától 750 K-g páronként középminőségű — K-től — K-g, K-g 100 kilónként — K-t — K-g páronként, silányabb minőség —

REGÉNY

A szép özvegy

— REGÉNY —

Írta: KEVILL-DAVIES ALBERT

(49)

Ismeretes Hardennel megbeszélte minden titka és kétségtelenül be van bizonyítva, hogy ön gyilkos merényletet szótt életem ellen. Tudjuk mindannyian, atyám is, a lord is, a két detektív is, hogy ön beszélte rá Hardent, hogy engem gyilkoljon meg, és ön szolgáltatta neki azt a szerszámot, mely férjét Neworleansban megölte. Ön engem el akart tenni láb alól, hogy Herbert önt vegye feleségül és bányám célja az, hogy vagyonom háborítatlan birtokában maradhasson. Igazi atyám fivére ő és ön barátóm volt! Lehet-e ennél borzasztóbb? Nem tudnék már sokáig beszélni. Nagyon gyengének érzem magamat. Elküldtem önt, hogy figyelmeztessenem az a veszedelemre. Ön valóban togloly s tanácslom önnek, meneküljön. Nem ítélhettem el atyám öcsését mint csalót és nevelőatyámat kértem, engedje meg neki, hogy mint szabad ember hagyhassa el az országot. Az ő büntetése még ugy is kemény. De az ön sorsa meg van pecsételve. Nincs hatalmamban elhárítani borzasztó végzetét. Annak a férfinak testvére, akit ön meggyilkolt, ebben a pillanatban az Oceánon jár és néhány nap múlva Liverpoolba érkezik egy tisztviselő társaságában, aki az Egyesült-Államok kormányja nevében kérni fogja az ön kiadatását. Mindenekelőtt azonban különös okom van rá, hogy önt figyelmeztessenem. Alice határozott, minthasokat is mondott volna. — Es mi az? — kérde Leonard asszony halk, de határozott hangon. — Alice elpirult, ajka reszketett, amidőn így válaszolt:

— Megkérdeztem atyámtól, mily büntetés vár öntre Nem akarta megmondani. Végre mégis megtudtam, hogy önt — fel fogják akasztani, — hogy nincs hatalom a földön, amely önt megmenthetné, ha egyszer San Franciskóba visszavitték. Borzalommal tölt el annak a gondolata, hogy ily fiatal nőt ily sors ér. És bármennyire elvetemlül is ön, mégis sajnálom önt. Ez ököb mondomat el önök mindent, hogy ha még lehet, el tudjon menekülni. Tudom, hogy a törvény ellen vétek és a világ el fog itélni érte. De én követem az emberi érzés és szánalom parancs-zavát.

— Es ön szánalmat ér az iránt, aki önt meg akarta gyilkolni, az iránt, aki önt az első naptól fogva megcsalta és akinek kezeit vér mocskolta be?

— Igen, még egy ilyen nő iránt is szánalommal viseltetem. Ön még fiatal, Nem tudom, ki irányította az ön jellemét, önt talán csak mások tették azzá, smi lett. Talán szülei voltak istentelenek és kegyetlenek.

— Szüleimet — válaszolt Effie — nem igen ismertem. Hatéves voltam, amikor kidobtak a nagyvilágba, magamra maradtam. Igaza van. Az vagyok, amivé mások tettek. Nem messze esik az alma fájától. De mondja el kimerítésk, hogyan állanak a dolgok. Örömet megragadom a szökes minden eszközt és nem vagyok az a nő, aki télenlül ül és siránkozik. Hiszek a gyors és erőlyes cselekvés hatalmában.

Alice bámulva nézett az özvegyre. Mintha birtelen változás szállta volna meg kedélyét. A komor és levert kifejezés eltűnt arcáról, helyét engedve az izgatottságnak és reménységnek. Szemei villogtak, arcára élénk pir borult. A kétségbeesett menekülés lehetőségének pusztá gondolata pezsgő italként hatott rá és minden idegét megrázkódtatta.

— Állapom, de óvatosan kell cselekednie — válaszolt Alice. — Állandóan megfigyelés alatt áll ön.

— Fuller Dora részéről.

— Ugy van. Dora Clinker szolgálatában áll. — De részedhetem, ha meg tudnám vesztegetni. Pénzem van bőviben.

— Dora nem fogadja el. Aztán Clinker is szemmel tartja önt. Ó itt van.

— It? —

Alice bólintott.

— Doktor Artur sottogta.

— Ha ugy van, akkor nagyon bajos a menekülés. Olyan összeget követelne, amelyet én meg nem adhatnék. Az ő számára huszonöt ezer dollárt és megbeszélhetlen reklámot érek. Félek, hogy semmi reményem a menekülésre, ha nem tudok kieszelni oly tervet, amelylyel kijátszhatom éberségüket. Mikor fogják tudatni velem, hogy letartóztatnak?

— Mihelyt meggyilkolt férjének fivére az iratokkal megérkezik.

— Nagyon fáj, hogy annyire kellett jutnom. El akartam felejtetni multamat és itt új életet kezdeni. Meguntam a régi életet. Most összes jószándékaim megbiusultak és az összes légvárak megsemmisültek, amelyeket építettem.

Szomorú, szemrehányó hangon mondta ezt Effie, mintha nem maga lett volna oka borzasztó helyzetének. De a lelkiismereti furdalásnak semmi nyomát, a bűnhődéstől való félelem semmi jeleit nem lehetett rajta észrevenni, csak az fáj neki, hogy csalódott és nagyravágyó tervei nem sikerültek.

Alice csodálkozva nézett rá. — Nem emlékszik ön édesanyjára? — kérde Alice, azt híven, hogy ezzel e furesa teremés lekén egy érzékeny hirt pendit meg.

— Anyámra hogy emlékszem-e — válaszolt Effie. — Oh igen. Emlékszem rá, de csak halványan és ez az emlékezés nem nyújt vizsgálatót.

— Beszéljen el róla valamit.

— Jól van. Elmondom önnek egész életem történetét. Ön elvetemült bűnösnek fog tartani és még inkább akkor, ha végighallgattott. De akkor nem fog többé csodálkozni.

(Folytatása következik.)

K-tól — K-ig 100 kilónként. — K-tól — K-ig páronként. Hízialni való Ökör. fehér 100 kg.-kint — K-tól — K-ig. Fejőstehén, keresztetű, színes 200 K-tól 320 K-ig darabonként, bonyhádi faj 280 K-tól 360 K-ig darabonként, kivételesen — K-tól — K-ig. Igás bivaly — K-tól — K-ig páronként.

Vágómarhából a főlhajítás mintegy 1000 darab-bal nagyobb volt a mulhetinél, azonban idegen vevők is nagyobb számmal jelentek meg a vásáron, miáltal a szükséglet növekedett s élénk irányzat mellett az árak változatlanok maradtak, csupán gyöngye minőségnekül észlelhető mm-kint 1 K. arsupökkenés. A szükséglet elég erős és valószínűleg az egész hónapban tartós marad. A fejőstehénüzlet is élénk volt s mulheti árait megartották.

Borjavásár. 1903. évi október hó 8 án. (A budapesti marhavasártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás. Belöldi élő borjú 516 drb, leölt borjú — db, bécsi borjú — db, — db, nővendékmárha 29 darab, bárány élő — darab, leölt bárány — darab. — Árjegyzések. — Belöldi élő borjú I. rendű 96—104 l-ig, kivételes 103 l, II. rendű élő borjúkért 81—94 l-ig, 1 kilónként, leölt borjú I. r. — l-ig, II. r. — l-től — l-ig, kivét. l. kilónként, levonas nélküli. Rugott borjúkért 60—80 l-ig. Nővendékmárha 44 l-től 62 l-ig, I. r. — l-ig, középmínőségű — l-ig, alárendelt — l-ig, I. k.-kint, Bárány élő — k., leölt bárány — k., kivételesen ár — k-ig páronként. — Az irányzat vontatott, az árak 5 fillérrel klgrkint hanyatlottak.

Sertésüzlet. (A székesfehérvári sertés-vásár és közvághid intézősége.) Október 8 án, Főlhajítás: Zsirsértés, egymint öreg I. rendű — kilogrammon felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 220—200 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husstértés egymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főlhajítás összege 390 darab, — darab süldő, élözó napi maradvány 128 darab, — darab süldő, összesen 518 darab, — darab süldő, Eladatott 408 darab sertés, — darab süldő. Maradvány 110 darab, — darab süldő. A vásár irányzata közepes. Az árak változatlanok. — Következő árak jegyzetettek: Zsirsértés: Öreg I. r. 250 kgr.-on felül 91 — fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 91 — fillérig, selejt — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 97—101 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 88—98 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 89—91 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Husstértés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonas nélkül, kilogrammonként, élsúlyban.

Bécsi szurómarhavasár. Október 8-án. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhozottak: 3265 darab borjút, 2608 darab élő sertést, 1140 levágot sertést, — darab élő juhott, 606 darab levágot juhot, 52 darab bárányt.

Eladási árak: Éő borjú 80—112 fill., elsőrendű — fillér, tegeleje — fillér, lev. borjú 100—114 fillér, elsőrendű 116—124 fillér, zsirsértés — fillér, fiatal sertés 74—92 fillér, kivételesen — l., levágot nehéz sertés 98—110 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt — fillér, zsirra hizalt sertés — l., könnyű sertés 112—116 fillér, elsőrendű süldő 96—108 l., élő juh — l., levágot juh 64—92 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 12—26 korona páronként.

A budapesti gabonafőzsde.

Budapest, október 8.

A mai mérsékelt kínálattal szemben malmaink gyöngye vételekvet tanusították az irányzat azonban kellemesebb volt és 20.000 mm. forgalom mellett az árak szilárdan tartották, helylyl-közéls 2 1/2 fillérrel magasabbak. Rozs jól tartott és 6.17 1/2 K-ig kötötteit; a többi cikke változatlanok.

Eladatott:

Buza. Tiszavideki: 500 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 550 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 79.5 k. 7 K. 82 1/2 f., 300 mm. 79.3 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 79.5 k. 7 K. 85 f., 250 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 500 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 500 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 500 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 200 mm. 77.5 k. 7 K. 67 1/2 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 67 1/2 f. felső, sárge, rozsos 100 mm. 76 k. 7 K. 52 1/2 f., 250 mm. 79.5 k. 7 K. 85 f., 500 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 150 mm. 78 k. 7 K. 80 f., 500 mm. 78 k. 7 K. 85 fillér.

Pestmegyevidéki: 1000 mm. 79.5 k. 7 K. 82 1/2 f., 200 mm. 77.4 k. 7 K. 67 1/2 f. sárge, 300 mm. 79.5 k. 7 K. 70 f., 100 mm. 77.5 k. 7 K. 62 1/2 f.

Fejérmegyei: 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f.

Bécsai: 500 mm. 78 k. 7 K. 75 f.

T-Bécsi: 2000 mm. 78.5 k. 7 K. 60 f.

T-Bécsai: 4500 mm. 78 k. 7 K. 77 1/2 f.

Szerémségi: 4000 mm. 76.5 k. 7 K. 55 f.

Mind három hónapra.

Rozs: 800 mm. 6 K. 17 1/2 f., 200 mm. 6 K. 15 ft paritásra. 100 mm. 6 K. 30 f., három hónapra, 100 mm. 6 K. 10 f.

Zab: 100 mm. 5 K. 62 1/2 f., 150 mm. 5 K. 45 f., 400 mm. 5 K. 27 1/2 f. paritásra sárge.

Arpa: 600 mm. 5 K. 35 f., három hónapra.

Középmínőségű mellett.

A készárú hivatalos jegyzése a budapesti áru-

és értéktőzsde szokásai szerinti készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint 50

B u z a	Kilós	Kilogramm		Kilós	Kilogramm	
		K-tól	K-ig		K-tól	K-ig
Tiszavideki új	—	—	—	—	—	—
"	76	7.40	7.45	79	7.60	7.70
"	77	7.45	7.50	80	7.70	7.85
"	78	7.50	7.55	81	7.75	7.90
Fehérmegyei	—	—	—	—	—	—
"	79	7.40	7.40	79	7.65	7.75
"	79	7.40	7.50	80	7.70	7.80
"	79	7.50	7.55	81	7.75	7.85
Fejérmegyei	—	—	—	—	—	—
"	79	7.50	7.55	79	7.55	7.65
"	77	7.65	7.65	80	7.70	7.75
"	77	7.45	7.60	81	7.65	7.80
Bécsai	—	—	—	—	—	—
"	76	7.35	7.50	79	7.60	7.70
"	77	7.40	7.60	80	—	—
"	77	7.45	7.65	81	—	—
"	77	7.45	7.60	81	—	—
"	78	7.55	7.70	81	—	—

Egyéb gabonafajták	Kilós	Kilogramm	
		K-tól	K-ig
Rozs új elsőrendű	—	6.15	6.25
" középmínőségű	—	6.05	6.15
Arpa új elsőrendű	—	5.60	5.70
" másodrendű	—	5.40	5.50
Köles	—	0.00	0.00
Zab új elsőrendű	—	5.60	5.75
" középmínőségű	—	5.40	5.50
Tengeri búza belöldi új	—	6.10	6.20
" féhé	—	—	—
" új román vagy bolgár	—	6.25	6.35
Magas	—	7.75	8.00
Repye	—	10.50	11.00

A határidőszület folyamán a következő kölések történetek:

Októberi buza 1903.	7.58—7.59—7.56—7.55
Áprilisi buza 1904.	7.63—7.69—7.67
Októberi rozsa 1903.	6.19—6.22—6.20
Áprilisi rozsa 1904.	6.44—6.45
Októberi zab 1903.	5.35—5.36
Áprilisi zab 1904.	5.62—5.63
Májusi tengeri 1904.	5.25—5.26

Déli egy órák a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza 1903.	7.55—7.56
Áprilisi buza 1904.	7.65—7.66
Októberi rozsa 1903.	6.20—6.21
Áprilisi rozsa 1904.	6.43—6.44
Októberi zab 1903.	5.35—5.36
Áprilisi zab 1904.	5.62—5.63
Májusi tengeri 1904.	5.25—5.26

Deüntán fél 5 órák zárulij:

Októberi buza 1903.	7.53—7.54
Áprilisi buza 1904.	7.65—7.66
Októberi rozsa 1903.	6.19—6.20
Áprilisi rozsa 1904.	6.42—6.43
Októberi zab 1903.	5.33—5.34
Áprilisi zab 1904.	5.60—5.61
Májusi tengeri 1904.	5.24—5.25

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsde csekély árhullámások után nyugodt hangulattal zárult.

Előzősde: Osztrák Hitelrészvény 648.25—649.75. Magyar Hitelrészvény 715.—716.—. Rimamurányi vasmű 456.—457.—. Osztrák-magyar államvasuti részvény 648.—649.—. Koronajáradék 97.75—97.80 korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék 97.80—98.— százelek. Magyar Hitelbank részvény 717.—718. 1/2. Jelzálogbank részvény 513.—. Leszámítolbank részvény 444.—445.—. Osztrák Hitelrészvény 649.75—652.—. Rimamurányi vasmű részvény 457.—458.—. Közúti vaspálya részvény 506.—507.—. Városi Villamos Vasút részvény 310.—312.—. Osztrák-magyar államvasuti részvény 650.50—651.— korona.

1/4 órák zárulij: Osztrák Hitelrészvény 652.—. Magyar hitelbank részvény 719.—. Leszámítolbank részvény —. Rimamurányi vasmű részvény —. Osztrák-magyar államvasuti részvény 651.25. Közúti vasút részvény —. Városi villamos vasút részvény — korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: Inerna magyar 54.—60.— korona, vörös aprószemű 46.—50.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánágsági — korona, középszemű 51.—54.— korona, nagyszemű 55.—59.— korona. Disznósír: budapesti 63.—68.50 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárított vidéki — korona, városi 4 darabos 57.—57.50 korona, 3 darabos 53.—58.50 korona, füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség — korona, 120 darabos — korona, 100 darabos — korona, 85 darabos — korona, azonnal szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség — korona, 100 darabos — korona, 85 darabos — korona, szilvai: slávoniai — korona, szerbiai — korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

A mai előzősde nagyon kedvelten magatartást tanusított, miközben budapesti eladások a vezető papirban némi gyöngülést idéztek elő. Magyar koronajáradékból csak kevés került forgalomba, kissé alacsonyabb árfolyamok mellett.

A déli tőzsde megnyitáskor gyöngye, de később szilárdabb.

Zárult nagyon szilárd.

Bécs, október 8. (Magyar értékek zárulata.) 4 1/2%-os aranyjáradék 118.25. Tiszai és szegedi kölcsön-sorsjegy 158.50 Magyar vasúti kölcsön ezüsten —. Magyar keleti vasúti állami kötvény —. Magyar leszámító- és pénzváltóbank —. Rimamurányi vasműrészvény 457.—. Magyar koronajáradék 97.85. 4 1/2%-os Magyar földtelér. kötvény 97.45. Magyar hitelbank részvény 719.—. Magyar nyeregemény kölcsön sorsjegy 206.—. Kassa-oderbergi vasúti részvény —. Magyar keresk. bank —. Magyar kurcipár —.

Bécs, október 8. (Osztrák értékek zárulata.) 4 1/2%-os papírjáradék 100.—. 4 1/2%-os osztrák aranyjáradék 119.40. 1880-os sorsjegy 152.65. Osztrák hitelrészvény 460.—. Angol-osztrák bank —. Bécsi bankjegyek 470.50. Osztrák-magyar bank 1570.—. Déli vasút 79.50. Dunagőzbázisai részvény 863.—. Dohányrészvény 355.—. Császári és királyi arany 11.36. Német bankváltó 117.35. 4 1/2%-os ezüst járadék 99.05—100.70. Osztrák koronajáradék 100.—. 1864-iki sorsjegy 251.—. Osztrák hitelintézeti részvény 650.50. Unionbank 519.—. Osztrák Länderbank 414.50. Osztrák-magyar államvasút 650.—. Kibavölgyi vasút 416.—. Alpeisi bányarészvény 373.75. 20 frank. arany 19.03. Londoni váltóár 239.25. Bécsi Tramway Litt B. —. Bécsi Tramway Litt A. —. Lipót kohó —. Az irányzat szilárdult.

Bécs, október 8. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 652.—. Magyar hitelrészvény 719.—. Angol-Osztrák bank 272 —. Bécsi bankjegyek —. Union bank 520.—. Länderbank 414 —. Osztrák-magyar államvasút részvény 651.50. Déli vasút 80.—. Kibavölgyi vasút 416.50. Eszánvgyati vasút részvény —. Dohányrészvény 356 —. Rimamurányi vasút 457.—. Alpeis bányarészvény 375.—. Májusi járadék 100.—. Magyar koronajáradék 97.85. Török sorsjegyek 122.50. Német birodalmi mársa 117.32—117.38. Napoleon'or 19.02.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, október 8. (Tőzsdei tudósítás.) A nyugati tőzsdék kedvezőbb hangulata és a bányápar vidékekről jövő jó hírekre a mai forgalom szilárdan indult. Járadékok tartottak, törökök Párisra szilárdak, vasutak szabványtalnok, részben gyengébbek. Később Laura-kohók és buchumi élénkek, Osztrák hitelrészvények Bécsre magasabbak. Zárlatok az irányzat csekély forgalom mellett szilárd volt. Magánkamatáb 3 1/2%.

Berlin, október 8. (Zárulata.) 4 1/2%-os papírjáradék —. 4 1/2%-os osztrák aranyjáradék 101.70. Kibavölgyi vasút —. Magyar koronajáradék 98.—. Osztrák-magyar államvasút 139.50. Kassa-oderbergi vasút —. Bécsi váltóár 86.15. Magyar vasúti beruházási kölcsön —. Alpeisi bányarészvény —. Disconto-Commandit 190.70. Általános vállalkozási kölcsön 196.—. Gelsenkirchener 188.50. Laura-kohó 209.50. 4 1/2%-os ezüstjáradék 100.10. 4 1/2%-os magyar arany járadék 100.—. Osztrák hitelrészvény 205.10. Déli vasút —. Károly-Lajos vasút —. Orosz bankjegyek 218.05. 4 1/2%-os új orosz kölcsön —. Török dohányrészvény —. Olasz járadék —. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 153.50. Harpeni 190.20. Az irányzat gyengült.

Berlin, október 8. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom: 4 1/2%-os magyar aranyjáradék 98 —. Magyar koronajáradék 205.75. Osztrák hitelrészvény —. Osztrák-magyar államvasút 169.50. Déli vasút 16.30. Eszánvgyati vasút 216.20. Kibavölgyi vasút —. Orosz bankjegyek készpénz —. Buschtiehradi —. Orosz bankjegyek —. (Utolsó) Lombard —.

Páris, október 8. (Zárulata.) Osztrák-magyar államvasút —. Új török konzol 32.—. Egyiptomi járadék 158. 1/2. Osztrák Länderbank 451.—. Párisi bankrészvény 1110. 3/8%-os francia járadék 96. 3/4. 4 1/2% spanyol járadék 90.82. 3 1/2% új törleszhető járadék 97. 1/2. Crédit foncier de France —. A pesi bányarészvény —. 4 1/2% 1890. román kölcsön 88. 1/4. Görög kölcsön 211.—. Váltó Olszország 9 1/2% pari. Váltó Amsterdamra 206.62. Váltó Brüsszelle 9 1/2% 1/2. De Beers 482.—. Chartered 65. 1/2. 3 1/2% bolgár költelvény 409. 1/2. Magyar aranyjáradék 100.—. Déli vasút —. Váltó Londonra 251. 1/4. Osztrák aranyjáradék 101.40. Török sorsjegy 128. 3/4. Meridional vasút 691.—. 4 1/2% olasz járadék 103.62. Ottoman bank 584 —. 3 1/2%-os francia járadék —. Osztrák földtelintézet 120. Déli vasúti elsőbbségi kötvény 321. 1/2. 1890. román kölcsön 88.40. Dohányrészvény 387.—. Váltó Bécsre 104.06. Váltó német piacokra 122.03. Rio 12.12. East Rand 189.—. Randfontein 59. 1/2. Magyar Jelzálogbank 548.—. Az irányzat szabálytalan.

Frankfurt, október 8. (Zárulata.) 4 1/2%-os papírjáradék 100.90. 4 1/2%-os osztrák aranyjáradék 101.80. 4 1/2%-os magyar aranyjáradék 99.65. Osztrák hitelrészvény 205.—. Osztrák-magyar államvasút 139.50. Eszánvgyati vasút —. Buschtiehradi vasút —. Londoni váltóár 203.97. Bécsi banké egyesület 120.20. Villamos részvény 131 —. 3 1/2%-os magyar aranykölcsön 86.—. 4 1/2%-os ezüstjáradék 100.85. Osztrák koronajáradék 100.60. Magyar koronajáradék 98.—. Osztrák-magyar bank 113.40. Déli vasút részvény 16.30. Kibavölgyi vasút —. Bécsi váltóár 852.16. Párisi váltóár 101.66. Unio bankrészvény 119.50. Alpeisi bányarészvény 187.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, október 8. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Arólyamok januárja. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 204.75. Német bank 215.40. Disconto 190.20. Berlini kereskedelmi bank 157.25. Gelsenkircheneri 200.40. Harpeni 190.50. Laura-kohó 228.50. Olasz járadék —. Hilbernia 193.75. Az irányzat szilárd.

Hamburg, október 8. (Zárulata.) 4 1/2%-os ezüstjáradék 100.80. 1890. sorsjegy 103.60. Déli vasút 16.—. 4 1/2%-os Osztrák aranyjáradék 101.10. Osztrák hitelrészvény 205.60. Osztrák-magyar államvasút 139.—. Olasz járadék 101.50. 4 1/2%-os magyar aranyjáradék —. Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Október 8. A sertésüzlet irányzata: lanyha. A Hasiót sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű. Öreg nehéz (páronként) 400 kilogrammon felül súlyban

— **Illérig. Öreg közép** (párónkint 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — **Illérig. Fialt nehéz** (párónkint 320 kilogramm felüli súlyban) 113—114 illérig. **Fialt közép** (párónkint 251—280 kilogramm terjedő súlyban) 113—114 illérig. **Fialt könnyű** (párónkint 250 kilogramm terjedő súlyban) — **Illérig. — II. Magyar szedeti: Nehéz** (párónkint 230 kilogramm felüli súlyban) — **Illérig. Közép** (párónkint 240—280 kilogramm súlyban) 114—115 illérig. **Könnnyű** (párónkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 113—114 illérig. — **III. Romániai: Nehéz** (párónkint 320 kilogramm felüli súlyban) — **Illérig. Közép** (párónkint 240—280 kilogramm terjedő súlyban) — **Illérig. Könnnyű** (párónkint 250 kilogramm terjedő súlyban) — **Illérig. Könnnyű** (párónkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — **Illérig. — V. Szerbiai: Nehéz** (párónkint 280 kilogramm felüli súlyban) 113—115 illérig. **Közép** (párónkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 112—113 illérig. **Könnnyű** (párónkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 111—112 illérig.

Szerzési létszám 1903. október 6. napján volt készlet 41.151 darab. — 1903. október 7. napján lehajlított 1071 darab. — 1903. október 7. napján elszállított 45 darab. 1903. október hó 8. napjára maradt készletben 41.537 darab.

Napirend.

Naptár: Péntek, október 9. — Római-katolikus: Dénes. — Protestáns: Dénes. — Görög-ország: (szeptember 26.) János. — Zsidó: Tischri 18. — Nap kel: 5 óra 55 perccel. — Nyugszik: 5 óra 6 perccel. — Hold kel: 6 óra 55 perccel délután. — Nyugszik: 7 óra 40 perccel reggel.

A miniszterek nem fogadnak. **Országgyűlés** kezdése 9 órakor. (13-ik nap). **Nemzeti Múzeum.** Régiségőr. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig. **Országos képtár** az Akadémiában délelőtt 9—1 óráig.

Eisenhut-kilátás a Múcsarokban nyitva egész nap. Belépő-díj 60 fillér. **A M. Nemzeti Múzeum történelmi és irodalomtörténelmi kiállítás.** Nyitva d. e. 9 órától d. u. 1 óráig djntalanul, 1—2 óra között 1 koronáért. **Megszárazási múzeum** (Kerepesi-ut 72.) d. e. 9-10 1 óráig. **Az Akadémia Goethe-szobája** nyitva délelőtt 10—1-ig. **Múzeum könyvtár** nyitva délelőtt 9 órától 1-ig. **Akadémiai könyvtár** nyitva 8—7-ig. **Egyetemi könyvtár** nyitva délelőtt 9—12 óráig és délután 3—8 óráig. **A kereskedelmi és iparkamara könyvtára** (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig. **A fővárosi könyvtár** (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtt 9—1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9—12-ig. **Állatkert a Városligetben** nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. igazgatóság, kereskedelmi szaknyitára, tudakos-osztálya és keleti miniatúra V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. **Hivatalos órák:** délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. **Hazai termékek** állandó kiállítása és kereskedelemtörténelmi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés árszámítások is eszik) a városi ipar-csarnokban (vasár és ünnepnapokon is) nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A kiállítás kirendeltség központi bizottsága (Magyar kereskedelem részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos feltevése. Budapest, október 8. **Hazánk északi és keleti tájain** tegnap erős szelek uralkodtak. Az idő igen magas hőmérséklet mellett száraz volt és tulnyomóan derült.

A daniái depresszió kelet felé vonult és nyugatról új minimum mutatkozik, a magas nyomás pedig Dél- és Közép-Európában.

Európában az idő esendesebb lett és az eső is csökkent. A hőmérséklet kevéssel süllyedt.

Kilátás: Tulnyomóan száraz és enyhe idő várható, erősebb éjjeli lehűléssel.

Vizállás.

	Okt. 8.	Okt. 9.	Okt. 8.	Okt. 9.
Fnn Duna	Schiller — 0,84 0,82	Pássaú — 1,69 1,71	Tisza	M-Sajót — 0,20 0,18
„	Lina — 0,59 0,55	Bécs — 1,62 0,58	„	Tekéska — 0,29 0,10
„	Pozsony — 0,91 0,86	Komárom — 1,73 1,77	„	V-Namény — 1,08 1,41
„	Budapest — 1,19 1,21	Paks — 0,77 0,73	„	Takal — 1,39 1,30
„	Mohács — 1,47 1,60	Gombos — 2,13 2,30	„	Tisza-Füred — 1,27 1,44
„	Ujvidék — 1,41 1,63	Pancsova — 0,92 0,86	„	Szolnok — 1,46 1,42
„	Orsova — 1,12 1,29	Szeged — 0,77 0,73	„	Concordrá — 1,16 1,18
Morva Vág	Magyarfalva — 0,92 0,91	Sz. Gotthárd — 0,34 0,30	„	Török-Becse — 1,07 0,93
„	Zsolna — 0,61 0,58	Sárvár — 0,08 0,09	„	Titel — 0,91 1,14
„	Trencsén — 0,77 0,73	Győr — 1,82 1,84	Óndóva	Bárta — 0,52 0,23
„	Szered — 0,54 0,55	Péttau — 0,62 1,02	Topolya	Hór — 0,93 0,93
„	Bars — 0,44 0,44	Zakány — 0,44 0,44	Bodrog	Zemplén — 0,91 0,98
Rába	Sz. Gotthárd — 0,34 0,30	Bács — 0,44 0,56	„	Zsolna — 1,32 1,36
„	Sárvár — 0,08 0,09	Debrecen — 0,44 0,56	Hornád	H-Némethi — 0,91 0,91
„	Győr — 1,82 1,84	Észak — 0,44 0,56	Beregnyó	Marta — 0,10 0,10
Dráva	M-Szerdah. — 0,52 0,75	Zágráb — 0,62 0,84	„	B-Ujfal. — 0,42 0,45
„	Győr — 1,82 1,84	Mitrovica — 0,48 0,48	Körös	Causa — 0,16 0,16
„	Zakány — 0,44 0,44	N-Majda — 0,54 0,50	„	N-Vásár — 0,16 0,16
Mura	Debrecen — 0,44 0,56	Százma. — 0,56 0,56	„	Bolyvas — 0,26 0,24
Száva	Százma. — 0,56 0,56	Latorca — 0,16 0,16	„	Tenke — 0,37 0,37
„	Latorca — 0,16 0,16	Homonna — 0,91 0,91	„	Gurahome — 0,64 0,61
Szamos	Homonna — 0,91 0,91	Ungvár — 0,08 0,02	„	Borosgyón — 0,52 0,52
Kraszna	Ungvár — 0,08 0,02		„	Béksík — 0,23 0,20
Latorca			„	Gyoma — 0,68 0,67
Laborca			Máros	Gy-Fehérvár — 0,48 0,48
Ung			„	Branyoska — 0,15 0,15
			„	Soborsin — 1,41 1,44
			Temes	K-Kostály — 0,62 0,60
			Bécs	Kiszező — 0,40 0,44
			„	Becevár — 0,83 0,89
			Beckerek	Beckerek — 0,71 0,71

Borotva fölőleges!

RASOL

Rasol a borotvát fölőlegesessé teszi.

Rasol-lal bárki előzetes gyakorlat nélkül pár perc alatt bársenyimára megborotválkozhatik kes nélkül.

Rasol országos hírt orvosok és vegyészek vizsgálták meg és azt az arca teljesen ártalmatlannak találták.

Rasol méregmentes (nem aurum).

Rasol csak a fenti védjeggyel ellátva valódi.

Rasol-lal próbaborotválkozás eszközöltetik Király-utca 34. szám alatt.

Rasol ára dobozokint (molegond 15-ször borotválkozáshoz) borotvával együtt K. 1.30, vidékre K. 1.50 előzetes bekioldás mellett bormentve.

Rasol kapható gyógyszertárakban, drogeriákban, fozárszaknál, fúszkerkedésekben és dohány-tüzészekben.

A helyi piaccon úgynökök és a vidéken képviselőik és árusítók magva jutalek mellett kerestetnek.

Rasol vegyipari vállalat, VI., Király-utca 34

558. sorozat. 0028. szám.

BON

POLGÁR SÁNDOR

m. kir. szab. nyert orvos ut-és kötszerész.

Budapest, VII. Erzsébet-körút 50.

kötéles ezen utalvány bekioldása minden megrendelőnek 10% szaz üzlen-öt számlaköltségekkel együtt adni, az eredeti 22. Zerguerand 214. sz. párisi kioldóeszközök (övszerek) gyártmányából. Kimerülő képes árgy-zék díjmentesen az érdeklődők felé, kiváratott: a BUDAPESTI NAPLÓ-ból.

A 16773. számú

„Légszűrítő szivattyú“

című, 1898. február 14-ről kelt magy. szabadalomra **vevők vagy engedélyesek kerestetnek**

Szivos ajánlatokat, **W. C. 84274** jelöge alatt **Mosse Rudolf, Bécs, I. Seilerstätte 2.** továbbít.

Magy. kir. államvasutak-137493 903.

A)

Pályázati hirdmény.

(Faszén szállítása iránt.)

A magyar kir. államvasutak igazgatósága 1904. évi január hó 1-től számított éven át éventenkint mintegy 19000 t faszén szükségletét biztosítani óhajtván, ezirnt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok 1903. október hó 29-én betérjesztendők, a bnatpénzek pedig a megelőző napon déli 12 óráig bekioldandók. A pályázatra vonatkozó részletes feltételek, ugyazint az általános és különleges szállítási feltételek a magyar királyi államvasutak anyag-és leltár-beszerezési szakosztályánál (Budapest, Andrásy-út 73., II. em. 43. ajtó) valamint minden feltevezetőségnd megtekinthetők, vagy a megállapított ár előzetes lefizetés mellett a magyar királyi államvasutak budapesti nyomtatványtárnál posta útján is megrendelhetők, megjegyezvén, hogy a különleges szállítási feltételek minden példányáért 30 fillér, az általános feltételekért pedig 50 fill. fizetendő.

A feltételek posta útján való kioldása esetén 20 fillér postaköltség is bekioldendő.

Budapest 1903. szeptember hóban.

Az igazgatóság. (Utány, nem díjaztatik.)

Biztos gyógyulást keresőknek

kik bármily

nemi betegségben szenvednek

mint hügyész és hólyagbajok, hügyészászkületek, vizelet savarok, éjjeli magömlés, szobok és bujakóros bántalmak (syphilia) az átérdesés utóbalálatint fellépő idegbajok, **korai férfior elgyengülés**, bármily bőrkiütések seb. nőmeti fertőzések, melyek **alapos, gyors és sikeres gyógyításra** szigorúan szükséges és **lelkismeretes gyógymódjánál fogva** legjobban ajánljuk

Dr. Garai Antal

v. cs. és kir. osztály (Görvös országos hírd és leg-**regőbb** 30 éve fennálló rendelés-intézet

Budapest, VI. ker., Andrásy-út 24. sz.,

Rendelése naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Időli hügyész és hólyagbajok vizsgálata világhoz híres orvosok segítségével. **Viédtek levelekre kimerülő választ és szakemberi tanácsot nyerneik, gyógyszerrekről gondoskodva lass. Titok tartás biztosítva.**

Nőknek külön váróterem.

CAPILLATOR legújabb, biztos **hajnövesztő és hajjapoló szer.**

CAPILLATOR

CAPILLATOR

CAPILLATOR

CAPILLATOR

CAPILLATOR

CAPILLATOR

hosszu orvosi tanulmányozás és tökéletesítés után Dr. Kajdacsy általánosan ismert budapesti bőrgyógyász által felfedezett szer.

semcsak szépség, hanem egyrntal a beteg bőrfelületet gyógyítja, a hajhagymák élet-erős talaját előidéző egyrten szer.

a kopaszág és kopaszodás, valamint minden hajbetegség egyrten és csodás gyógyító hatással szere.

használatát folytán a haj bántalmat módon gondorodik, gyarapodik és a hajhullás teljesen megszűnik.

már az első használat után megakadályozza a haj kihullását, a korpá képződését, a megöztölést és visszaadja a hajnak az eredeti színt.

eredeti töltésben, törvényben bejegyzett védjegyes palackokban árugekták 5 kor-ért a pénz előleges bekioldása vagy utánvét mellett kapható a főraktárban

„Magyar Király“ gyógyszerár Budapest, V., Marokkói-utca 2/A., ugyazint minden nagyobb gyógyszerárban és drogeriában.

DEÁK FERENCZ

ÉLETE ÉS JELLEMRAJZA

MEGJELENT 1876-BAN, DEÁK FERENCZ HALÁLKOR.

Ara 60 fillér.

Kapható az **ATHENAEUM** irodalmi és nyomdai részvény-társulatnál (Budapest, VII. ker., Kerepesi-út 54.), valamint minden hazai könyvkereskedésben.

HUSZONHÉT évvel ezelőt Deák Ferencz halálának hatása alatt iródtott ez a füzet a haza elhunyt bölcsének emlékeztére. Most nem gyász, hanem örömmel nézünk a Deák Ferencz születésének 100-ik évfordulóját, mely alkalommal ismét aktuálisá vált ez a gyönyörűen megírt kis élet-és jellemrajz. A füzetnek nagy érdekességet kölcsönöz, hogy aki írta, az még az „örög úr“ életében, személyes érintkezés alapján szerzett impresszióit vetette papírra, valamint kiválóan érdekelhet mindenkit a negyedszázad előtti politikuskonak e füzetből kiválólag gondolkozásmódja is.

A FÜZET DEÁK FERENCZ SIKERELT ARGKÉPEVEL VAN ELLÁTVA.

Schicht-szappan

„szarvas“ vagy „kules“

jegygyel

legjobb, legkiadósabb s ennél fogva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrésztől mentes.

Mindenütt kapható!

Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

Orvos Szövetség Sorsjátéka

Sorsjegyek minden bankházban és dohánytőzsdében kaphatók.

Főnyeremény 50.000 korona ért.

huzás holnap szombaton.

Központi iroda: IV., Váci-utca 17.

Telefon 379.

